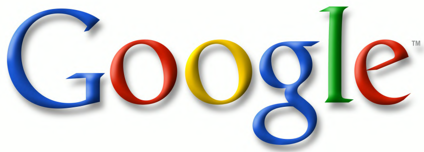
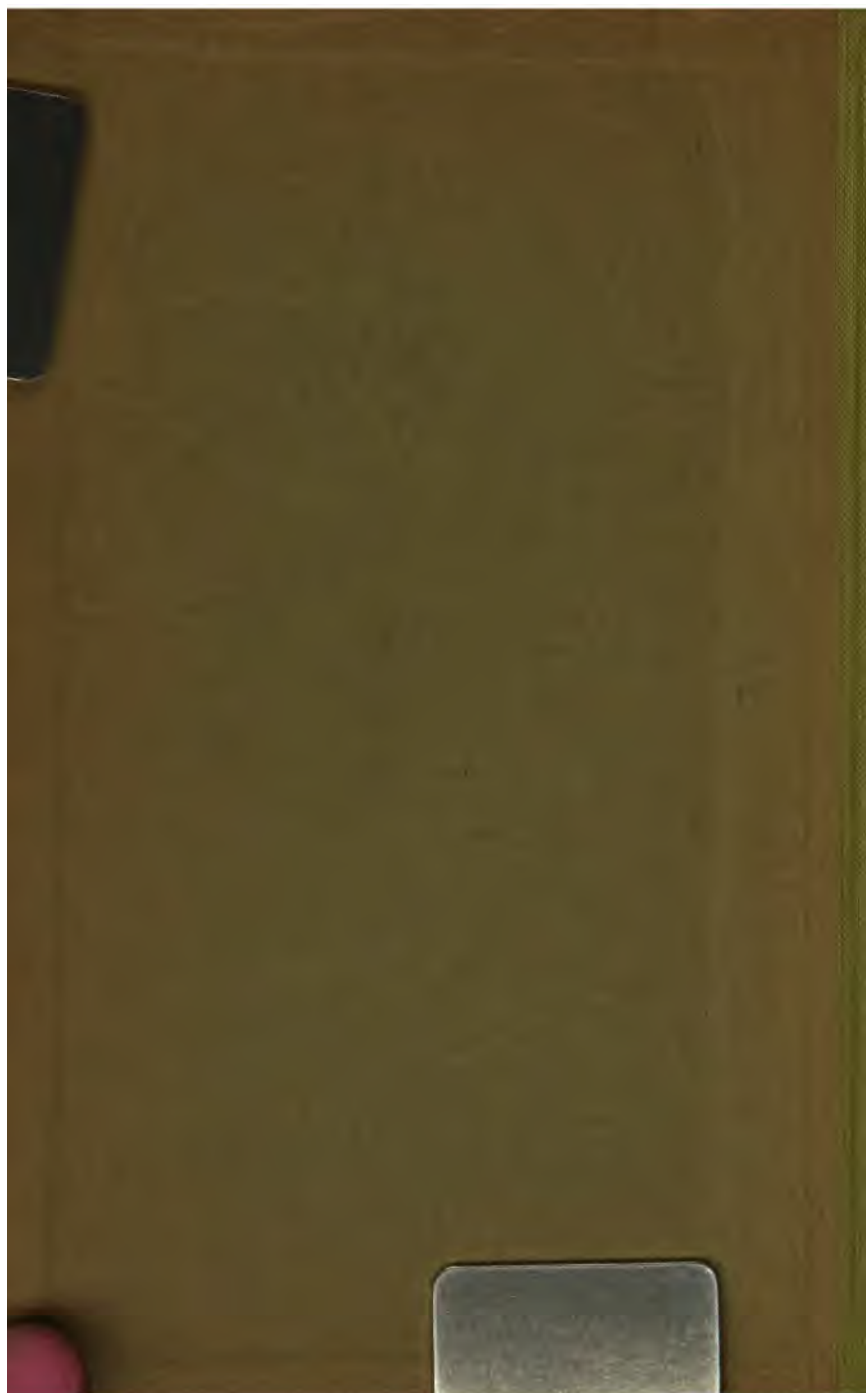

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07578360 9

FREDERIK POULSEN

MORS DRENG

FORTÆLLING FRA HALVFEMSERNES TID

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG
FR. BAGGES BOGTRYKKERI
1900

MORS DRENG

FREDERIK POULSEN

MORS DRENG

FORTÆLLING FRA HALVFEMSERNES TID

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG
FR. BAGGES BOGTRYKKERI
1900

I

Rydbjerggaard hed den gamle, jydske Herregaard derovre paa Vestkysten, og den bar sit Navn med Rette. Hver Plet af Gaardens Jord var vunden ind under Kamp med Lyng og Gyvel. Gaardens Besiddere havde Slægthed efter Slægthed kæmpet den sejge, trælsomme Kamp med den sorte Lyng, og Sønnerne havde fortsat, hvor Fædrene gav tabt. Men nu var Sejren ogsaa vunden. Der var ryddet og renset ud ikke blot omkring Bakken eller »Bjerget,« hvorfra Gaarden knejsende hævede sig med sine hvide Mure og sit røde Tegltag, men helt ned mod Havet og Klitterne strakte sig de dyrkede Marker.

Gaarden laa ikke langt fra Hovedlandevejen. Fra denne slyngede sig i en svag Bue en Lindeallé op ad Bakken til Gaarden. Det var gamle prægtige Lindetræer, der over Vejen forenede deres Kroner og hindrede Sol og Vind i at virke. Derfor laa Vejen,

naar undtages den varmeste Sommertid, i et bestandigt Uføre, og det hjalp kun lidt, at der atter og atter blev kørt Grus paa og planeret. Men talte man med Egnens Folk derom og beklagede sig derover, fik man andet at høre. Da fortalte de, hvor galt det havde været i Jægermesterens Tid, da tungtlæssede Arbejdsvogne ofte kørte helt fast, saa man maatte staa af og skyde paa eller rekvirere Hjælp fra Gaarden for at faa dem bugserede op.

Alléen begrænsedes paa den ene Side af Havemuren, paa den anden Side af en Skrænt, bevokset med Skræpper og Brændenelder. Nedenfor Skrænten laa Skoven eller Plantagen med unge Ege, Birke og Grantræer, og bag denne laa de dyrkede Marker og det store Kær, saa Klitterne og saa Havet, Vesterhavet med Revlernes hvide Skum.

Alléen selv førte helt op til Gaardspladsen. Denne faldt i to Dele, adskilte af de gamle Borggrave, hvor Ænder og Gæs snadrede i Vand og Mudder. Til venstre laa Avlsgaardens tre Længer, til højre, naar man kom over Broen, Hovedbygningen med to store Lindetræer foran Døren. Det var en gammel massiv gotisk Bygning med takkede Gavle og smaa Vinduer, af hvilke nogle endnu var forsynede med matte Ruder. De smaa Taarnkarnapper, som fandtes paa gamle Malerier af Hovedbygningen, var forlængst forsvundne. Nu saas kun i Gavlene de vældige Kampestensfodstykker, der sprang frem fra Murene og viste, hvor

de havde siddet. — Gik man omkring Gavlen ind i Haven, saa man sirlige Plæner og Bede med Roser, Krokus, Georginer og meget andet. Man saa gamle Frugttræer med knudrede, forvredne, vejrbidte Stammer, Lindelysthuset med det dybe, mørke Indre, Udsigtshøjen med duftende Hyld og med Rødtjørn omkring. Midt paa Hovedbygningen ud mod Haven var der en hvidkalket, spinkel Stenveranda med plumpe romerske Vaser paa Brystværnet. Ud til Verandaen førte en Glasdør, og Vinduerne paa begge Sider nærmest denne var firkantede med store Ruder og med Kalkstukkatur ovenover af Guirlander med fremspringende Løvehoveder. Disse to Vinduer og Verandaen, der med sit tynde Sprinkelværk af Mure og med sine Vaser stak grelt af mod Bygningens massive, solide Stil, havde deres egen Historie, og for at begynde med den maa vi gaa tilbage til Jægermesterens Tid.

Jægermester Robert Struve havde arvet Gaarden efter sin Fader Leopold Struve. Denne Leopold Struve havde været en af sin Tids betydeligste Mænd. Han havde paa Rydbjerggaard fortsat sine Forgængeres Rydningsarbejde og ført det til Afslutning ved at dræne og opdyrke Kæret nede bag Skoven. Han havde gjort sin Gaard til en Mønstergaard og havde været den første til at indføre alle de nye Forbedringer paa Landvæsenets Omraade, der fremkom. Men han havde ikke ladet sig nøje med det. Ogsaa

i Tidens politiske Liv havde han spillet en Rolle, havde siddet i Rigsdagen og en Tid lang ogsaa i et Ministerium, og ved sit Klarsyn og sin kolossale Arbejdskraft havde han formaaet at indgyde almindelig Respekt.

Han var en alvorlig og myndig Mand og opdrog sin eneste Søn Robert strengt. Selv da denne blev voksen og fik Skæg paa Hagen, blev han ved at behandle ham som en Dreng og tog aldrig Hensyn til hans Mening. Han havde ladet ham besøge Latinskolen i den nærmeste Købstad, men Robert viste snart, at han hverken havde Lyst eller Anlæg til at læse, og ved Konfirmationsalderen blev han derfor taget ud og sat til Landvæsenet. Fra nu af levede Robert Struve for det meste derhjemme paa Rydbjerggaard, stadig under Faderens Opsigt og Tvang, men han fandt sig godt deri, han havde ingen Trang til at komme ud og prøve sine Kræfter, ingen Flyvelyster af nogen Art, og han manglede ogsaa paa alle Punkter Faderens store Anlæg.

Han var 30 Aar, da Faderen døde og efterlod ham Rydbjerggaard og en betydelig Formue. Nogle Aar efter blev han udnævnt til Jægermester som en Slags Taknemlighedskvittering for Faderens Fortjenester. Robert Struve var Landmand med Liv og Sjæl. At tilse sin Bedrift og engang imellem slaa en Handel af var hans vigtigste Interesse foruden Jagt og Kortspil. Han harmonerede her fuldstændig med sin jevn-

aldrende Ven, Kammerjunker Brun til Vodstrup Hovgaard. De to havde kendt hinanden fra Barnsben af, havde slidt Latinskolens Bænke sammen og den Gang kæmpet drabeligt med hinanden om Fuksepladsen. Kun i de første Aar af deres Ungdom havde de været skilte, men saa arvede de med kort Mellemrum Fædrenes Gods og Guld og var fra den Tid af Naboer og Venner. Hver Aften kom de sammen og spillede Bezique, talte kun lidt, men drak desto mere. Begge holdt de en fortræffelig »tre-stjernet« Cognac, og Kammerjunkeren, der var den vittigste af de to, kaldte deres Aftenbeskæftigelse at »studere Astronomi«, og Havesalen paa Rydbjerggaard kaldte han »Observatoriet«. Kom der nu, hvad der hyppigt skete, et Par af Egnens Proprietærer til, da kom der Liv i de to Godsejere, og Samtalen og L'hombren gik til langt ud paa Natten.

Tiderne gik, og de to Godsejere blev trivelige Herrer med trinde Maver og runde glade Ansigter. De drev i Fællesskab en indbringende Eksport af Stude til England og tjente godt, thi det var gode Tider. Begge var de Ungkarle, svorne Fjender af Ægteskabet, derimod ikke af Kvinder i Almindelighed. De havde samme Mening om Religion, Politik, Jagt, Landvæsen og havde samme stærke Tillid til, at Verden aldrig kunde blive anderledes, end den nu en Gang var — med Undtagelse af ubetydelige Svingninger i Konjunkturerne.

De nærmede sig begge stærkt de 45 Aar, da der indtraf Begivenheder, der forstyrrede deres Tro paa Tingenes Ligevægt. Kammerjunkeren havde været i København i Anledning af Terminen og havde dér set en vis Komtesse Adelheid og forelsket sig dødeligt i hende. Han havde friet, og da han trods Alderen var en pæn Mand og tilmed en rig Mand, og da Komtesse Adelheid allerede begyndte at gaa i Frø og frygtede for at blive siddende, fik han Ja, og Brylluppet blev berammet til det kommende Foraar.

Da Kammerjunkeren 8 Dage efter kom tilbage til sin Hjemegn, var han ikke til at kende igen. Han talte om Adelheid først og Adelheid sidst, og Landvæsen, Studehandel, Bezique og L'hombre formaaede ikke længere at fængsle hans Opmærksomhed. Robert Struve var fortvivlet og ærgerlig over den Forandring. Han forsøgte at tale Dunder til Vennen, han forsøgte at anslaa det gamle, trofaste Venskabs rørende Strenge, han forsøgte at drikke ham fuld, men intet hjalp, Kammerjunkeren var og blev tabt for Ungkarlestanden. Og Robert sank tilsidst hen i sløv Resignation, saa han endog, da Brylluppet skulde fejres, rejste med Vennen til København. Ved Bryllupsbordet holdt han Festtalen til Brudeparret saa rørende, at ikke et Øje var tørt. Men da han kom tilbage til Rydbjerggaard igen, syntes alt ham saa tomt og ensomt og trist, og Aftenerne sneg sig lang-

somme og kedsommelige hen, og den »tre-stjernede« havde tabt sin Velsmag.

Saaledes gik tre Uger; da tog han over til Vodstrup at besøge de nygifte, der nylig var vendt hjem fra en Bryllupsrejse i Udlandet. Han blev modtaget med aabne Arme. Kammerjunkerinden saa straalende frisk og fornøjet ud. Hun havde engang som ganske ung været smuk, og nu var Roserne for en kort Tid vendt tilbage paa de ellers lidt afblegede Kinder og havde givet hende noget af Ungdommens Friskhed igen. Kammerjunkeren vidste ikke, hvad Ben han skulde staa paa. Han maatte absolut have Vennen alene for sig for at fortælle ham om al Kærlighedens hemmelige Tillokkelser og Dejlighed, og Vennen hørte til, sugede hvert Ord ind og rødmede mod sin Vilje som en Skoledreng. Kammerjunkeren endte med at sige:

»Ja, du, det er alligevel noget ganske andet end vore tidligere Basseraller med Stuepigerne og Jomfruerne. Det her er bedre end Alverdens Champagne og Østers tilsammen. Ja, du maa undskylde mig, om jeg sidder og vrøvler, men det er saa fænomenalt dejligt at tænke paa. Men et vil jeg sige dig: hvis du gaar hen og gifter dig, saa tag dig i Agt for at rejse til Frankrig. Det er et Satans dyrt Land. De tager Betaling for alt, om det saa er Servicet, man spiser med. Og saa ved man aldrig, hvad man faar. Min Kone taler sgu nydeligt Fransk,

men hun kunde heller ikke altid klare den. Saadan stod der en Dag paa Spisesedlen »Foies«; min Kone sagde, at det var Skinke, og jeg gik paa den, men der gjorde jeg sgu rart i Nelderne. Det var Lever, og jeg kan ikke fordrage Lever. Nej, rejs du med Konen til Himmelbjerget. Himmelbjerget og en god dansk Bøf, det ved man, hvad er.«

»Jamen, hvor skal jeg faa den Kone fra, du taler om?«

»Aa, det finder du nok paa. Der er nu f. Eks. din Tante Kristine inde i Byen, hun har jo en Del Døtre. Tag en af dem.«

»Tante Kristine! den gamle moralske Hængetryne! Hun kan ikke se mig, uden at præke for mig om Omvendelse og Syndernes Forladelse og Fortabelse og Fanden og hans Pumpestok.«

»Aa, tag den bare med Ro! Naar hun mærker, du vil skille hende af med et af hendes Puttelam, holder hun nok sin Kaje. Tante Kristine er sgu mere Verdensdame, end hun er Betschwester.«

»Jamen, er der saa noget ved Pigebørnene? Jeg kan knap huske, hvordan de ser ud, men de er vist nogle blegnæbbede Kosteskafte. Den ældste er da rent blisset i Fjæset.«

»Hvem siger, du skal tage den ældste? De to yngste er ikke skeløjede, og Blegheden gaar af den udkaarede, naar hun kommer paa Græs og Sødmælk og Kærlighed. Det er da nok værd at tænke over.«

To hele Dage efter denne Samtale gik Robert Struve rundt i urolige Tanker. Da lod han en Morgen sin Hest sadle og red ind til den nærmeste Købstad, hvor Tante Kristine boede. Han anbragte sin Hest hos den Købmand, hos hvem han Torvedagene plejede at tage ind, gjorde lidt Toilette og begav sig saa til Tante Kristines Bolig.

Kristine Behrenskjold var Enke efter en Kaptajn og levede med sine tre Døtre saa standsmæssigt som muligt af Pensionen og den Smule Extraindtægt, hun fik ved, at Døtrene vare indskrevne i et adeligt Frøkenkloster. Lidt kunde Børnene nu og da fortjene ved Haandarbejde, men det maatte ske i yderste Hemmelighedsfuldhed. Thi Fru Kristine vilde ikke tilsidesætte de Hensyn, adelige Damer efter hendes Mening burde tage. Slægten Behrenskjold var adelig, om end dens Adel var af temmelig ung Dato, og Fru Kristine glemte, som det saa ofte gaar, at hun selv var runden af god borgerlig Rod.

Saaledes f. Eks. da den unge, blege Kapellan ved Domkirken, hendes og Døtrenes Ideal af en Mand, friede til hendes ældste Datter Margrethe, en lang, tynd, blegsottig Stage. Han friede skriftligt, og Fru Kristine og Margrethe sad en hel Eftermiddag og regnede ud, og Facit blev, at det var bedst at sige nej og se Tiden an. Og Fru Kristine gav ham Afslag i et Brev, fuldt af hensynsfulde og gudhengivne Udtryk. Men da hun havde lukket Brevet i, for

der en Djævel i hende, og hun satte et Laksegl bag paa og trykkede det højadelige Behrenskjoldske Vaaben deri som et lille Memento.

Det var en Søndag Formiddag, Robert Struve nærmede sig hendes Hus. Fra Domkirken lød Klokkernes Kimen, der forstærkedes ved Ekkoet i de tilstødende snevre Gader. Kirkegængerne vandrede i Grupper forbi. Det gav et Sæt i den lille tætbyggede Jægermester. Han havde levet saa længe udenfor Verden, at han havde glemt, hvad Folk gemenlig plejer at gøre Søndag Formiddag i en lille Købstad. Ude hos ham gik man i Kirke til de tre Højtider og til Høstpræken, men ellers faldt det ingen ind undtagen Degnen og et Par gamle Koner. Gamle Pastor Mortensen var sandelig ikke morsom.

Det var ikke fri for, at Jægermesteren svor en lille Ed, da han opdagede sin Forglemmelse. Men nu var han jo engang kommen af Sted, og han fortsatte derfor sin Gang til Tante Kristines Hus.

Jo ganske rigtigt, han traf hende og de tre Døtre paa Trappen i Færd med at gaa til Kirke. De hilste og vekslede Haandtryk, og der var et vist spændt Udtryk i Damernes Miner, selv i Tante Kristines magre, skarpe Ansigt med de strenge, bydende Øjne og Høgenæsen.

»Velkommen, Robert,« sagde hun endelig, »vilde du besøge os?«

Han mumlede noget om, at det var saa længe

siden, og han havde hørt, at Tante Kristine ikke var rigtig rask, og vilde se til dem.

»Du skal have Tak, min gode Robert. Nej, det er ikke altid godt med mit Helbred. Men saa længe Vorherre vil give mig Kraft til at gaa omkring og passe min daglige Dont, og saa længe de kære Børn ere raske, saa maa jeg og vi alle takke ham.«

Han saa hen til Pigebørnene, der samtykkende bøjede Hovederne, som Valmuer for en sagte Vind. De to yngste var nette unge Piger, lidt blege af Dyd og Fromhed og Stueluft, men rare, milde, venlige Øjne havde de, især den yngste, den lille 18-aarige Regina. Da hun slog Øjnene op og saa paa Fætteren, slog det ned i ham: Hende maa det være af de tre.

Der var en Tid Tavshed. Saa sagde Tante Kristine: »Ja, som du ser, kære Robert, er vi paa Vej til Herrens Hus, og der er kun Pigen hjemme. Der er vel intet bedre Raad, end at du følger med os. Du har vel saa sandt heller ingen Skade af at høre et Guds Ord, min gode Robert.«

Robert gryntede noget, der kunde lyde baade som ja og nej. De tre Pigebørn saa paa ham, og atter slog det ham, at Regina havde de kønneste Øjne og var den kønneste af de tre. Blot hun ikke havde været saa forbandet tarvelig klædt paa, men hun var som de andre i en ulden, mørkegraa, højhalset Kjole.

Alle Beboerne i Købstaden var færdig at dreje Nakken af Led, da de alle fem steg op ad Kirkegulvet, og da de havde sat sig, stak Folk Hovederne sammen og hviskede og tiskede.

Robert fulgte senere med Tante Kristine hjem til Middag. Han spiste, som han ikke længe havde spist. Han følte sig saa vidunderlig i Harmoni med Tilværelsen baade legemligt og aandeligt. Og efter Middagen sad han taalmodig og hørte paa Tante Kristines Fortællinger om, hvad hans salig Fader Ministeren havde ment om dit og dat, og om hans salig Moder, Tante Kristines Halvsøster, der var død, da Sønnen kun var 3 Aar.

»Ak ja, kære Robert, vi taler saa tit om, hvor man dog kan mærke, at du aldrig har kendt din Moder. Hun var en from Kvinde og vilde visselig have givet dig mangen en god Lære og saaet mangt et Kærlighedens Frø i dit Hjerte.«

Robert saa op og mødte lille Regines milde, rare Øjne, der saa saa medlidende paa ham, saa han selv fik Taarer i Øjnene.

Han blev der til Kaffe. Saa gik han Eftermiddagstur med de to yngste Pigebørn. Og først da tøede han rigtigt op, og ogsaa de aflagde deres stive Tilbageholdenhed overfor Fætter Robert. De kom tilbage i prægtigt Humør, og efter The vilde de absolut spille »Skidtmads«, og selv Tante Kristine maatte med, og Fætter Robert sad og saa og saa

ind i lille Reginas brune, milde, rare, dejlige Øjne og lagde ikke Mærke til, naar de andre ganske stille lagde Kortene ned. Og under Jubel og Latter fra de unge Piger blev han »Skidtmads« hver eneste Gang.

Og da Jægermester Robert Struve samme Aften red hjem, var han forelsket, forelsket »som en Kanin i Grønkaal«, som han selv sagde. Thi Regina var køn, meget kønnere end Adelheid Brun, meget yngre, meget friskere, meget . . . Dog nej, der var noget, han ikke ganske var klar over. Var hun bedre skabt? Var hun ikke for lille og spinkel? Adelheid Brun var pragtfuldt skabt. Men det kom dog vist af, at Regina bar denne forbandede, tarvelige, højhalsede Kjole. Klædes skulde hun i Silke og Fløjl, med bare Arme og blottet Hals, saa vilde hun blive lækker som Strassburgergaaseleverpostej. -- Men den Tanke blev dog ved at pine ham, selv efter at han var kommen i Seng.

Fra den Dag af kom Robert Struve hyppigere og hyppigere i Tante Kristines Hus, og det varede ikke længe, før Tanten fik Øjnene op for hans Hensigt. Efter at hendes første Forbavselse havde sat sig, fandt hun sig snart til Rette med Tanken. Robert Struve var af god Familie. Hans Fader havde været Minister. Han var Ejer af en stor, smuk Gaard og velstaaende. Kort sagt, han var et saa godt Parti, som en Moder kunde ønske sin

Datter. Hvad gjorde det, at han var lidt sat af Alder? Tante Kristine kunde netop godt lide, at han ikke var en ung Fløs. Og han vilde nok, naar han kom under hendes og Reginas forædlende Indflydelse, aflægge mange af sine gamle, stygge Vaner og beflitte sig paa at føre et andet Liv. Allerede nu kunde hun mærke, hvor forandret han var bleven, hvor villig han især var til at følge med til Kirken om Søndagen, og hvor enig han var med dem i deres Beundring af Kapellanen. Og hvor sad han ikke taalmodig den udslagne Eftermiddag og talte med hende om Slægten! Han var dog i Grunden en prægtig, fornuftig Fyr. Og hvor brilliant forstod han ikke at more sig paa det uskyldigste sammen med de unge Piger! Hun maatte tale med Regina derom.

Regina havde intet set og intet mærket, efter hvad hun forsikrede. Tante Kristine glædede sig over hendes søde, uskyldige Fromhed, men formanede hende dog til at tænke alvorligt derover. Og Regina tænkte og kom snart til det Resultat, at hun ikke vilde have Fætter Robert. Han var for gammel, allerede lidt skaldet, og hun havde et ganske andet Ideal af en Mand.

Men da blev Tante Kristine alvorlig vred. Om hun troede, at hun var klogere og havde mere Erfaring i det Stykke end Mama? Om hun kunde tænke sig en bedre og flinkere Mand og en skønnere

Fremtid end den ved Roberts Side? Og Alderen gjorde intet. Tante Kristine kunde nævne mange, mange lykkelige Ægteskaber, hvor Aldersforskellèn havde været langt større.

Lille Regina græd nogle Nætter, betroede sig saa en Dag til Margrethe og Ingeborg, Søstrene. Og de græd lidt alle tre, og da Mama samtidig kom til Stede og hørte, hvad der var i Vejen, græd hun ogsaa lidt og sagde saa, at hun havde haft en forunderlig Drøm den Nat; nu følte hun saa sikkert, at det var Vorherres Vilje.

Og da var der intet andet at gøre end at give sig. Lille Regina ræsonnerede jo stadig lidt i sit Hjærte. Men hun var altfor lydig til ikke at give efter for Vorherres og Mamas samlede Vilje. De havde nemlig altid ellers været klogere end hun.

Nu var alt lagt til Rette for Robert Struve, og det varede heller ikke længe, før Forlovelsen blev afgjort og deklareret, og alt var lutter Fryd og Herlighed.

I Forlovelsestiden hændte det saa, at Tante Kristine og lille Regina tog ud til Rydbjerggaard for at se det fremtidige Hjem. Tante Kristine havde ikke været der i mange Aar. — Alt blev ransaget fra Loft til Kælder, og de ønskede Forandringer meddeltes Robert, der gik ind paa alt.

Da de til sidst sad i Havestuen og drak Kaffe, sagde Tante Kristine:

»Det her kunde blive en dejlig Stue, Robert, hvis du lod Væggen dér under det midterste Vindue gennembryde og anbragte en Glasdør ud til Haven. Du kunde da lade mure en Veranda op som Amtmandens, du nok har set, med smaa Vaser. Det vilde ogsaa give godt Lys i Stuen, hvis du lod de to andre Vinduer gøre større for oven. Saa vilde ogsaa vore nye Silkegardiner, som jeg har bestilt netop til Havesalen, tage sig langt prægtigere ud. Du forstaar nok, kære Robert . . . Det er ikke saadan, hvis du ikke vil . . . Jeg henstiller det kun til dig.«

Robert sagde ja til alt og saa forelsket hen paa lille Regina. Havde Svigermor forlangt, han skulde rive hele Rydbjerggaards gamle Hovedbygning ned og bygge en kinesisk Thepavillon op i Stedet, han havde gjort det, bare han maatte faa lille Regina.

Og da han en Majdag førte Regina hjem som Brud, var Havesalen ikke til at kende igen, omdannet som den var efter Tante Kristines Recept. Og alle Godsejerne, der kom paa Gratulationsvisit, syntes, at det var saare godt gjort. Kun den gamle Pastor Mortensen mumlede Ordet »Vandalisme«, da han kørte derfra efter Visitten. Men inde paa Gaarden havde ogsaa han rost Forandringen.

Robert og Regina levede lykkeligt de første Par Aar. Der blev født en Søn, der blev holdt over Daaben af Bedstemoderen, Kristine Behrenskjold, og

fik Navnet Leopold efter sin navnkundige Farfader. Og alt tegnede godt for Fremtiden. Men efterhaanden begyndte dog de kunstige, stive Forhold, hvori Robert Struve ved Forlovelsen og Giftermaalet var kommen, at kede og trætte ham. Hans Ven, Kammerjunkeren til Vodstrup, var allerede falden tilbage til sine gamle Vaner og Tilbøjeligheder og drog nu ham med sig, og snart sad de som før Aften efter Aften sammen og drak, spillede Bezique og talte om Studehandel.

Og Drikkeriet blev værre og værre, og samtidig blev deres Studehandler større og dristigere. Men det var ikke længere som i de gode, gamle Tider, da Landmændene kunde handle saa galt, de vilde, og dog tjene Penge. Priserne gik jævnt og støt nedad, men de to Godsejere havde ikke Sporsans nok til at mærke, at man maatte dreje af i Tide. De købte og købte store Partier op. Uheld, Forsinkelse og Sygdom slog sig dertil, og de tabte store Summer. Da trak Kammerjunkeren sig ud af Spillet. Men Jægermesteren forsøgte endnu paa egen Haand og tabte igen.

Da opgav han det, blev sløv, forsømte sin Bedrift og trak sig tilbage til sit Kontor, hvor han sad og »studerede Astronomi«. Gaardens Drift gik, som den bedst kunde. Ukrudt bredte sig over Markerne, mens Kornet Aar for Aar stod tyndere. Vejen op til Gaarden laa i stadigt Uføre, og Skræpper og

Brændenelder bredte sig fra Skrænten ned i Skoven, hvor Græsset groede frodigt i Gangene. Tegltaget paa Hovedbygningen forfaldt, saa det regnede ned paa Loftet, og Fugtigheden sivede ned i Stuerne.

Det var haarde Aar for den unge Kone. Al hendes Smule Herredømme over Manden gled hende efterhaanden ud af Hænde. Han blev raa, tyrannisk og hensynsløs, naar det kom over ham. Mest sad han dog for sig selv og lod sig ikke se af nogen, taalte ikke, at nogen forstyrrede ham. Men kom han frem af sit Skjul, da kunde han rase og overfuse alle, der kom ham nær, med hele den druknes Mangel paa sund Sans. Nu og da fik han jo ogsaa lysere Øjeblikke, hvor han græd og bad om Tilgivelse og blev kærlig. Men Tilbagefaldet lod aldrig længe vente paa sig, og de lyse Øjeblikke blev efterhaanden sjældnere. Og Regina havde heller ikke noget derimod; thi allermodbydeligst var han hende, naar han overøste hende med overdrevne Kærtegn eller laa og jamrede sig for hendes Fødder og lovede Bod og Bedring. Værst var dog Nætterne, naar han halvdrukken og kraftløs krævede Ægteherrens Ret. Alene hans Aande var hende en Rædsel.

Hun tænkte tit paa at løbe bort, langt, langt bort fra det hele, hjem igen til sin Mor. Og naar hun besøgte denne, græd og klagede hun over alt, hvad hun maatte lide. Men Mama frygtede Skandalen og tog i Mangel af andet som sædvanlig sin

Tilflugt til Vorherre. Der er Mennesker, der overalt bruge deres Gud til Skærmbræt, naar det kniber, og til dem hørte Fru Kristine. Det var Vorherres Vilje, at Datteren skulde lide, og hun maatte bære det Kors, han havde paalagt hende.

Det eneste Lyspunkt i hendes Tilværelse var hendes lille Dreng.

Endelig efter syv Aars Ægteskab døde Jægermester Robert Struve. Han fik en stor Begravelse, ved hvilken hele Egnens Folk mødte op. Pastor Mortensen talte smukt og rørende til de efterlevende. Han var en rar gammel Mand og havde altid været en velset Gæst paa Gaarden. Og Kammerjunker Brun skrev en smuk Nekrolog i Købstadens Avis.

Da Jægermesteren var puttet i Jorden, blev han snart glemt. Kun een Forbedring mindede de efterlevende Slægter om ham og især om hans Bejlerfærd, og det var den Forbedring, som gamle Pastor Mortensen, den eneste kunstforstandige Mand i Egnen, betegnede som Vandalisme.

Men at ellers hans øvrige Drift af den gode, gamle Gaard, Rydbjerggaard, var Vandalisme, var alle enige om.

II

Aarene randt hen.

Det var en tung Byrde, der efter Jægermesterens Død var bleven lagt paa den endnu unge Fru Reginas Skuldre. Gaarden var delvis ude af Drift, Kapitalen var opbrugt, en Smule Gæld havde meldt sig, og hvad der var det værste, de gode Aar var forbi.

Men Regina Struve var ikke for ingen Ting den myndige, energiske Kristine Behrenskjolds Datter. Følelsen af det store Ansvar og Kærligheden til den eneste Søn gav den unge, vege Kvinde, der forhen kun havde været vant til at lyde, tie og lide, en vidunderlig Spænstighed og Kraft. Tidlig og sent baade ude og inde var hun paa Færde, vaagede navnlig paa det omhyggeligste over, at intet gik til Spilde. God Støtte havde hun i en gammel, prøvet Forvalter, gamle Bentsen, der havde været paa Gaarden fra sin tidligste Ungdom og stod i trofast

Taknemlighedsforhold til Slægten fra den gamle Leopold Struves Tid.

Og saa skete det, at den Gaard, der var bleven vanrøgtet og gældbunden under en Mands Ledelse, blev dreven op og bragt paa Fode igen af en Kvinde — mere ved det Kniberi og den Paapasselighed paa alle Punkter, som er Kvindens Styrke i økonomisk Henseende, end ved snilde Greb og Beregninger.

Og med Tiden blev Ukrudtet fjernet fra Skov og Have, Alléen blev bedre planeret, og Hovedbygningens Tag teglhængt med nye Sten. Og alt dette skete trods slettere Tider og daarligere Priser paa Landbrugsprodukter. Det var da intet Under, at Folk paa Egnen fik Respekt for Jægermesterinden.

— — — — — — — — — — — — — —

Det var en Sommeraften mod Slutningen af de lyse Nætters Tid. Det havde været varmt om Dagen, men nu blæste det op med en frisk Brise, der jog de lette Skyer over Himlen, saa de væltede af Sted i idelig vekslende, sælsomme, fantastiske Former, hen over Skovens høje, sagte vuggende Graner, hen over Haven, hvor Skumringen lagde sig tæt og tyst og drømmetung i Gangene og mellem Buskadserne.

Jægermesterinden gik Tur i Haven med sin Søn under Armen. De traadte ud af den tætte Lindegang og stod nu overfor Plænen foran Hovedbygningen. Til venstre saa de over Havemuren Skovens mørke Graner tegne sig skarpt mod Aftenhimlen.

Den lille Jægermesterinde havde ikke forandret sig meget. Let og rank gik hun ved Sønnens Arm, mens Øjnene lyste med helt ungdommelig Glans, især naar de dvælende saa op mod Sønnen. Ansigtet var endnu smukt, kun med lidt skarpere Linjer og med lidt mindre ren Teint end før. Helt nyt var kun et bestemt Træk ved Hagen, der røbede, at den lille Dame nok vidste, hvad hun vilde, og at Aarene ikke var gaaet hende helt sporløst forbi.

Han var lille, ikke meget højere end hun, men velbygget. Den hvide Studenterhue sad skudt tilbage i Nakken. I højre Haand svingede han en Spanskrørsstok. Han havde efter Moderen de fine Træk og de kønne, brune Øjne.

»Leo, har du beundret mine Georginer?«

»Ja, men lad os bare se paa dem igen alligevel.«

De gik hen over Plænen mod det store Bed i Midten. Det var en Lyst at se de store, lysegule eller mørkerøde, enkelte og dobbelte Blomster med de fine, sarte Blade. Leopold løftede varsomt en lysegul, enkelt Georgine op, strøg Bladene sammen i den hule Haand og saa ned i Bægeret.

»Synes du ikke, Mor, at den ligner en ung og dejlig Kvinde, en, der er ren og uberørt og uden Tanker om Livets Smuds og Lavhed?«

Moderen smilte og lagde sin Arm om hans Hals, som han stod der i bøjet Stilling.

»Det er fornøjeligt at vise dig noget, Leo. Du

har et fint og aabent Blik for Naturens Skønhed. Gud give, du aldrig maa miste det «

»Det har jeg ingen fremmed efter. Du har aabnet mine Øjne for alt, hvad skønt og stort der er skabt. Jeg tror, at den, der er opdraget af en Kvinde, faar Øjet aabnet for meget, som andre ikke se.«

»Min prægtige, dejlige Dreng! Ja, det ved jeg med mig selv, at jeg aldrig har lært dig andet end godt. Blot du aldrig vil glemme, hvad jeg har lært dig, der ude i den store Verden mellem fremmede Mennesker, hvor du nu drager hen.«

»Nej se engang, Mor, der er een endnu smukkere! Hvor er den skær og fin! Saadan maa du have set ud, Mor, som ung Pige, den Gang Far kom og friede til dig.«

Fru Struve lo stille og klappede Sønnen paa Kinden. Han stod et Øjeblik tankefuld. Saa kom det pludselig:

»Fortæl mig engang lidt om det, Mor.«

Det gav et lille Sæt i hende.

»Aa, der er ikke meget at fortælle. Det gik saamænd ikke saa romantisk til.«

»Friede han mundtligt eller skriftligt?«

»Mundtligt.«

»Var han en smuk Mand? Var du straks forelsket, den første Gang du saa ham?«

»Næ—æh!«

»Nej, han var jo ogsaa meget ældre end du. Hvorfor tog du ham egentlig? Hvorledes kom du til at synes om ham?«

»Aa, jeg ved ikke, det kan jeg ikke saadan beskrive.«

»Jo, vist kan du saa, du har aldrig fortalt mig noget rigtigt om Far, men det var altid Farfar, du fortalte om, og saa din egen Far og din Mor og Tante Margrethe og Tante Ingeborg. Fortæl mig engang noget om Far.«

»Der er ikke meget at fortælle om ham. Han var en hæderlig og god Mand, men brød sig kun om Landvæsen.«

»Naa, naar du ikke vil fortælle, saa vil jeg blot sige dig, at jeg meget godt ved noget om ham. Han holdt nok temmelig meget af et godt Glas, og han var heller ikke altid særlig rar mod dig.«

»Har Tante Margrethe fortalt mig det?«

»Nej.«

»Jo, jeg kan mærke, du ikke vil ud med Sandheden. Det var ikke noget at fortælle dig.«

»Jeg maatte jo faa det at vide engang. Men Tante Margrethe sagde det altid paa saadan en saarende Maade. Du aner ikke, hvor ubehagelig hun tit var i de sidste to Aar efter Bedstemors Død, saa sær og gnaven og prækevorn. Hver Gang jeg havde været ude med Kammeraterne fra Latinskolen og kom lidt sent hjem, saa himlede Tante altid op

næste Dag, og saa forekom Far i Reglen som advarende Eksempel i Straffeprækenen. Uh, jeg var mange Gange lige ved at styrte mig over hende og slaa hende til Jorden. Men paa den Maade fik jeg dog det at vide, som du aldrig har fortalt mig Men nu vilde jeg gerne vide af dig selv, hvor meget der er sandt. Hvorfor tog du ham for det første? Holdt du af ham?«

»Jeg var kun et Barn den Gang og vidste ikke, hvad jeg gjorde. Og min Mor syntes, at det skulde være saadan, og vi var ikke vante til at ræsonnere i min Tid.«

»Og hvad saa mere? fortæl dog.«

»Ja, ja da, saa lad mig da fortælle.«

De var komne op paa Verandaen og havde sat sig. Og der begyndte hun at fortælle om sin Forlovelse og gik saa over til sit Ægteskab. Hun fortalte paa den blide, monotone, stilfærdige Maade, som Kvinder benytte, naar de fortælle om Forfølgelser, Lidelser og Plagerier, og som virker saa irriterende netop ved dens lidenskabsløse Ro. Ikke et dadlende eller bebrejdende Ord, men dog virkede hver Sætning som Stik af en Pigkæp paa en rasende Tyr.

Leopold sad tænderskærende med knyttede Hænder. Hans Fantasi arbejdede og arbejdede og gjorde Faderen tifold værre, end Moderens Ord skildrede ham. Og hun mærkede det vel, men blev ved, stille og mildt

og irriterende. Til sidst sprang Leopold op ude af sig selv af Raseri.

»Den Djævel!« hvislede han med sammenbidte Tænder. Fru Struve lod forfærdet over den Virkning, hendes Tale gjorde paa Sønnen.

»Stille, stille, for Guds Skyld! Han var jo dog din Fader, og nu da han er død, tilkommer Dommen ikke os. »Jeg vil betale,« siger Herren jo.«

»Jamen, han maa jo dog have været et grusomt Bæst, at han kunde bære sig saadan ad overfor dig, Mor. Uh, jeg hader ham!«

»Leo, Leo, hvad er det for forfærdelige Ord, du taler. Jeg har, Gud været lovet, forlængst tilgivet ham. Hvorledes kunde jeg ellers nu bede: Forlad os vor Skyld, som vi og forlade vore Skyldnere?«

»Aa ja, det er den fordømte, kristelige Øllebrødsbarmhjertighed. Man skal lade sig hundse og mishandle og dog tilgive sine Fjender og ønske dem en god Fordøjelse og et saligt Endeligt.«

»Du forglemmer nok dig selv, min Dreng. Tag dig lidt i Agt for den Slags Ytringer i min Nærværelse, de gør mig mere ondt end noget af det, din Fader gjorde imod mig.«

Leopold knælede ned for hende og tog hendes Haand.

»Jamen forstaar du da ikke, Mor,« sagde han, mens Taarerne løb ned over Kinderne, »at alle de mange Aars Lidelser, nu da jeg faar dem at vide af

dig, gør et forfærdeligt Indtryk paa mig. Det er for din Skyld altsammen.«

Han sad og klappede hendes Haand. Saa vedblev han:

»Aa, men jeg skal gøre det godt igen altsammen. Jeg skal kæmpe mig frem til noget saa stort, som du ikke aner. Jeg skal tage Farfar til Forbillede og blive en Mand saa stor og ædel som han. Og alt hvad jeg vinder, det skal jeg lægge ned for din Fod, som de gamle Riddere lagde Kampprisen ned for deres Damers Fod ved Turneringen. Jeg skal gøre dig saa glad, saa glad, og gøre alt det godt igen, som Far har gjort imod dig.«

Hun bøjede sig frem og kyssede ham paa Panden.

»Kære Dreng, du sætter din Hu for højt. Men jeg er tilfreds, blot du bevarer een Ting, Barnesindet og Barnetroen. De Ord, du sagde før, kom ikke fra dit gode og rene Hjerte. Lov mig, ikke tiere at tale saaledes. Og vil du kæmpe for noget stort og herligt, da kæmp for Sandheden og stræb at leve dit Liv i den.«

»Ja, det lover jeg, Mor.«

Hun klappede ham paa Haaret. »Gudskelov, du er din Mors Dreng som i gamle Dage. Bliv ved med det.«

De fulgtes ad sammen ind i Havestuen. Paa Leopolds Opfordring satte Moderen sig til Klaveret og spillede og sang. Det var gamle, kendte Sange,

Sange fra Barndomshjemmet og Ungpigedagene, Sange, som hun mangfoldige Gange havde sunget, og som hun nu foredrog med lidt svag og tør Stemme. Leopold kendte hele Repertoiret, baade Tekster og Melodier, men han holdt af at høre dem atter og atter. Thi hver Melodi havde sin egen Historie og sine egne Minder.

Da Leopold om Aftenen kom op paa sit Værelse, der laa ovenpaa, stod han længe i Vinduet og saa ud over Haven og Skovens mørke, vuggende Toppe. Hans Moders Skæbne gled forbi hans Blik, saaledes som han i Aften havde lært den at kende. Hvor var det forunderligt, at han i mange, mange Aar havde gaaet der sammen med hende og dog aldrig kendt hende ret! Nu først forstod han hende, nu saa han hende som et Menneske blandt de andre, der havde lidt og døjet og kæmpet. — Det er den samme Følelse, man har, naar man efter Aars Forløb kommer tilbage til en fra Barndommen kendt Egn. Den er endnu den samme, og dog er det, som saa man den i Dag for første Gang med rigtig Forstaaelse af dens Ejendommelighed.

Nede i Haven vuggede Georginerne sagte paa de fine Stilke i Nattens Vind . . . som en Flok unge Piger, der stikke Hovederne sammen og hviske og hviske.

III

Det var hen paa Eftermiddagen. Dagen var hed med stikkende Sol.

Nede paa Rugageren ved Foden af Bakken gik Karle og Piger og arbejdede. Karlene forkede de tunge, gule Neg op til deres Kammerater paa Vognene, og Pigerne fulgte efter og rev Stubbe. Der blev ikke talt meget. Kun nu og da lød Tilraab til Hestene, naar Vognene skulde køre frem; ellers gjaldt de faa Bemærkninger, der blev vekslede, Heden. Den lange Forkarl Johan, der ellers var fuld af Sjov og Grinagtigheder, havde i Dag kun en eneste Vits paa rede Haand:

»Pyh, sikken Lummerhede! Man ku' sgu koge Tran po Smejens Gris i Daw.«

Nogle grinede pligtskyldigst, skønt Vittigheden ingenlunde var ny. Smedens Gris var bekendt som det magreste Dyr i mange Miles Omkreds, og der

gik det Sagn om den, at den levede af raadne Krabber og selvdøde Rødspætter. — Men Teglmandens Datter, den kønne og livsglade Bolette, blev ærgerlig .og sagde:

»Næj, hold no op, den æ for gammel, Fynbo. Der æ it mier Tran aa kog' po den Sow.«

Og nu brød Latteren frem og vendte sig ubarmhjærtigt mod Forkarlen.

Henne i Skovbrynet paa Markskellet laa Leopold Struve under en bredkronet Eg og døsede over et Bind lyriske Digte. I Munden holdt han en Cigaret. Huen var gleden af og laa ved Siden, Stokken var rullet fra ham ned ad Diget. Han saa ligefrem dødsens-træt ud. Lyriske Digte er ogsaa et godt Sovepulver, især i Varmen.

Ved Latteren, der klang over imod ham fra Høstfolkene, løftede han Hovedet og saa derhen. Saa kiggede han henad Landevejen, der støvet og hvid bugtede sig forbi. Langt, langt ude øjnede han en Skikkelse med lys Hovedbeklædning.

Leopold gabede. Han følte sig saa inderlig søvnig. Han gad ikke længere læse, lukkede Bogen og smed sig paa Ryggen.

At de Folk derude paa Marken dog kunde holde ud at arbejde i den Hede og oven i Købet kunde grine og more sig! Det var dog i Grunden flinke Fyre, Karlene, især Forkarlen, og de vare alle sammen høflige og venlige imod ham, — mærkelig nok,

thi selv vilde han blive gal i Skrallen ved at se andre drive, naar han selv maatte slide.

Puh, hvor maatte de være tørstige! De kunde trænge til noget at læske sig paa. Hvad om han nu gik hen og lavede dem noget Sodavand med Saft? Han vidste, hvor Bruspulveret og Saften var deroppe i Buffeten, og Vandet kunde han tage fra Bækken derhenne, og saa kunde han lave det sammen hernede. Det vilde være en ren Svir at se, hvor glade de vilde blive alle sammen. Blot han havde Saften og Bruspulveret hernede! Men det var saa Pokkers besværligt at traske op til Gaarden den lange Vej, selv om han skød Genvej gennem Skoven.

»Aa, jeg gider ikke i den Varme,« mumlede han. Men det pinte ham alligevel. Til sidst slog han sig dog til Ro med den Tanke: Nej, det kan ikke hjælpe noget. Skal Karlene have, saa skal Konerne og Pigerne ogsaa, og det bli'er for meget. Jeg under dem det saa godt, men . . .

Og han følte sig saa overordentlig tilfreds med sit gode og humane Forsæt. Det var ikke enhver, der vilde have tænkt saa venligt paa Folkene som han.

Han drejede sig om og saa ud over Marken igen. Skikkelsen paa Landevejen var nu lige i Nærheden. Det var en høj, før Mand med hvid Stanley-Hat, graat Sommertøj, Rejsetaske i en Rem over Skulderen og en svær Stok i Haanden. Han slentrede

langsomt og fløjtende hen ad Landevejen. Pludselig standsede han ud for Høstfolkene og vendte sig imod dem.

Leopold kunde nu tydeligere se hans Ansigt; det var rødbrunt af Sol og stærkt skægget. Han hørte ham tale med Folkene, men kunde ikke opfatte Ordene. Han blev nysgerrig. Det var ikke hyppigt at se fremmede der paa Egnen. Han kæmpede en Tid med sin Magelighed. Endelig stod han op, tog Stok og Hue og gik hen over Marken forbi Høstfolkene ud paa Vejen og stod nu foran den fremmede Herre.

De vekslede Hilsener. Den fremmede rettede sig i Vejret. Der var noget af en gammel Officers Spænstighed i hans Holdning. Hans Skæg var svagt graanet, og han saa ud til at være oppe i Fyrrerne.

»Pyh, sikken Varme,« sagde Leopold. »Er det ikke drøjt at gaa i den Hede?«

»Aah, naar man er vant til det . . . Jeg gik i min Ungdom ofte otte Mil om Dagen i værre Hede og oven i Købet i Bjergegne. Paa en dansk Landevej triller jeg endnu gladelig fem Mil en Sommerdag.«

»Saa—aa.«

Der opstod en Pavse, under hvilken de mønstrede hinanden. Endelig sagde den fremmede:

»Hvad er det for en Herregaard, der ligger deroppe?«

»Det er Hovedgaarden Rydbjerggaard.«

»Hvem regerer der?«

»Min Mor, Jægermesterinde Struve.«

»Det er maaske Storfyrsttronfølgeren, jeg har den Ære at tale med?«

»Til Tjeneste. Mit Navn er Leopold Struve. Jeg er Student, Rus.

»Mit Navn er Peronard. Jeg har ogsaa været Student — med tredie Karakter naturligvis, som alle selvstændige og selvtænkende Aander. Senere har jeg været Landmand.«

»Har De saa Tid nu i Høsten . . .?«

»Tid, det Begreb kender jeg ikke.«

»De er maaske Rentier?«

»Tja, det kan De gerne kalde mig. Renter ser jeg ganske vist ikke meget til. Jeg forlod Embedet i Unaade og uden Pension.«

»Hvad lever De da af?« busede det ud af Leopold.

Peronard smilede, og dette Smil bragte Blodet op i Leopolds Kinder.

»Hvad jeg lever af? Af Solskinnet og den friske Luft, af Nattevindens Susen gennem Skoven og Kildens lønlige Hvisken, af Kys fra smukke Pigelæber og . . . ja, falder der en god Aftensmad og et Glas Vin af til mig, tager jeg ogsaa det med. Jeg er — skal jeg sige Dem — den sidste farende Svend i Danmark, Troubadour uden Cithar og uden

Sangstemme, Digter uden Pen, Maler uden Pensel og Filosof uden at bryde mit Hoved med anden Filosofi end den, Livet selv og Skov og Mark og Sø lærer mig.«

Han sagde det smilende og i en gemytlig Tone, medens han med Stokken tegnede Figurer i Sandet. — Leopold stod og famlede efter Ord. Han forstod knap rigtigt, hvad der var bleven sagt. Kun et stod ham klart, at den fremmede ikke var noget Hverdagsmenneske.

»Hør, unge Mand, jeg er ærlig talt tørstig. De kunde da ikke skaffe mig noget at drikke?«

»Jo, med Fornøjelse. Vær saa venlig at følge med op paa Gaarden.«

De gik op gennem Alléen sammen, i Begyndelsen i Tavshed. Saa sagde Leopold:

»Det maa være et frit Liv, De fører.«

»Der traf De Hovedet paa Sømmet. Jeg tør nok kalde mig den eneste fri Mand i Landet.«

»Det var meget.«

»Ja, men det er desværre sandt. Thi hvad er Frihed? Det er at kunne leve, som man vil, tro, hvad man vil og dø, som man vil.«

»Men kan De leve, som De vil, uden at have noget af det, som Menneskene kalde Komfort, uden Penge og uden Hjem? Saa maa De jo være en ren Diogenes.«

»Selvfølgelig var dette her Vandreliv fra Gaard

til Gaard og fra Sted til Sted ikke straks efter mit Hoved. Jeg har maattet savne meget og tvinge mig selv til meget. Men da jeg først fik Øjnene aabnede for Menneskene og deres Svagheder, da jeg saa, hvilke sølle Nikkedukker de er, da jeg mærkede, hvor let Livets Kunst faldt mig, da opdagede jeg, at Tabet af alt dette ikke havde været nogen Ulykke. Da saa jeg, at nu netop kunde jeg leve som Fuglen, der vaagner til Frihed og Jubel hver gryende Dag. Jeg havde ingen Tro, intet Maal, ingen Kærlighed og intet Had, men først og fremmest intet Hensyn at tage. — Aa, De aner ikke, hvad Frihed er, og hvor den kan faa én til at holde Hovedet og Humøret oppe, selv om der er Hul paa Sko og Strømper og Tørke i Flasken som i Saharas Ørken.«

»Ja, det kan jo nok gaa i Solskin og Sommertiden; men nu i Regn eller Storm eller Sne?«

»Det rører mig ikke. Jeg er fra Ungdommen af hærdet og tykhudet. Jeg har aldrig været syg eller daarlig tilpas. Og om Vinteren er jeg overalt mere velkommen end om Sommeren. For saa savner de Selskab, de Godtfolk her paa Landet, og keder sig. Ikke at tale om Jagttiden, for saa ligefrem slaas de om mig.«

Den fremmede blev livlig og fortalte smaa, humoristiske Episoder fra sit frie, lystige Vandreliv rundt til Herremænd og Proprietærer. Leopold gik og skævede til ham:

Det var dog en mærkværdig Fyr. Det kunde være morsomt at have ham at slaa Tiden ihjel med nu i Ferien. Han satte sig for at udvirke hos Moderen, at den fremmede maatte blive der nogle Dage.

Jægermesterinden sad i Vinduet, da Sønnen kom ind i Gaarden med en hende ganske ubekendt Herre. Hun gik ud i Entréen og tog imod dem. Og da Leopold præsenterede den fremmede som forhenværende Godsejer — en Titel, han vidste vilde imponere Moderen — og fortalte om deres Møde og sagde, at Peronard var paa Fodtur til Vesterhavet, blev denne modtaget med ægte jydsk Gæstfrihed.

»Peronard hedder De? Altsaa af fransk Afstamning?«

»Ja,« sagde han og mønstrede hende forskende. »Ja min Fader var fransk Adelsmand, men maatte forlade Landet under Ludvig XIV, fordi han var Huguenot og ikke vilde svige sin Tro.«

Jægermesterindens Øjne fik en mild og venlig Glans. Hun rakte ham Haanden og bød ham indenfor.

En Times Tid efter sad Peronard ved Familiens velbesatte Aftensbord. Han forstod at snakke op med dem alle sammen, selv med gamle Forvalter Bentsen, hvem han henrev til Beundring ved sit Kendskab til Malketyre, Flyvekuller og Maanedsgrise. Men samtidig glemte han ikke at gøre Anretningen al Ære.

Leopold havde allerede før Bordet faaet Moderen til Side og spurgt, om ikke Peronard maatte blive nogle Dage hos dem til »Selskab og Nytte«. Hun havde svaret, at hun dog helst vilde lære ham noget bedre at kende først.

Efter Bordet spurgte hun saa Peronard, om han ikke havde Lyst til at bese Haven. — Det vilde naturligvis være Peronard en Fornøjelse.

De gik alene to ud i Haven, mens Leopold drev ud i Marken med gamle Bentsen. Peronard viste overordentlig Interesse for Frugttræer, Blomster og alt Havevæsen og udtalte sig med stort Kendskab derom. Derfra kom de ind paa Landvæsen og endelig paa Landhusholdning. Og overalt viste han stor Sagkyndighed.

»De er jo et rent Universalgeni,« udbrød Jægermesterinden til sidst.

»Aah nej, men man lærer jo en Del paa sine Farter.«

»Hvor længe er det siden, at De opgav Deres egen Bedrift?«

»Aah en Snes Aar omtrent.«

»Saa har De jo kun været ganske ung. Nogle og tyve Aar?«

»Ja. Aah, det er saa trist at tænke paa. Ulykkelige Forhold, slette Venner, alt forenede sig til min Undergang. Og nu — nu har jeg som Menneskenes Søn ikke det Sted, hvortil jeg kan hælde

mit Hoved. Men jeg bøjer mig under den Almægtiges Haand. Hans Vilje ske.«

Jægermesterinden saa op paa ham. Han gik med bøjet Hoved og kæmpede tilsyneladende med sin Sindsbevægelse. — Hvor den klædte ham, denne mandige, alvorsfulde Mine! Og saa hans ydmyge, fromme Underkastelse under Guds Vilje! — Hun greb hans Haand og trykkede den varmt:

»Jeg ser, at De søger Trøsten, hvor Trøsten er at finde.«

De gik op i Havestuen og satte sig. Og her fortalte Peronard om sin lykkelige Barndom i det rige Hjem, om sin Moders store Kærlighed til ham, om det triste Liv han nu maatte føre, om hvorledes han ofte som et hjemløst Vildt maatte vandre i mørke, sludfulde Nætter og sove under aaben Himmel. Tit havde han været ved at synke sammen og opgive et Liv, der i Virkeligheden var ham en Pine, men Mindet om hans Moder og alt, hvad hun havde lært ham, havde hindret ham i at lægge Haand paa sig selv.

Og Peronard forstod at fortælle. Jægermesterinden græd. Ogsaa Peronard sad med Haanden for Øjnene.

Saa rejste han sig brat og bød Farvel. Jægermesterinden var ganske overvældet: Aldrig i Livet tillod hun det. Han maatte blive der nogen Tid og

blive glad og styrket paa ny. — Men Peronard rystede paa Hovedet og sukkede: Det kunde ikke være anderledes. Han kendte dem jo ikke og frygtede mest af alt for at være paatrængende. Han var Adelsmand, og trods alt var hans Stolthed og Finfølelse . . . Men Jægermesterinden ringede resolut og befalede en Pige at gøre Gæstekammeret i Stand til den nye Gæst.

Leopold kom tilbage, og Stemningen blev snart livlig. Der blev serveret Sodavand og Cognac. Tungerne løstes. Og Peronard lod sig oven i Købet formaa til at synge nogle franske Sange til Klaverakkompagnement.

Men da Jægermesterinden kyssede sin Søn til Godnat, holdt hun ham længe fast i sine Arme og saa paa ham med Taarer i Øjnene. Leopold var ganske forbavset:

»Hvad er der i Vejen, Mor?«

»Ingenting, min kære Dreng. Det var kun noget, jeg kom til at tænke paa.«

»Hvad synes du om Peronard? Er han ikke en flink Fyr?«

»En mageløs Mand, min Dreng.«

Og den ganske Nat drømte hun Peronards Lidelseshistorie om, men undertiden var det Leopold, hun saa kæmpe sig frem ad lange Veje, gennem Kulde, Regn og Søle.

Men oppe i den bløde Gæstekammerseng strakte Peronard sig velbehagelig:

»Gud ske Lov, at Kvinderne selv tro paa deres egen Snedighed. Ellers kunde vi stakkels Mandfolk aldrig stikke dem Blaar i Øjnene . . . Sønnen er nu ligefrem storartet. Man kan plapre ud med Alting til ham, og han forstaar alligevel ingen Ting.«

———

IV

»Skal vi trave lidt?«

»Ja hvorfor ikke!«

De samlede begge Tøjlerne op. Dyrene rejste Hovederne og satte i Trav. Det kneb for Peronards Hest, en mørkebrun Remonte, at følge Leopolds unge, kraftige Ridehest af hannoveransk Blod.

»Giv Lise ordentlig af Schenklerne, Hr. Peronard, saa skal De se, det hjælper.«

Peronard lagde Schenklerne an, saa Hesten kastede Hovedet i Vejret og satte af Sted i Galop. Men Peronard tvang den med Tøjlen i Trav, og nu kunde Hesten følge med.

De naaede helt hen til Rydbjerggaards Marker, inden Hestene igen fik Lov at gaa i Skridt. Dyrene svedte og prustede. Begge Rytterne saa rødmussede og oplivede ud.

»Det var svært, som Lise blev livlig, da hun fik af Schenklerne,« sagde Leopold.

»Aa ja, man kan jo klemme en Krikke lidt endnu. Men det er alligevel ikke som i mine unge Dage. Da kunde jeg give en Hest af Schenklerne, saa Hø og Hakkelse stod ud af Rumpen paa den. Man mærker dog af og til, at man begynder at blive gammel.«

Peronard sad en Stund i Tavshed og saa frem for sig; saa sagde han ligesom henvendt til sig selv:

»Verden er dog alligevel dejlig, saa frisk og smilende som en ung Kvinde. Jeg plejer ellers ikke at blive sentimental over Naturen, men jeg tøer alligevel op, naar jeg saadan en Morgenstund som denne ser Havet og Skoven og Duggen i det friske Græs. Man skal se Verden fra Hesteryggen. Kun Rytteren ved, hvor Luft og Lys og Bevægelse gør sund og stærk og glad. Blodet skyller gennem Legemet, Nerverne sitre, Øjnene lyse omkap med Solen, Luften smelter paa Tungen som frisk og kølig Vin. Aah Herre Gud! Hvorfor skal man i Grunden dø? Tror De, det er nødvendigt?«

Leopold lo: »Ja jeg tror det, indtil De kan bevise mig det modsatte.«

»Hvad er Livet?«

»Et Pust i Sivet . . .«

»Aa Sludder! Livet er en staaende Souper.«

»Hvordan det?«

»Jo, det er netop som en staaende Souper i en tætpakket Sal. Det gælder først og fremmest om at

komme frem til Buffeten. Og naar den er naaet, gælder det om at forsyne sig med Omtanke og vælge det bedste, ikke at skrabe det og det Stykke til sig og saa lade sig puffe væk, ør og fortumlet i Hovedet. Mest er de Stakler at beklage, som af Forlibelse eller Medlidenhed har paataget sig tillige at forsyne en Dame. De maa lægge de bedste Stykker over paa hendes Tallerken, faar næsten ingen Ting selv, bliver puffede, pinte og jagede med og maa endogsaa finde sig i, at Løsgængerne med velforsynede Tallerkener gaar rundt og flirter med deres Damer. Symboliken i min Lignelse halter maaske, men forstaar De den ikke alligevel?«

»Jo, den er ikke svær at forstaa.«

»Jeg er netop saadan en Løsgænger. Jeg hører til den Race, man almindeligvis kalder Bohêmer. De er fornuftige Mennesker, der ikke har noget at ærgre sig over paa deres Dødsleje. De har levet og nydt gennem alle Porer, og de dør først, naar deres Mave ikke længere kan taale Retterne paa Buffeten. Og er de rigtig fornuftige, dør de frivillig for egen Haand, før Sukkersyge og Podagra og anden Djævelskab gør dem Jorden til et Helvede.«

De red forbi Rugmarken, hvor Arbejdet var i fuld Gang. Peronard mønstrede Folkene. Saa pegede han med Ridepisken paa den kønne, stærkt byggede Bolette, der rev Stubbe med Ryggen mod dem og Hovedet drejet, saa man i Profil saa det friske,

brunede Ansigt med Opstoppernæsen og den røde, fyldige Mund.

»Sikken Støbning! Jeg elsker den Slags Kvinder. De er som skabte til at gøre én glad ved Livet med deres unge, friske Legemer. Hun her ligner en hedensk Gudinde eller en Rubensk Nymfe med den Bagdel.«

Leopold saa derhen: »Ja, hun er køn.«

»Dejlig,« sagde Peronard dvælende og blev ved at dreje Hovedet efter hende. Saa vendte han sig mod Leopold:

»De skulde tage Naadigherrens Ret.«

»Hva' . . . Næh' . . . .«

»Naa . . . næh . . . undskyld. Det er bare mig, der er kommen noget for sent til Verden. Jeg passer ikke for vor moralske Nutid. Jeg skulde have levet under det gamle Adelsvælde eller allerhelst paa Kong Odyssevs' Tid, da hver en Skønjomfru aabnede én sin Hytte og sin Alkove.«

»Tænker De paa Kirke og Kalypso?«

»Ja . . . eller en anden So. Jeg husker ikke Navnene.«

»Ja, men Penelope sad dog i tyve Aar og ventede trofast paa sin Ægtemand.«

»Gjorde hun det? Det kan jeg ikke huske. Men derfor kan det gerne være Løgn.«

Da de kom hjem, stod Jægermesterinden paa Trappen og tog imod dem.

Peronard havde været der et Par Dage og havde sat sig godt fast i hendes og Sønnens Yndest, og der var ingen, der tænkte paa og talte om Afrejse. Leopold var henrykt over hans Selskab og veg ikke fra hans Side den hele Dag. De red ud sammen, badede sammen og drev rundt sammen i Skov og Mark. Og Jægermesterinden betroede efter den første Aftens Samtale med Glæde sin Søn til den fremmede.

Saaledes svandt nu ogsaa den tredie Dag hen, og det blev Aften med Skumring og dybe Skygger mellem Havens Træer. Peronard og Leopold sad oppe paa Udsigtshøjen i Haven og nød Aftenens Kølighed efter Dagens Hede. Det var stille. Kun en enlig Drossel fløjtede i Hyldebuskadset. Peronard sad og bakkede paa en kort Shagpibe. Nu og da nynnede han og trommede med Fingrene i Takt paa Bænken.

Leopold vendte sig pludselig imod ham:

»Efter hvad De sagde i Morges, har De altsaa aldrig været gift?«

»Nej ikke paa den Manér, at det elskende Par gaar til Præsten og lader sig trække op som et Urværk eller sætte i Gang som Maskiner. Mine Giftermaal har været en Del improviserede, som Droslens derinde i Krattet.«

»Har De kendt mange Kvinder?«

»Sjælden mer end én ad Gangen.«

»Fortæl lidt om Deres »Giftermaal«.«

»Giftermaal! Lad være at bruge det Ord. Giftermaal er det mest naturstridige, der findes. Mens Raabukken forfølger Hinden en hel Nat igennem, og mens der ikke er et Pattedyr saa usselt, at jo Hunnen lader sig forfølge en Tid lang, før den giver sig, lader Kvinderne ved Giftermaal deres Blomst bryde i Løbet af et Kvarter i Brudegemakket. Slap man endda de to ægteviede løs i en Plantage, saa vilde der dog være lidt Spænding! Men som det nu er, kalder jeg det Barbari.«

»Barbari?«

»Ja, tror De ikke, Kvinden langt vilde foretrække, at Fæstningen blev erobret ganske piano, Skridt for Skridt? Saadan som det sker i de improviserede Forhold, naar man ved List og Rænker i sit Ansigts Sved vinder Skønjomfruen, saa hun til sidst som en lydig Slavinde byder én det bedste, hun ejer? Og hvis Manden vil og holder ud, maa han sejre, saa vist som Raabukken sejrer i Skovens Jagt. Og da bliver der først det Forhold mellem Mand og Kvinde, der skal være.

Mit Ideal af en Kvinde er Heloïse, der siger til Abailard: Kald mig din Hustru, din Veninde, din Glædespige. Ethvert Navn er mig lige kært fra dine Læber.

Saadan skal Kvinden være, naar man har vundet hendes Hjærte, med hele sin Sjæl beredt til Hengivelse og til Opofrelse af alle de Hensyn og For-

domme, en Kvinde ellers bøjer sig for. Den, der én Gang har kendt og elsket saadan en Kvinde, har ikke levet forgæves. Thi han har lært Kærlighedens dejligste Æventyr at kende.«

»Har De kendt saadan en Kvinde?«

»Ja! Netop da jeg var i Deres Alder, ung og glad og med aabne Øjne for Livets Herlighed.

Jeg var lige bleven Student og var paa Rejse ude i den store, vide Verden. Som farende Skolar drog jeg rundt fra By til By og lærte den Visdom at kende, jeg ønskede. Jeg kaldte mit Studium »praktisk Geografi.« Jeg fandt overalt de Steder, hvor Vinen var renest og Pigebørnene kønnest. Ellers de andre Seværdigheder gav jeg en god Dag.

Det var paa Vejen mellem Nürnberg og München, at jeg kom i Kupé sammen med en lille, ung Wienerinde. Jeg ved Fanden ikke hvorfor, men jeg har altid haft en Svaghed for Wienerinderne. Jeg kan aldrig høre en Wienervals, uden at jeg ser dem for mig, alle de smaa Wienerinder, jeg har kendt og elsket. Thi de ligner Wienervalsen, der er lys og kvik og jublende, men dog undertiden gennemstrømmes af drømmende, vemodsfulde eller dybe, tungsindige Rytmer. Desuden er Wienerinden graciøs som Pariserinden og fri for hendes Fordringsfuldhed og Egoisme.

Da min Rejsefælle nu altsaa var Wienerinde, var vi naturligvis straks gode Venner. Vi talte om Wien

og om Donau. Og vi var enige om, at den var hverken schön eller blau. Og det varede ikke længe, før hun begyndte at fortælle mig sin lille Smule Livshistorie, at hun var Datter af en Officer, at hun lige var traadt ud af Klosterskolen og nu var paa Vej til München for at besøge en Onkel og lære Verden lidt at kende.

Og alt fortalte hun med en lille Klosterfrøkens hele Barnlighed og Troskyldighed, mens hendes Øjne varmt og tillidsfuldt saa ind i mine. Hun hed Elisabeth, men senere kaldte jeg hende altid ved hendes Barndoms-Kælenavn Lili. Og det passede saa godt til hendes lette, fine, smidige Skikkelse, til de spillende, mørke Øjne og til hendes glade, lyse Sind. Hendes Lød var brunlig og sund, og trods Spinkelheden var der noget sundt og ungdommeligt spænstigt over hendes Lemmer.

Hun var jo som sagt en lille Klosterfrøken, lige sluppen ud af Klosterskolen til den store Verdens Lyst og Larm. Og hun var saa naiv og troskyldig, som kun saadan en lille Klosterfrøken kan være det. Det er ikke svært at bilde saadan en ind, at man er det Ideal af en Mand, hun drømte om paa Klosterskolen. Jeg var ung den Gang, men gammel nok til at forstaa at spille mine Kort. Og inden vi naaede München, var vi enige om, at vi umuligt kunde skilles for bestandig. Vi fik aftalt, hvorledes vi skulde træffes, og jeg fik Adressen paa Onkelen i München.

De første Gange, vi traf sammen, foretog vi smaa Spadsereture i al Uskyldighed i Englischer Garten eller ned langs Isarflodens Bredder. Især holdt vi af at spadsere ud til et lille Hus, der laa ved en Sluse Syd for Byen. Der fik vi af de gæstfri Folk — Manden var ansat ved Slusen — Indbydelse til at træde ind i Haven, der laa med sine dejlige, røde Roser paa Skrænten ned mod Floden. Huset var hvidt med smaa korinthiske Kapitæler ved Døren, og over Væggene og den lave Balkon hang de tætte Ranker af Vin og Vedbend. Og mellem Løvet var der en Niche for Guds Moder med Barnet.

Ejeren af Huset var Italiener og besad en overordentlig Skønhedssans og Naturglæde. Han viste os sine Roser med et Barns hele Henrykkelse, og bagefter bød han os ind paa Gedemælk og frisk Landbrød med nykærnet Smør. Da tog han tit Guitaren og sang sit Hjemlands Sange for os. Og det var altsammen saare dejligt, hvad vi saa og hørte.

En Dag var det trukket temmelig længe ud med vort Ophold derude i Marienklause — saaledes hed Stedet —, og da vi hen mod Aften begav os paa Hjemvejen, begyndte det at trække truende op fra Syd. Det gjaldt om at skynde sig at komme hjem, før Føhnvinden kom fra Alperne med Regn og Kulde. Og vi skyndte os alt, hvad vi kunde. Men vi naaede kun lige ind til Byen, da det begyndte at øsregne,

og vi tyede derfor ind i en lille Bierkeller for at vente paa, at Uvejret skulde trække over.

Vi spiste til Aften der. Og Tiden gik, men det blev ved at regne. Først hen mod Tolvtiden stilnede Regnen af, og vi kunde gaa videre. Jeg fulgte hende til Onkelens Hus, til Havelaagen, som hun aabnede med sin Nøgle. Og der skiltes vi.

Hvorledes det nu videre gik hende, hørte jeg senere gennem hendes egen Beretning, og da hun var mere ærlig, end Kvinder plejer at være, er den vel nok sand. Da hun nemlig kom til selve Husets Gadedør, opdagede hun, at hun havde glemt Nøglen til den. Hun bankede paa, hun raabte, hun gik rundt og bankede paa Vinduerne, men alt var forgæves. Da vidste hun intet andet Raad end vandre den lange Vej til min Bopæl. At tage ind paa et Hotel faldt hende ikke ind, uerfaren som hun var med at klare sig i Verden. Og hun gik gennem Byen, mens Støvregnen sivede ned og bragte hende til at gyse i den tynde Dragt. — Det havde været hedt om Dagen, men nu var Temperaturen, som det oftest sker, naar Føhnen kommer, dalet betydeligt.

Men hun skyndte sig af Sted gennem den mørke Nat, ensom og forskræmt, tiltalt af Sjovere, unge Lapse, Politibetjente og Tøjter, og kom til min Gadedør, der til alt Held stod aaben.

Jeg havde lejet mig ind i en Studenterhybel, der i Anledning af Ferien stod ledig. Jeg var lige kommen

i Seng og laa og drømte om Lili med aabne Øjne og hede, brændende Kinder. Jeg var jo knap tyve Aar og saa forelsket, som jeg aldrig før havde været.

Da var der en, der puslede ved min Dør, og jeg hørte en frygtsom Banken. Jeg sprang op, tændte Lampen og lukkede op og — der stod hun, som jeg havde drømt om, lyslevende med nedslagne Øjne og rødmende Kinder og med den vaade Regn glimtende i Haar og Tøj. Jeg drog hende ind, jeg tørrede hendes Haar og hjalp hende det vaade Tøj af. Jeg spurgte hende ikke om hvorfor og hvorledes. Jeg tog hende i mine Arme, jeg var som beruset af Lykke og Kærlighed.«

Peronard tav en Stund og dampede paa sin Pibe. Leopold rejste sig fra sin bøjede Stilling og saa op paa ham med spørgende, lysende Øjne.

»Den var kort, men dejlig, vor Kærligheds første Nat.«

»Var hun straks erobret?«

»Nej naturligvis protesterede hun, ellers havde hun jo ikke været Kvinde. Men hendes Aande, der hviskede i mit Øre, sagde mig, at hun var hed og fyrig som en ungarsk Vin. En Kvindes Aande kan hviske én de tusinde Ting, selv om Læberne er stumme. Men aldrig har jeg dog kendt en Kvinde, hvis Aande var saa kildrende sød og veltalende som hendes.«

Peronard sprang op og gik frem og tilbage. Saa satte han sig igen og begyndte paa ny:

»Da vi vaagnede næste Morgen, var vi jo begge lidt raadvilde med Hensyn til hvad vi skulde gøre. Lili turde og vilde ikke vende tilbage til Onkelens Hus, hun vilde blive hos mig for alt i Verden. Der var da ikke andet at gøre end at flygte bort, og det tog ikke lang Tid at samle sammen, hvad vi skulde tage med. Og da gik det Syd paa ind i Østrig og Tirol.

En hel Maaned levede vi mellem Bjergene i Tirols dejlige Natur, idet vi hyppigt vekslede Opholdssted for at undgaa at blive fangede ind. Det kneb jo lidt med at faa Pengene derhjemme fra til at slaa til for to. Mangen Gang var vi saa fattige, at vi maatte leje os ind hos smaa tirolske Bønder og leve paa deres Vis. Men jublende glade var vi begge, og der var ingen Sorg, der kunde formørke vore Sind.

Det var den dejligste Tid, jeg har levet. Og mangen Gang har jeg ønsket, at jeg var Digter og kunde skrive derom. Men saa har jeg dog altid følt, at ingen Digtning kunde give, hvad Livet selv byder, og jeg har da ikke misundt Digteren, der sidder og tygger Drøv paa gamle Oplevelser i Stedet for at leve videre den korte Tid, der kan leves.

Jeg vil kun fortælle Dem om den sidste Aften.

Jeg havde faaet Forstærkning af Penge hjemme

fra, og vi havde flottet os og var taget ind paa et bedre Hotel i Nord-Tirol. Vi spiste og drak godt den Aften, men Lili var under hele Maaltidet tungsindig og tavs. — Det havde hun været af og til i de sidste Dage. Jeg troede, det var, fordi hun begyndte at angre sin letsindige Handling, at hun havde tilsidesat alt for at følge mig, og at hun nu frygtede for Fremtiden.

Efter Bordet trak vi os tilbage til vort Værelse. Der var en Altan udenfor dets Dør. Der sad vi lang Tid. Det var i Eftersommeren, en dejlig Nat. Gennem den stille, klare Luft hørte vi oppe fra Sennerne Kobjældernes Klang, og Solen, der nys var gaaet ned, glimtede endnu med Aftenrødens sidste Skær paa Bjergtoppenes friske, hvide Sne. Men mellem Bjergene laa Aftenens Skygger.

Da steg Maanen frem. Og det var, som hævede sig Bjergene op af Jordens mørke Dybder op i det sølvklare Lys, og Rifternes Klippestene med de hvide, skarpe Kanter glimtede og glitrede. Og Stjernerne kom frem, først én og én, saa mylrede de frem i talløse Skarer, og de spejlede sig i Søens Flade under vore Fødder. Hvor var Alting dejligt, Bjergene med de ærværdige, hvide Hoveder, Søen med de stille, glidende Vande, og Fyrreskovene op fra Søen op ad Bjergenes Skrænter!

Og jeg vendte mig mod Lili, der sad stille med Hovedet lænet mod min Skulder, og sagde:

»Ser du, Lili, hvor Verden viser os al sin Skønhed og Pragt? Den lader Lysene tænde deroppe paa Himlen, den lader Maanen lyse henover de hvide Bjergtinder og de mørke Skove. Verden er i Aften som en Kirke, der er smykket til Fest. Orgelspillet er Skovens Susen og Søens Mumlen dernede. Og vi sidder højt oppe i Pulpituret og ser og hører det hele og bilder os ind, at det hele er lavet for os.«

Lili tav stadig.

»Hører du Dagens Tekst, Lili? Det er den gamle, hvidhaarede Bjergpater derhenne, der læser den. Vil du høre, hvorledes den lyder:

»Jeg har nu ligget her i Aartusinder og set Slægt paa Slægt dø hen. Jeg har lært Menneskenes Smaalighed, deres Usselhed og Forsagthed at kende. Lær af mig, I to unge elskende dernede, at finde Livets Kærne, de Vises Sten. Vil I gøre jert korte Liv til en lysende Glædens Saga, da lev i Nuet uden at tænke paa Fremtiden og uden smaalig Frygt for Menneskenes Dom, da lev og elsk, som var eders Kærlighed evig, men tænk ikke paa Sorgen, før Sorgen er der.« —

Lili sad stille og saa frem for sig. Saa vendte hun de dybe, dejlige Øjne op imod mig og sagde:

»Du tror vist, jeg er bedrøvet i Aften, kære, men du tager Fejl. Jeg er tværtimod saa glad, som jeg aldrig før har været. Sig mig, har du nogensinde været saa lykkelig, at du følte, at du aldrig i

dit Liv kunde blive lykkeligere? Det kan være, du ikke forstaar mig, men jeg er i Aften saa lykkelig, saa jeg kunde bede Gud: Lad mit Hjærte briste og lad mig dø, thi større og dejligere Lykke end den, du nu skænker mig, kan jeg aldrig faa. Resten af mit Liv vil dog kun blive en svag Afglans i Sammenligning med den sidste Tid, jeg har levet. —

Derfor er jeg saa stille i Aften, min Ven. Thi mit Hjærte er saa bævende fuldt af Lykke, at det næppe kan rumme den. Og jeg ved, at den Lykke engang — snart maaske — maa være forbi, og saa — saa bliver jeg maaske aldrig glad mere.«

Hun bøjede sig frem og græd stille og mildt. Men jeg tog hende i mine Arme og knugede hende og hviskede: »Græd ikke, du dejlige, dejlige, men lad os juble og tro, at alt vil blive ved at være saaledes. Lad os tro paa den evige Kærligheds Lykke, om det saa kun skal være for i Nat.« Det sagde jeg, og jeg indsaa ikke den Gang, at hun saa dybere og anelsesfuldere end jeg.

Jeg tog hende paa mine Arme, lille og let som hun var. Og jeg kyssede hende og hviskede: »Min lille Elskerinde! Maa jeg kalde dig saaledes?« — Og hun smilede gennem Taarer og sagde: »Kald mig kun, hvad du vil . . . naar bare ingen hører paa det.« — Og saa lo vi begge, saa det gav Genlyd gennem Dalen, og jeg bar hende ind.«

Peronard sad igen tavs, men Leopold greb hans Haand:

»Hvad saa, Peronard? Hvad saa?«

»Ja, hvad saa? Man sover godt i de østrigske Senge. — Men næste Morgen havde vi Rettens Folk paa Halsen. Vi var opdagede, og Lili maatte tage hjem igen. Og saa hovedkulds gik det altsammen, at vi ikke engang fik sagt hinanden Farvel. Og jeg har aldrig hørt eller set noget til hende senere. Jeg forsøgte at skrive til hende, men fik intet Svar. Brevene er sagtens blevne opsnappede. Men det var maaske et Held, at vort Forhold ikke varede længere: Kærlighedens Drøm er jo saa utrolig kort. Og hvem ved, hvad der kunde være sket, hvis jeg havde levet længere sammen med hende. Nu staar hun for mig i al Jomfruelighedens Skønhed og Ynde. Og hendes Billede i min Sjæl er rent som Solen en skyløs Vaardag.«

Leopold blev stærkt greben af Peronards Fortælling, og den beskæftigede ham meget i de følgende Dage. Tit og ofte bad han Peronard fortælle et og andet udførligere, og vaagen drømte han med blussende Kinder om selv at finde en Heloise eller en Lili. Han søgte Ensomheden for sine Drømmes Skyld. Og ofte vankede han om Aftenen til langt ud paa Natten rundt i Skov og Have.

Det var en mørk og skytung Aften, da han som

sædvanlig havde vanket omkring i Skoven, at han paa Hjemvejen i Udkanten af Skoven bemærkede en Skikkelse, der sad sammenkrøben paa en Sten under et Træ. Hans Nysgerrighed blev vakt, og han nærmede sig.

Nu kunde han tydelig skelne en Kvinde, der sad med Hænderne for Øjnene. Han gik helt derhen, og Lyden af hans Skridt vakte hende. Med et Skrig sprang hun op.

»Bolette, hvad bestiller du her? Hvad er der i Vejen med dig?«

Teglmandens Datter strøg Haaret tilbage fra Panden og tørrede Øjnene. Hendes Kjoleliv var ikke hægtet, men hun søgte at skjule det ved at holde det sammen med Hænderne.

»Jeg synes, du har grædt. Hvad er der løs?«

»Ingenting,« stammede Bolette forvirret.

Under andre Omstændigheder vilde Leopold være gaaet videre uden at værdige hende flere Ord. Men nu faldt hans Blik paa Bolettes kraftige Skikkelse med det bølgende, urolige Bryst og de svære Hofter, og Peronards Lovtaler over hende fra Rideturen faldt ham ind. Han saa den kække, velformede Hage og den brune Hals, der foran, hvor Kjolelivet gabede, var blottet lige ned til Chemisens Linning.

Han gik nærmere.

»Er du bedrøvet, Bolette? Betro dig kun til mig.«

Tonen var mild og indsmigrende. Bolette saa overrasket op. Den unge Struve plejede ikke at tiltale hende i den Tone.

Leopold forsøgte at lægge Armen om hendes Liv. Hun trak sig lidt tilbage.

»Bolette . . . du . . . du er sød.«

Hun vilde smutte fra ham, men han greb hende i sine Arme og knugede hende med vild Heftighed.

»Slip mig . . . aah, saa slip mig da.«

Han forsøgte at kysse hende, men hun gav ham et Munddask, snoede sig ud af hans Arme og flygtede.

Leopold var rasende. Endnu brændte Lidenskaben i hans Blod. Hans Kind var hed, hans Læber tørre. Og samtidig følte han det nedværdigende i at blive behandlet saaledes af en simpel Bondepige.

Da han sneg sig tilbage gennem Haven, stod Peronard i det aabne Vindue i sit Kammer. Leopold listede ind i Sidealléen for ikke at blive set. Men Peronard var altfor optaget af sine egne Tanker til at lægge Mærke til, hvad der foregik nede i Haven. Han stod med Armene korslagte og saa op mod de drivende Skyer. Der var Smil og Rødme paa hans Ansigt, og han saa helt ungdommelig ud. Han bøjede Armen og følte paa sine Muskler. De var spændte og haarde som Sten. Og han slog ud med Haanden, som om han holdt Tale til nogen.

Han havde den Aften taget Naadigherrens Ret,

mens Naadigherren selv listede sig skamfuld ind paa sit Kammers.

I de følgende Dage søgte Leopold at komme til at tale med Bolette. Men hun undgik ham paa en hver Maade. Han var fortvivlet og ærgerlig, tænkte paa at slaa hende af Hovedet, men pintes dog af en ustyrlig Længsel.

Endelig en Dag traf han hende alene omme bag Skoven. Hun kom ham i Møde, og det var ikke muligt for hende at vige ud. Hun blev staaende med nedslagne Øjne, skulende nu og da op til ham.

»Jeg vilde gerne tale lidt med dig, Bolette. Kom herhen paa Diget og sæt dig.«

Bolette fulgte nølende Opfordringen.

»Sæt dig kun nærmere. Hvad rykker du væk for? Er du bange for mig?«

Han forsøgte at lægge Armen om hendes Liv. Hun gjorde kun svag Modstand. Men hans Kys afværgede hun.

»Lad nu være at skabe dig.«

»Aah . . . de' æ jo Tovliheder.«

Han kyssede hende én og to Gange. Saa afværgede hun det igen.

»Du ved ikke, hvad det er at elske, Bolette.«

»Saa, jæ sku maaske lær' et a' Dem?«

»Ja, ja, tror du ikke, du kan det? Ved du, hvad Kærlighed er?«

»Sludder,« sagde Bolette.

»Aah, hvor du er tvær. Nej, saa var der engang en Kvinde, som hed Heloise . . .«

Og han fortalte om hende med lysende Øjne. Bolette kiggede paa ham fra Siden.

»Hvad synes du om den Kvinde?«

»Hun haa' da won godt taawele.«

»Saa—aa . . . hvordan det?«

»Hva' ka' et hjælp aa gi' sæ saaen hen te et Mandfolk? De æ sku wos, de' maa ta' Følgern'.«

Leopold var et Øjeblik benauet. Saa blev han igen kærlig:

»Vær nu sød Bolette.«

Men nu sprang Bolette rask ned fra Diget.

»No ka' de' wær nok. Aa hwissomsti' Di it holder Dem i Skindet, sæjer jæ 'et te Jægermester-inden.«

Bolette tøflede af. Leopold raabte rasende: Bondejolle efter hende og slentrede saa af ned til Stranden. Men oppe i Skoven bag en Gran stod Peronard og grinede. Han havde hørt det hele.

— — — —

V

Hjuldamperen gled med klaprende Skovle hen over Kattegats sagte vuggende Flade. Maanen var gaaet op og kastede over Vandet en lysende Stribe, en bred flimrende Landevej, der tabte sig langt, langt borte. Det var en Septembernat med ilende Skyer, der nu og da for en kort Tid kunde skjule Maanens Skive. Luften var mild og fugtig og krydret af Saltvandslugt.

I Dampskibets Bagstavn stod Leopold Struve i mørk Rejsedragt med Plæd over Skulderen. Studenterhuen sad ny og fiks paa det mørke Haar.

Han stod og fulgte med Øjnene Maanestriben paa det mørke Vand, som vilde han granske Alverdens og Fremtidens Gaader der:

Hvad vilde Livet bringe? Vil det blive blankt og lyst som Maanestriben dér eller . . .? Vist ikke nej! Hvorfor skulde Livet ikke blive stolt og rigt?

Skønne og store Fremtidssyner gled ham forbi. Han vilde tage Bedstefaderen til Forbillede og kæmpe sig frem til Magt og Hæder. Men ikke nok dermed, han vilde ogsaa kæmpe for Sandheden, som han havde lovet Moderen, saa hun og alle de derhjemme skulde komme til at se op til ham. Nu drog han over til den forjættede By, Hovedstaden, hvor Kampen for Æren skulde staa. Og han skulde vise, at han var en Mand, der vidste, hvad han vilde.

Men der var ogsaa en Stemme, der hviskede i ham, at nu kunde han komme til at leve, leve som Peronard havde skildret ham Livet. Nu var han fri, jublende fri, og den store dejlige Verden aabnede sig for ham. Stolte og fagre Kvinder som Heloise skulde elske, beundre og tilbede ham. Der var ikke det Maal, han vilde jo naa det, der var ikke den Lyst, han skulde jo nyde den. Alt skulde ligge for hans Fod. —

Han var Rus. Og hvad kan en Rus ikke drømme? Det er Forhaabningernes Tid, da Livet endnu ikke har tvunget én til at stemme Fordringerne ned. Al Ungdommens Kamplyst og sejrssikre Tro bruser og gløder i ham, og med lysende Øjne bøjer han sig frem og stirrer ned i det blinkende Vand.

Aah, at synke ned dér i den lyse Stribe, glide ned gennem det glitrende Guld ned i det dybe, dybe Mørke! Nej, nej, det er jo Døden, Døden, og han er for ung til at dø. — Da gribes han af Dødens

Rædsel: En Gang skal det altsammen være forbi, Livslyst og Livsnydelse, det store og skønne og rige i Livet. Han skal ikke kunne suge Luften ind i lange, dybe Drag, ikke kunne se den høje, lyse Himmel og det store, dejlige Hav. Man skal dø, man skal, hvad der saa end følger efter. Og Livets Alvor rinder ham i Hu.

Han staar og nyder sin egen Sorg. En Taare løsner sig fra hans Øjelaag og glider ned ad hans Kind. Han bliver stolt af sig selv. Han føler Afstanden mellem sig og de andre Mennesker dér om Bord, der staar og snakker Alverdens Hønsesludder og kun tænker paa det smaa, der ligger lige for. Hvor maa han dog være en stor og dyb Natur, at han her midt under Folks smaalige Travlhed og Pjat kan sætte sig ensom hen og lade sin Aand sænke sig ned i Tilværelsens store, hemmelighedsfulde Dybder, og at han kan tænke paa Døden her . . .!

Han blev opskræmt ved et Slag paa Skulderen og vendte sig om. Foran ham stod en svær, bredskuldret Student med grove, noget plebejiske Træk, fregnet, godmodigt Ansigt, ildrødt Haar og rødblond Moustache, vikset op i to tynde Spidser.

»Haa, haa, gamle Svend! Sidder her og filosoferer! Slaa Tøsene derhjemme af Hovedet og kom ned i Kahytten og drik Punsch med os andre.«

»Aah, jeg har ingen Lyst, Peter,« siger Leopold, ærgerlig over at være revet ud af sine Drømmerier.

»Gu' har du saa,« siger Peter Sværdborg. »Du vil da ikke være dydigere end vor theologiske Brilleslange, Hansen. Han sidder og taler med Søren Jensen, Seminaristen, om udøbte Børns Skæbne i det andet Liv. Det er myrderlig grinagtigt at høre paa de to Toske. Gu' ska' du med ned.«

Og Sværdborg griber ham under Armen og drager ham med sig trods hans Protest. Og snart hører man nede fra Kahytten Skraal og Sang.

»Nu for de danske Studenter vi . . . — Hurræh! Sværdborg har Ordet.«

Og Sværdborg taler noget, som ingen forstaar, og ender med at udbringe en Skaal for det glade Vanvid: Det skal leve, Hurrah!

VI

Det var langt hen paa Efteraaret. I Rydbjerggaards Skov og Have laa de visne Blade fejede sammen i Bunker i Gangene. Og det var koldt med Regn og Slud.

Peronard var endnu paa Gaarden, og der var ingen, der tænkte paa, at han skulde rejse. Han gik omkring og gjorde sig nyttig paa mange Maader i Gaard og Have. Og nu i Jagttiden gik han paa Jagt nede i Skoven og ved Stranden og skaffede mangen god Bid til Middagsbordet. Og saa var hans Selskab bleven Jægermesterinden mer og mer uundværligt. Det kunde ikke nægtes, at hun savnede ham, naar han blev længe borte paa Jagten, og gyste for, at der skulde være tilstødt ham noget. Og hun greb sig i at blive rød og faa Hjærtebanken, naar han saa endelig viste sig.

Regina Struve havde aldrig før følt Kærlighed til nogen Mand. Altfor tidlig var hun bleven gift

med en Mand, hun hurtig fik Modbydelighed for, men hun var altfor meget en Hustru efter Skriften til at blive sin Mand utro. Og i Aarene efter Mandens Død havde Kærligheden til det eneste Barn og Kampen for at sikre dets Eksistens underkuet enhver anden Følelse. Men nu, da Maalet var naaet, da Sønnen tilmed var fløjen af Reden, da hun havde truffet en Mand, kun lidt ældre end hun selv, en Mand, hvis Syn paa Livet, hun syntes, stemte saa godt med hendes eget, og hvis ydre Fremtræden fra første Færd havde tiltalt hende, nu krævede Naturen sin Ret, og den Følelse vaagnede til Liv, der selv i den sene Alder ikke har tabt sin Almagt. Og hun begyndte for Alvor at overveje for og imod og fandt mange Grunde paa begge Sider:

Peronard var Adelsmand, i hvert Fald af god Familie, og hvor fattig han end var, kunde Forbindelsen aldrig kaldes en Mesalliance. Og Leopold syntes om ham, det var tydelig nok. Men alligevel, Leopold var dog Anstødsstenen. Leopold vilde dog lide Skaar derved i hendes Kærlighed og ogsaa i materiel Henseende staa sig slet derved. Leopold forhindrede hende i straks at give sig Kærlighedens Strømning i Vold.

Peronard mærkede nok, til hvad Side Læsset heldede, men gjorde intet for at fremskynde Afgørelsen, dels fordi hans Frihedstrang raadede ham fra at binde sig til en Kvinde af saa fast Karakter og Vilje

som Fru Struve, dels fordi han ikke havde nogen ganske ren Samvittighed med Hensyn til sin Færd der paa Gaarden. En Dag havde nemlig Teglmandens Bolette med grædende Taarer betroet ham, at hun var frugtsommelig. Og naar det kom for Dagen — og det vilde ikke vare længe —, da vidste han, at hans Rolle paa Rydbjerggaard var udspillet. Det gjaldt da blot om at have sine Sager i Orden til hurtig Udrykning.

Det gik, som han havde ventet. Umiddelbart efter Jul fik Jægermesterinden Nys om Bolettes Tilstand. Og under det Forhør, som hun underkastede Bolette, tilstod denne alt.

Det var et haardt Slag for Jægermesterinden, og hun var i Begyndelsen ganske raadvild af Fortvivlelse og Skam. Hun forfærdedes over, at hun havde været saa blind overfor Peronard, at hun ikke havde gennemskuet, hvilken gennemført Hykler, hvilken Djævel hun havde haft i sit Hus. Og samtidig pintes hun af Skinsyge og Raseri over, at hun var bleven forsmaaet for en ussel Tjenestetøs. Lige saa ædel og ophøjet Peronard tidligere havde været i hendes Øjne, lige saa djævelsk og falsk og nederdrægtig syntes han hende nu. Og hun, som havde tænkt paa at knytte ham til sig ved det næreste Baand, hvorved Mand og Kvinde kan knyttes til hinanden! Og han havde vel mærket det, men havde foretrukket. . . . Aah, det

var altfor afskyeligt! Men paa Porten skulde han og med ham hans Dulle!

Og hun kaldte Peronard for sig for rigtig at ydmyge og knuse ham ved Meddelelsen om, at hans Træskhed var gennemskuet. Men Peronard hørte rolig paa det altsammen, og da hun til sidst ude af sig selv af Vrede bad ham pakke sig bort, havde han oven i Købet den Frækhed smilende at takke for udvist Gæstfrihed og at erklære, at denne Tid af hans Liv vilde være ham uforglemmelig.

Han pakkede sin Ransel, tog sin Stok og gik.

Og da han gik gennem Skoven og saa de høje Graner med tyngende Sne paa de hængende Grene — en stivnet, krystalliseret Urskov i det hvideste hvidt med Dødens Stilhed mellem Træernes Stammer —, da lyste hans Øjne som Fangens, der er sluppen ud af Fængslet.

Men da han kom ned til Stranden, hvor Brændingen brølende for ind over Revlen med Skummet flyvende bag ud — som en Kvinde med flagrende Lokker til Hest paa en stejlende Ganger —, da følte han, at Vinden og den raa, kolde Luft ikke som før styrkede og hærdede og ildnede hans Mod og Livslyst, men at den isnede igennem ham til Marv og Ben. Og han bøjede bedrøvet Hovedet, idet han lænede sig til sin Stok:

»Nu er min Saga snart ude. Bjørnen har været for længe i Hi.«

Bolette græd sine modige Taarer, da hun skulde rejse. Og ensom sad Jægermesterinden tilbage. Det var paafaldende, som hun i den sidste Tid var kommen til at ligne Moderen, saa skarpe og magre var Trækkene blevne. Og hun blev strengere af Anskuelser og mere gudelig end før.

Leopold sad en Vinterdag paa sit Værelse i København med Chr. V's Danske Lov opslaaet foran sig, da Posten bragte ham et Brev fra Moderen, hvori hun fortalte, at Peronard var borte. Hun fortalte ham Grunden dertil; kun om sin egen Fortvivlelse og Sorg og Aarsagen dertil talte hun ikke. Og det fik Sønnen heller aldrig at vide.

Leopold blev dybt greben af dette Brev, og mange Slags Følelser steg frem i hans Sjæl. Han skød Bogen til Side og satte sig med Brevet i Haanden og stirrede tankefuldt ud paa de hvide Tage og den graa, tunge Himmel.

Da bankede det paa Døren. Det var Sværdborg.

»Undskyld, forstyrrer jeg? For saa gaar jeg straks igen.«

»Nej, kom kun ind og sæt dig ned. Jeg trænger netop til at tale med et Menneske. Hvorledes har du det?«

»Aa jeg har det storartet. Jeg er allerede rigtig Københavner med K. Jeg er fuld hver evigste Dag. Som nu f. Eks. de sidste fem Aftener er jeg først

kommen hjem over seks, for jeg studerer nemlig ogsaa »la poésie des mansardes«, du. Ja, Gud ske Lov, som vel er, paa en Maade eller to, uden at nyse. Saa længe der er Spirikum og Pigebørn og Bajuskisnot til, — (og han tog til Moustachen) —, forlader jeg sgu ikke Livet godvillig. — Jeg ser, du sidder og læser. Det er kønt. Ogsaa jeg elsker Arbejdets Velsignelse og kan skildre denne min Følelse, naar jeg saadan Søndag Morgen efter en højbenet Gier skriver Brev hjem til Gamlingen. Jo mere fuld, jeg har været, jo kønnere skriver jeg. Naa, men Fanden ellers med at læse. Eksamen og alt det Skidt kommer nok af sig selv som alt i Naturens Verden. Gaudeamus igitur, juvenes dum sumus! Men jeg synes, du er saa højtidelig, og jeg sidder her og sludrer. Undskyld, men jeg lider virkelig med dig, gamle Svend. Bare jeg vidste, hvad du lider af.«

Endelig fik Leopold Luft og fortalte om Peronard og Bolette og hele Historien, saa vidt han kendte den. Og han endte med at sige:

»Ja, nu er han væk, og nu skildrer Mor ham jo som et rent Uhyre, mens hun før har været helt blind for hans Karakter. Jeg maa dog sige uden at rose mig selv, at jeg længe har haft Øjnene aabne for, at han var et rent Bæst. Du skulde bare høre, hvor han kunde regalere én med Historier om sine Elskerinder. Løgn var det naturligvis det meste af

det. Men jeg var alligevel svært opfyldt af hans Theorier.«

»Ja, du gik jo en Tid og fjantaserede om at finde en Heloise blandt Butiksdamerne og Skuremopserne her ovre.«

»Men ved du, hvad jeg er allermest glad over? Det er, at jeg holdt mig paa Maatten overfor Bolette. Hun var en nydelig, kraftig, fiks Pige. Og hun gjorde saamænd sit Bedste. —«

»Hvad gjorde hun da?«

»Aa for Eksempel en Dag nede bag Skoven gjorde hun rent ud sagt Forsøg paa at forføre mig. Hun hængte sig om min Hals og var rent tosset. Men heldigvis var jeg for fornuftig til at indlade mig med hende. Jeg lugtede allerede Lunten den Gang. Ellers havde jeg siddet net i det nu, da hun under Hjærtet bærer en Arving til Peronards Grevskab.«

»Ja, føj vom Satan, som Fanden sagde, da hans Oldemor fik Trillinger. Men hvor kunde du staa imod? Jeg begriber ikke de Mandfolk, der kan staa imod. Naa, men lad os nu gaa i os selv og være fornuftige og gaa lidt ud paa Livet, først hen at spise et Sted, hvor Maden er god, og hvor den ingen Ting koster, og saa ud at se, hvad Fru Fortuna kan bringe.«

»Jeg skulde egentlig ud til Tante Ingeborg.«

»Hende, der er gift med den gudelige Jammerjunker? Du er jo gal. Du risikerer jo at komme

til hellig thé-chantant. Jeg kan godt lide, du er ortodoks, min Dreng, men du maa Fane'me ikke blive ortodosk.«

»Jamen —«

»Ikke noget Jamen. Du ved, du aldrig fortryder at komme ud med mig alligevel. — Soldater af Arméen i Italien, skulde det mangle Eder paa Mod?«

Og han trak ham ud i Korridoren, hjalp ham Overfrakken paa og sejlede saa af med ham.

Aftenen kom og lagde sig med sit tunge, vinterlige Mørke over Staden. Al Dagens travle Færd og Arbejde var ophørt. Under de blinkende Lygterader bevægede sig en nydelseslysten Flok af Mænd og Kvinder i det graalige Ælte af halvsmeltet og nedtraadt Sne.

Sporvognene kimede, Drosker rumlede af Sted med leende og skrigende Par. Hist og her for en forsinket, halvgammel Nymfe af Sted med fremadludende Hoved og drabelige Skridt, som om alle Stadens unge Lapse holdt Klapjagt efter hende.

Leopold og Peter Sværdborg stod udenfor en Varieté og saa paa Menneskemylderet. Leopold var tavs og aandsfraværende. Han tænkte paa alt det, der var sket der hjemme, paa Moderen og paa Peronard og Bolette. Han misundte Peronard hans Lykke hos Bolette. Tusinde Gange hellere favne hende end disse sminkede, modbydelige Dukker her. — Sværdborg var veltilpas, det var tydeligt at se. Han fløj-

tede, svingede med Stokken, lo til Pigebørnene, der svævede forbi paa Taaspidserne udenom Snepytterne, og hans Øjne tindrede af Humør.

»Du, her er jeg sgu i mit Es, naar jeg har spist godt, og Nattelivet suser og bruser omkring mig. Blot man nu kunde finde en af de mange, man elsker.«

De stod igen en Stund. Det begyndte saa smaat at sne. Sværdborg smøgede Frakkekraven op og stak Hænderne i Lommen.

Med ét greb han Leopold i Armen.

»Ser du, der kommer to! Dem har jeg set før. Se, hvor de kigger! Kom med!«

»Nej, nej,« hviskede Leopold. Han var endnu lidt ængstelig overfor de mundrappe Københavnertøse, som han daarligt kunde klare sig med.

»Sludder! Kom nu. Du skal faa den kønneste oven i Købet. Bare ikke forknyt!«

De skridtede ud og naaede dem. Pigebørnene drejede om ad en Sidegade. De fulgte efter. De var ganske alene i Gaden. Kun et Par Elskende stod længere borte i en Gadedør og kyssedes og parlamenterede.

Pigebørnene standsede. Sværdborg nærmede sig og hilste.

»Go' Aften, søde Pi'er! Hvor ska' I hen?«

»Hjem til Mor.«

»Aah, Løgn. Klokken er jo kun tre Skvat over ti. Maa jeg ikke præsentere jer for en ung Greve, Stamherren til Luserød med omliggende Gebeter? Den Dame dér er Angelina Hansen, bortløben Enke efter Pastor emeritus Hansen, og hun dér med Ildøjnene, hvem jeg specielt anbefaler Greven, er Adelina Patti Sørensen, populært kaldet Patte-Line.«

»Min Herre, hvad anta'r De os for?« sagde den sidstnævnte med krænket Mine og Hovedet paa skraa.

»Aa, kære,« sagde Sværdborg og tog hende om Livet. »De er sgu ikke til at tage Fejl af.«

»Dit Bomuldsdyr! Dit Stykke Lunge! Du er Gu' døde mig saa grim, at du ikke kan dø.«

Under denne Tirade havde den anden listet Haandtaget paa sin Paraply ind under Sværdborgs Lorgnetsnor og rev nu med et rask Ryk Brillerne af ham.

»Tabte De Øjenkrykkerne, Deres Excellence?«

Begge Pigebørnene skvaldrede op. Sværdborg tabte et Øjeblik Fatningen. Leopold holdt sig i Baggrunden og sagde ingen Ting.

Men da Peter Sværdborg fik Lorgnetterne paa, kom han snart til Hægterne igen.

»Du skulde egentlig ha' et Par flade, din Taske. Men alligevel . . . naar jeg inte er vred, saa behøver du jo heller inte længere at være vred paa mig. Ved I, hvad min Ven dér sa' om jer, da han saa jer før?«

»Næ.«

»Han sa', at I var et Par Satans kønne Pi'er den ene af jer.«

»Det var kønt sagt. Han er meget sødere end dig, din røde Avekat,« sagde den sortøjede.

»Ja, ikke sandt, mit Hjærtes Peberbøsse! Hvor skal vi saa mylre hen?«

»Hjem naturligvis.«

»Aa, Sludder. Vi ska' hen et Sted, hvor der er Kastagnetter og Pi'er med Ben i Luften. Tag du dig nu af ham dér, saa gaar jeg i Forvejen med den anden Engel.«

Han trak af med den ene under Armen, Leopold fulgte efter med den anden, et højt, kraftigt bygget Pigebarn med et Par kulgnistrende Øjne i et kuglerundt, buttet, lidt blegt Ansigt. Hun gik og daskede med sin Paraply og kedede sig øjensynligt. Leopold var ærgerlig og vilde helst være løbet fra det hele.

Sværdborg derimod lod til at more sig og sin Dame i lige høj Grad. Hun skvaldrede næsten uafbrudt, og af og til vendte hun sig om for at fortælle Veninden noget rigtig grinagtigt.

»Hi, hi, hi . . . nej, nu blir han for tosset. Han spør mig, om jeg kan huske, at en Skærfredag nogensinde er falden paa en Lørdag.«

Og den anden lo med. Leopold ærgrede sig over Sværdborgs Vrøvl, men misundte ham alligevel

hans Frejdighed. Han følte, at han maatte gøre noget.

»Hedder De virkelig det, Sværdborg . . . min Ven, mener jeg, sagde?« spurgte han i en Tone, der skulde lyde kæk og overlegen.

»Er De tosset? Hvor kan De tro den dumme Gadedreng?« Og hun skingrede op.

De kom forbi en Lygte. I Skæret deraf saa de paa hinanden. Pigebarnet mønstrede ham leende. Hans friske, halv barnlige Ansigt og Øjnenes uskyldige Udtryk lod til at behage hende. Hun tog ham under Armen, smilede og sagde:

»Du er i Grunden sød, du. Lidt for meget Barnemad — men køn er du, lige til at spise levende op.«

Og nu fik hun Munden paa Gled og pludrede løs i et Væk. Leopold følte et uforklarligt Velbehag ved at have hendes Arm i sin og ved at have hendes unge, varme Legeme ved sin Side. Han tog hendes Haand og trak Handsken af. Haanden var varm og blød, da han tog den i sin.

»Hvad hedder du?«

»Aonda.«

»Det var Fanden til Navn!«

»Tja, der var ingen, der spurgte mig om Forlov.«

»Hvad er du?«

»Dameskrædersyerske.«

Og et Kvarter efter, da de sammen med Sværd-

borg og hans Dame sad i en Variété, kendte han hele hendes Levnedsløb, som hun diskede op med indtil de intimeste Detailler med hele et københavnsk Pigebarns Aabenmundethed.

Men to Timer efter vidste han, hvad Peter Sværdborg forstod ved »la poésie des mansardes.«

VII

Det var et lille, men udsøgt Selskab, der var samlet i den unge Forfatter Henrik Linds Stue, hvor Skæret fra Lamperne flød afdæmpet ud gennem grønne og røde Skærme og belyste de tilstedeværendes tavse og lyttende Ansigter. Ved Klaveret sad den unge Pianist Edwin Salomon i Færd med at foredrage en af sine egne Kompositioner. Hans blege Ansigt med den krumme Jødenæse og det sorte Haar ned i Panden var sænket over Hænderne, mens Læberne mimrede i Takt med Musikken.

Nærmest ham sad Værten, Forfatteren Henrik Lind. Det var en høj, tynd Mand med et gustent, noget kvindagtigt Ansigt, sort, kruset Haar og et vældigt, mørkt Fipskæg à la Vittorio Emmanuele. Han bar Fløjelsfrakke, derunder hvid Bluse og om Haandleddet Kniplingsmanschetter. De hvide, vel plejede Hænder legede nervøst med Staaltraaden paa Champagneflasken, der stod foran ham. Mærkeligst

var hans Øjne, sørgmodige, sygelige og uudgrundelige, disse Øjne, der havde skaffet ham Kvinders Kærlighed og næsten religiøse Beundring og blandt de unge Mænd Ry for sjælelig Dybde.

Ovre i Sofaen — under Portrætter af Paul Verlaine og Stephane Mallarmé — sad to Mænd, en ældre og en yngre. Den ældre var lille, skaldet og tykmavet. Han bar Briller, havde talrige Ringe paa Fingrene og holdt af at vise dem frem og lade de ægte Stene funkle, naar han strøg det korte, sorte Fuldskæg. Hele den noget flommede Skikkelse bar Præg af Magelighed, næsten Ugidelighed.

Det var den bekendte — hadede og beundrede — Redaktør Oppenheim, frygtet ved sit Blads mægtige Position blandt Hovedstadens Publikum, og en Mand, som de unge Forfattere først af alle maatte søge at vinde, hvis de vilde naa at betræde Parnassets sollyse Højder og flette Lauren i deres Lokker.

Den unge Mand ved hans Side var lavstammet og bredskuldret, skægløs, lys, med store Øren og store klodsede Hænder og Fødder. Hans Ansigt med de grove Træk og det mulende Udtryk viste hen paa Bondeæt, og det var tydeligt, at han ikke søgte at skjule sin Herkomst ved sin Færd. Ugenert harkede og spyttede han under Musikforedraget. — Det var den unge, banebrydende Forfatter Jens Hansen, Protegé af Oppenheim, og derfor allerede kendt og en Forargelsens Genstand.

I det fjerneste Hjørne af Stuen, ved Siden af en Standlampe med rød Skærm, sad en høj, kraftig bygget Mand med Hænderne om det ene Knæ, lænet tilbage og vippende paa Stolen. Hans Skæg var brunt og bølgede helt ned over Brystet. Hans Haar var langt og naaede ham næsten ned paa Skuldrene. Hans Øjne var blaa og klare, Næsen fin og smal med dirrende, bevægelige Næseføje. Der var Kraft og Sundhed over Skikkelsen, og Smilet tindrede i hans Øjne og spillede ironisk om de halvaabnede Læber. Han havde lange, smalle, stærkt behaarede Hænder med stærke Haandled. Han saa ud til at være omkring de halvtreds.

Det var den bekendte Videnskabsmand, Filosoffen Dr. phil. Quedens. Chikane og Koterivæsen havde hindret ham i at opnaa den Stilling ved Universitetet, som han havde kunnet gøre Regning paa at indtage, men velhavende, som han var, levede han i en trodsig Uafhængighed og Tilbagetrukkethed. Han var Henrik Linds Halvfætter og deltog ofte i dennes Selskab af Interesse for den Ungdom, der forsamledes her. Men han lod sig aldrig hverve af nogen Klike, ikke engang Redaktør Oppenheims Lokketoner fristede ham. Som Manuduktør i Filosofi kom han meget i Berøring med de unge Studenter, og blandt disse havde han et godt Navn. Thi han var altid tilrede til at vejlede og hjælpe og fulgte hver af dem, der kom ham nær, med Interesse.

Spredt omkring i Stuen sad en Skare yngre og ganske unge Mænd, de fleste af dem — ogsaa efter Dragten at dømme — Kunstnere.

Stuen selv var stor og rigt forsynet med Nips- og Kunstsager. Paa Væggene hang der flere Kopier af ældre Malere — især Sandro Botticelli var rigt repræsenteret, — og derimellem nyere Billeder i symbolistisk og prærafaelitisk Stil.

Edwin Salomon havde endt sit Stykke. Peter Sværdborg, der sammen med Leopold Struve sad i de yngres Gruppe, bøjede sit Hoved hen til denne og hviskede:

»Satan til Miskmask, den Musik! Bare jeg ikke bliver nødt til at ofre min Aftensmad! Jeg kan ikke taale at høre saadan Musik, naar jeg har spist godt.«

Leopold virrede uvilligt med Hovedet. Hans Øjne hang ved Henrik Lind, der nu rejste sig og fyldte Edwin Salomons Glas med Champagne.

»Drik, du Musernes Yngling! Og Tak for dit Spil og for din rige Kunst! Det var et sælsomt, dejligt Stykke. Snart syntes det mig fuldt af skærende Sorg, snart stolt som en brusende Bjergfos, snart som en ung Elskers Suk i Nattens Vind, snart som en Vanvittigs Skrig, snart som Aanders hellige, gysvækkende Sange. En Skaal for vor unge Komponist!«

Edwin rødmede, da de trængte sig sammen om ham og klinkede med ham. Hans Øjne lyste, da

Redaktør Oppenheim sagde ham et Par anerkendende Ord.

Men Leopold Struve stod tavs og stille i Baggrunden.

Først for nylig var han af Sværdborg, der kendte Jens Hansen og gennem ham Kliken, bleven indført her. Og alt det nye og sælsomme, han her saa og hørte, greb ham og drog ham. Sværdborg, der selv havde indført ham, fortrød det nu bitterligt og ærgrede sig, da han saa, at alt hans Herredømme over Leopold gled ham ud af Hænde. Han, der før i Leopolds Øjne havde været den sunde, djærve Repræsentant for det frie Liv, der havde aabnet sig for ham, efter at han var sluppen ud af Moderens Kakkelovnskrog og Hjemmets religiøse Dunstkreds, forekom ham nu at være en dum og kynisk Sviregast, og i hans Sted var Henrik Lind, den sværmeriske, symbolistiske Digter, bleven Idealet.

Leopold var tavs, fordi han følte sig saa lille her i denne Kunstnerskare. Smittet af de andre var han selv begyndt at skrive Digte, men havde endnu ingen Anerkendelse vundet. Det pinte ham. Alle sine stolte Fremtidsdrømme vilde han nu have givet bort for at blive en Smule beundret som Kunstner. Og Misundelsen pinte ham, da han her saa bekendte Kunstnere flokke sig rosende om den ganske unge Komponist.

Leopold saa til Siden og opdagede, at Dr. Quedens iagttog ham skarpt. Uvillig vendte han sig

bort. Han havde Fornemmelsen, som saa den anden ham lige ind i Sjælen og læste hans lønligste Tanker med de kloge, klare Øjne. — Han kunde dog ikke lade være at vende sig halvt om imod ham igen og saa da, at Doktoren smilede og strøg sit Skæg.

Men nu tog Edwin Salomon Ordet:

»Jeg drikker en Skaal for vor Vært og Ven, Digteren Henrik Lind, der lokker Toner frem fra sin Sjæl, Toner, finere og dejligere end noget jordisk Instrument kan frembringe. Henrik Lind er Digternes Digter. Thi kun den, i hvis Sjæl de samme dybe, tonende Akkorder kan anslaas, kun han forstaar hans ædelbaarne Kunst. Et Digt af ham er som et lysende Glimt af en ildfuld Sjæl, der svinger sig op og er paa Vej, paa Flugt mod andre Himle. Hans Digtnings Storhed er ubegrænset som Drømmenes og Længslernes store, uendelige Verden. Og hvad lærer hans Digtning os? Den lærer os, at Mennesket ikke er et simpelt og klart og gennemskueligt Væsen, et Væsen hvis Sorg og Glæde, Lidelse og Jubel man forklarer og forstaar, som man forstaar de konstruerede Maskiners Bevægelse og Drivkraft, men at der i Menneskehjærtet er tusinde fine Rørelser og Strømninger — af Drømme og Længsler, af Lidelse og sugende Savn, som vi kun ane, men aldrig kan fatte.

Og derved bliver Henrik Lind en ægte Repræsentant for al Kunstens dybe Symbolik, en Digter,

som Massen ikke forstaar og aldrig vil forstaa, men som vi unge -- Kunstnere af enhver Kunstart, der har Kunstens hellige Glød i vore Hjærter — aldrig maa ophøre at hædre, elske og beundre. Han leve!«

Alle trængte sig under jublende Hurraraab sammen om Henrik Lind. — Da man var kommen til Ro, purrede denne op i sit mørke, krøllede Haar, strøg sit Skæg og tog saa til Orde:

»Mine Herrer! Hæder og Ros er for Digteren, hvad Morgenduggen er for Engens Blomster. Vor Vens Tale og Deres Tilslutning er mig et Tegn paa, at de Akkorder, der har gennemsitret mig, har fundet Genklang i andre Sjæle. Den Kreds, der lytter til min Lyre, er vel ikke stor, men dog ser jeg nu, at mine Sange ikke ere som de visne, gule Blade, der af Stormen føres af Sted og spredes og smuldre hen, men at de have Kraft som den milde Majregn, der sænker sig ned i Naturens Skød og bringer Livet, det mylrende og spirende, til at slaa ud.

Vor Ven talte om Lidelserne og Længslerne og de sugende Savn i Menneskehjærtet, som jeg har lært ham at fatte eller i det mindste draget frem for hans Blik. Ja, det er i Virkeligheden ogsaa saaledes, at mens de gamle Digtere prise Vaaren og dens lyse Skønhed, saa synger jeg og de, der følge min Fane, om Efteraarets og Vinterens dybe, sorte Vemod, om faldende Blades Tungsind og om mørke Vandes Sorg. Langt borte i Mørket der ser vi lyse

Længselens Bjerg og tillige Lidelsens Bjerg. Thi aldrig kan vi naa derhen. Vore Roser ere blege, vore Kranse ere visne, vore Taare ere blodigrøde, som de, der randt fra Guds Moders Øjne i Korsfæstelsens Nat. Thi som hun har vi lært, at Lidelsen er Understrømmen i Menneskelivet, og det erfarer vi overalt, selv naar vi have drømt en daarende Lykkedrøm mellem hvide Kvindearme.

Flygtig er Lykken, Kærlighedens Lykke, Ungdommens Lykke og de hvide Forhaabningers Lykke. Og tilbage bliver da altid Lidelsen, blandet med Vemods sorgfulde Klange.

Se op paa Billedet dér, paa Pietá af den store Mester Botticelli! Se den dybe Sorg i hvert eneste Aasyn, hos Mænd og Kvinder! Deres Glæde og Lyst og Haab er forbi. Forstummet er Frelserens Røst og lægende Tale, slukket er Lyset fra hans Aasyn. Som ledte de efter det sidste Lysglimt, bøje de sig over hans afsjælede Legeme. Men Guds Moder græder store røde Taarer, thi hun har lidt, da hun fødte, men tusindfold værre er hendes Lidelse nu, da han er død.

Jeg drikker for Lidelsen, den store, den altbesejrende, vor fælles Broder.«

Tavse og blege Ynglingeskikkelser trængte sig sammen og stødte deres Glas mod hinanden. Det grønne Lys fra Lampen ved Pianoet gjorde Ansigterne endnu blegere og uhyggeligere.

»Skaal, Struve!« sagde Henrik Lind, da han stødte sit Glas mod Leopolds. »De er en af dem, der glæder Digteren ved Forstaaelse og Taknemlighed og giver ham Tro til Fremtiden og Lyst til at arbejde.«

Leopold rødmede som en ung Pige, og der var Taarer i hans Øjne, da han stødte sit Glas mod Linds:

»Tak for alt godt, De har gjort imod mig.«

Der var enkelte, der ikke deltog i den almindelige Begejstring. Henne i Sofaen skævede Redaktør Oppenheim til Jens Hansen, og begge smilede og rystede paa Hovedet. Og Dr. Quedens sad foroverbøjet og saa tankefuld ned i Gulvet, mens han støttede Hagen med det lange Skæg i sin Haand.

Henne ved Døren, lænet op ad Dørstolpen, stod en ung Mand med korslagte Arme. Haaret var langt og stridt som en Hestehale og faldt uden Skilning ned i Panden. Øjnene var mørke og laa dybt i det blege Ansigt med de fremstaaende Kindben og de stygge Træk. Han bar en lang, fedtet Diplomatfrakke med et tæt Lag Støv og Skæl over Skuldrene. Lang og ranglet og kejtet i sine Bevægelser var han.

Han havde staaet i dybe Tanker. Nu hævede han Hovedet ved Glassenes Klirren og bad om Ordet med stærk Stemme. Hans Sprog røbede islandsk Afstamning.

»Thorarinsson har Ordet!«

Der blev ganske stille og tyst i Stuen. Thorarinsson var Forfatter og havde hørt til de ivrigste Symbolister i Kredsen. Hans glimrende Fantasi og hans Følelsers Ægthed havde skaffet ham en større Læsekreds end de fleste andre af Kliken. Men i den senere Tid var han bleven saa besynderlig tavs og indesluttet, og man fortalte, at han var set i Kirken og til gudelige Møder. Ingen vidste dog rigtig noget endnu.

»Jeg er født oppe mellem de islandske Fjælde,« begyndte han, »oppe i deres store, sælsomme Natur. Mine Forældre vare Bønder. Der var langt til Naboerne. Og jeg voksede op i den største Ensomhed, ene med de knejsende Fjelde og de store Vidder. Jeg kendte hver Klippe og Sten i Egnen og talte med dem som med gamle Venner. Og i Ensomhed har jeg levet hele mit Liv, ensom med Naturen, ensom med Bøgerne. Men jeg har lært meget, meget stort og dejligt i Ensomhedens store Sale. Jeg har kendt al Ensomhedens Gru og pinefulde Længsel, men jeg har ogsaa kendt dens gribende, tavse Storhed og levet de fagreste og lyseste Stunder ene med mig selv. Den, der selv har været ensom en Tid af sit Liv, forstaar mig vel til Dels, men kun den virkelig ensomme Natur forstaar mig helt, forstaar, at jeg er ensom midt i Storbyens Sværm, midt i Vennernes Kreds. Det var af Naturen og Bøgerne, at jeg lærte alt. Naturen kom mig i Møde

med nøgne, kolde Fjælde, med hvide, klare Gletschere og mørke Graner, med rivende Elve over Klippens haarde Sten. Og Bøger laante jeg af Præsten: de gamle, islandske Sagaer med deres stolte, vilde Krigertrods, de islandske Folkeæventyr med deres brogede Fantasiverden, men først og fremmest det ny Testamente. Det var den Bog, der greb mig mest af alt, hvad jeg saa og lærte. Den fyldte mit Hjærte med glødende, inderlig Tro, med en Varme, som jeg aldrig skal glemme. Jeg kunde ile op i Fjældene, og stod jeg da overfor mit Lands nøgne, kolde, døde Natur, da kunde jeg udbrede Armene og føle en sitrende Længsel efter at trykke dets øde Klipper og Sten til mit Hjærte: Da vilde der nok blomstre Roser og Alverdens dejligste Blomster frem af dets Grund ved Hjærtets varme, skælvende Slag.

Men jeg blev ældre og indsaa, at jeg var for svag og ringe til at tænde et Blomsterflor over nøgne Klipper ved Hjærtevarmen. Men jeg tabte ikke Modet. Den Tro holdt mig oppe, at det var blandt Menneskene, jeg skulde virke; det var deres Hjærter, jeg skulde gribe og opvarme med alle de lyse og stolte Syner og Tanker fra Ensomheden deroppe paa Fjældene.

Og da jeg kom til København som Student — hjulpen frem af Velyndere —, da syntes jeg, at jeg havde saa uendelig meget at lære Menneskene hernede i Danmark. Thi her var der dødt og øde i Aandens

og i Poesiens Have. De gamle Digtere digtede for Brød en Digtsamling sammen en Gang om Aaret. Og Ungdommens Kraft og Livsmod var sløvet ved aandløs, politisk Kævl eller forbrugtes i det praktiske Liv og i Kampen for dagligt Brød. Man lo ad mig, ad mine Drømme, min Tro, min Begejstring. Jeg var atter ensom, ensommere end før. Thi jeg begyndte at tabe Troen paa mig selv og paa mine Fremtidssyner. Og naar Haabet svinder for den ensomme, da er Ensomheden et Helvede.

Da var det, jeg traf jer og droges ind i Kredsen her. I kom mig i Møde med Skønhedslængsler, der lignede mine, og med store, nye Tanker, som greb mig, fordi de udtalte meget af det, jeg selv havde tænkt og grublet over i ensomme Timer, men som aldrig havde faaet Ord eller Form. Mørk og tungsindig var eders Lære om Liv og Død og om Menneskenes Skæbne, men netop derfor passede den til de Tanker, der den Gang trivedes i mit syge Sind. Og jeg har digtet og skrevet, som I, Bøger, fulde af Vinterens og Dødens Symbolik. Jeg har troet, som I, paa Teorien l'art pour l'art og ladet haant om den Virkning, min Digtning kunde have derude — i Hjemmene og blandt Ungdommen, hvor mine Bøger, som eders, har forkyndt Lidelsens og Haabløshedens Evangelium.

Men det var Løgn — altsammen Løgn, og vi vare blinde for Sandhedens klareste Lys.

Vel græd Disciplene og Herrens Moder ved Jesu afsjælede Legeme og troede, at al Livets Glæde og Lys for evigt var slukket. Men Jesus opstod fra de døde og gav dem Glæden titusindefold større og skønnere tilbage og knuste Slangen, Djævelen, al Glædens og Lysets Fjende. Var Jesus ikke opstaaet, da vilde Henrik Lind have Ret i, at Lidelsen er Livets Understrøm og Lidelsens Sandhed den eneste sikre. Men han er opstanden. Og som Vaaren bringer Livet til at vaagne fra Vinterens stivnende, kolde Søvn, saaledes har hans Aasyn lyst over Menneskehjærterne og skænket dem Livets, Lysets og Glædens kosteligste Skat.

Og den Skat findes endnu for dem, der tro paa Sandheden og paa ham. Thi Jesus er Sandheden, og hans Opstandelse er Sandhed. Og naar vi tro det, da gaa vi frie og glade gennem Livets Modgang og Lidelse og Sorg ind til den reneste, forklarede Lykke.

I studse over, at jeg, den ivrige Fritænker, der hadede Dogmernes skimlede, tvingende Hylster, har forandret mig saaledes. Men havde I gennemgaaet de Sjælekampe og ført det ensomme, grublende Liv, som jeg hele mit Liv har ført, da vilde I have handlet som jeg. Jeg kunde ikke holde det ud at give Stene for Brød, at knuge Hjærterne ned ved at synge om Lidelse og Død fremfor at varme dem op ved Livets og Lykkens evige, sollyse Jubelsang,

den Jubelsang, der klinger os i Møde fra Vaarens Blomsterflor og fra Opstandelsens Evangelium.

Jeg bryder mig ikke om Dogmer og al theologisk Spidsfindighed. Kristendommen skal renses, renses for alle Ortodoksiens Urimeligheder og for alt, hvad der strider mod Fornuften og mod Videnskabens Resultater. Jeg vil netop kæmpe for at vise, at Kristendom og Videnskab kan gaa Haand i Haand, og at Kærnen i Kristendommen, Troen paa en algod Fader i Himlen og Troen paa Kristi Opstandelse, kan bevares til alle Tider og aldrig vil komme i Strid med Videnskaben. Kristendommen lærer os at tro paa det skønnes og godes Sejr og Løn; Videnskaben og med den Kunsten aabner vort Øje for Naturens og Livets underfulde Storhed og Mangfoldighed.

Kan de da ikke saa godt gaa Haand i Haand? Jo, de kan. Og det er netop det, jeg vil faa Folk til at indse i begge Lejre. Men det er svært at staa ene i Kampen, selv om det gælder Kampen for det gode. Jeg kender mig stærk, men jeg trænger til Hjælp og Støtte under det, der vil komme.

Slut jer da til mig, alle I unge, der har faaet nok af Jammer og golde Tanker. Kom og hjælp mig at knuse Mørkets Molok og lad os i Forening sprede Lys til Menneskesjælene. Det var kun det, jeg vilde sige.«

Han satte sig stille ned med Albuerne paa Knæene

og Hovedet i Hænderne. Han saa ud, som var hans Legeme fysisk knuget og udmattet af Talen. Han trak Vejret tungt.

Der var stille i Stuen. Kun Jens Hansen snøftede, harkede og spyttede ud. Redaktør Oppenheim pudsede sine Briller langsomt og eftertænksomt, satte dem paa Næsen, tørrede Skægget med Lommetørklædet, nikkede saa til Henrik Lind og bad om Ordet.

Alles Øjne rettedes spændte mod ham. Han hævede Hovedet og saa sig roligt forskende omkring, sikker paa Bifald, hvad han end vilde sige: Han var jo Manden, der holdt Evighedsstemplet for det unge Danmark i sin Haand.

»Det har anet mig længe, at det vilde ende saaledes. I har levet for stærkt, I unge, eller rettere sagt slet ikke forstaaet Livet. Man gaar ikke ustraffet hen og fylder sin Mave Dag ud, Dag ind med daarlig Mad eller giftig Absinth. Og man kan heller ikke i Længden leve paa en aandelig Kost, saa lidet nærende og saa umenneskelig som den, den unge Generation har levet paa i den sidste Tid. I begge Tilfælde fordærver man Maven, — Kadavret, Viljen slappes, Livsmodet raadner, og saa . . . saa faar man sin Barnetro igen. I har ikke kunnet taale Livet, det stolte, lystige, rige Friherreliv, som vi, eders Forgængere, Halvfjerdsernes Mænd, jævnede for eder. Vi sprængte en smaaborgerlig Morals Skranker, I sprængte selve Livets, selve Menneske-

naturens. Vi naaede frem gennem Kamp med Omverdenen og Kamp med de tusind gamle Fordomme i vor egen Sjæl, I var i Tolvaarsalderen færdige med Fordomme, i Tyveaarsalderen færdige med Politik, Nationalitetsfølelse, Fortidens og Fædrenes Tro, Livets Gaader, Gud og Fanden og saa videre. Alt naaede I uden Kamp. Ingen lagde eder et Halmstraa i Vejen. Kun rystede nu og da fornuftige Folk paa Hovederne.

Og I vendte jer bort fra den kedelige Verden, hvor ingen Opgaver syntes at vente eder, fra den kedelige Politik herhjemme, der intet førte til uden til Vrøvl og Bitterhed. I syntes, at der var intet mere ude i Livet for jer at gøre, thi alle de Dumheder, der kunde gøres, vare gjorte. Og saa begik I den største Dumhed af alle, at sætte jer hen og falde i Ekstase ved at glo paa jer egen Navle. I sang om jert eget Jeg, jeres egne gyselige Lidelser, som ingen Djævel fattede. Og naar I skildrede Elskov og Elskovs Æventyr, var det nærmest Elskovens Katzenjammer, I forstod at afmale. Der stikker nemlig hele Humlen: En Mand, der kan taale det, kan gerne spise tredive Østers om Dagen til Frokost, og ikke én fornuftig Mand finder det forargeligt; og en anden kan kysse ti Piger om Ugen og dog være lige kvik og klarhovedet. Men naar en Mand forspiser sig — i Østers eller Pigebørn —, saa bliver han til Grin, fordi han ikke forstaar Livets simpleste

Fordring. Og bliver han ved at forspise sig, ødelægger han Maven og revner eller . . . faar sin Barnetro igen.

Det er en gal Svikmølle, I ere komne ind i. I maa paa Landet paa Mælkekur en Tid. Naar saa eders Nerver har dirret til Ro, saa kom herind igen med friske Kræfter. Thi det er Ungdom, vi trænger til, Ungdom med Saft og Kraft til at elske og hade, nyde og arbejde. Hvor er den unge Slægt, der i fordums Tid gik til Kamp mod al Tidens Raaddenskab og Smaalighed og haanede alt, hvad der stod den i Vejen? Nu hører man kun fra Ungdommen Klynk paa Klynk, naar et Pigebarn er rendt sin Vej eller ikke vil, som I vil. Handlede eders Bøger saa endda om lystige Svende, haardhændede Fyre, der kunde tage selveste Komtesser deres Mødom. Men nej! Hverken I eller eders Helte har Rygrad nok til at forføre en lille Sypige.

Det er altsaa ikke det, jeg har imod eder og eders Litteratur, at I skriver om den evig-unge Kærlighed og dens Glæder. I Favntagets Gys ligger al Livets Kvintessens, det bekender jeg, saa gammel som jeg er. Og jeg vil ikke have vor Litteratur forvandlet til en Ungpigelitteratur for 16 til 18 Aars Alderen. Men gør det sundt. Skriv, saa man mærker de hede, sunde Længsler sitre igennem eder og jerimier ikke, naar én ikke vil, thi der er nok der vil.

Og træd saa ud i Livet og kæmp med os andre mod alt, hvad I hade. Kan I hade mer, I unge? Har I Kræfter nok til at hade af Hjærtens Grund? Saa slyng eders Tordenkiler mod Samfundets Usselhed! Haan de lavpandede Usselrygge, der føre an i vor Politik, haan de sorte Præster, der dræbe Livsglæden og Livsmodet i vort Folk, haan den Moral, der byder Mand og Kvinde indordne deres Kærlighed under Statens og Kirkens Regulativ. Men forskaan os for at høre eders Lidelser og Kærestesorger og Katzenjammer og paafølgende Omvendelse. Har man endelig begaaet den Dumhed at omvende sig, burde man dog gøre det i Stilhed og ikke krænge hele sin Uhumskhed frem, aabenbare hele sit Slavesind samtidig med sit: Pater, peccavi. Der er noget usigelig lavsindet i saaledes at brillere med sin Inkonsekvens og søge at imponere de indfødte ved at vise, hvilken Vendekaabe man er.

Vi trænger til friskt Blod og friske Tanker. Men ingen af Delene faa vi ved et lunkent Opkog af Kristendommen, selvom det bliver tilsat og krydret med lidt Videnskabelighed. Vi trænger til fandenivoldske Fyre, der kan slaa løs med Hadets kolde, skarpe Klinge, saa Spidsborgerne krybe i et Musehul. Thi intet er fejgere end Spidsborgerne. Naar man vil have de Folk til at tro noget og sætter dem sin Næve for Næsen og siger: saaledes skal det være, saa er der ingen, der tør kny, og selv de, der

bjæffe en Tid, komme dog tilsidst krybende og kysse den Næve, der har tugtet dem. Blot fremad til Kamp med Sundhed, Had og Hensynsløshed, og Sejren er vis!«

Bifaldet bragede gennem Stuen, da Redaktøren satte sig. Og de yngste stak Hovederne sammen og forsikrede hinanden, at det samme havde de netop længe tænkt. Der maatte komme noget nyt, noget med et Stormvejrs Brusen. Fanden gale mig maatte der saa!

Men Thorarinsson var sprunget op og stod rasende med knyttede Hænder. Trækkene i det blege, markerede Ansigt vare fortrukne, og der var Feberglød i de mørke, tindrende Øjne.

»I tale om sorte Præster, der dræbe Livsglæden i vort Folk. Men I glemme de sorte, stinkende Uhyrer, der forgifte Folket ved deres Pestaande og dræbe al Livsens Længsel mod Lyset, mod Gud ved deres djævelske Hadets Lære. I tale om at sprede Lys over Folket, I, der dræbe Sjælenes Evighedslængsler og sætte jer egen haabløse Sorg og jer martrende Tvivl i Stedet. Og I forlange Tolerance, Tolerance af dem, hvis aandelige Liv, hvis Tro og Haab I uden Barmhjærtighed dræbe, myrde med Hadets kolde Klinge? Ved I, hvad I fortjente, I usle, I hjærteløse Daarer, der døder og dræber hver levende Glæde og alle de lysende, dejlige Evighedshaab i Menneskehjærterne? I fortjente, at man kastede

sig over jer og rev eders Klæder af jer og viste Verden, hvilke Uslinge I er, viste Folk jer i jer skidne, dyriske Nøgenhed, slæbte jer gennem Skarnet og piskede jer, saa Blodet drev af jer i stride Strømme. Thi I ere værre end de sorteste Fanatikere, og I ere værre end de værste, gemeneste Forbrydere, og I ere skadeligere end det giftigste Kryb. Og Dag for Dag helde I gennem eders Dagblade alle eders skidne Tanker ud blandt Folk . . .«

Der lagde sig en Haand paa hans Skulder, roligt og fast. Og da Thorarinsson vendte sig om, saa han ind i Dr. Quedens' rolige, klare Øjne og alvorlige Ansigt. De andre var sprungne op, og nogle af de yngre beredte sig til at gaa angrebsvis til Værks overfor Islænderen og smide ham ud.

Men Dr. Quedens vendte sig imod dem. Med fast Stemme bad han om Stilhed for at sige et Par Ord og faa Gemytterne bragt til Ro. Og man adlød ham. Selv Thorarinsson satte sig stille ned.

»Jeg hører til Halvfjerdsernes Mænd og stod i sin Tid i Rækkerne, da Kampen førtes for de nye Tanker mod alt det gamle, overlevede herhjemme i Danmark. Det var en dejlig Tid, en Tid, som vi, der har levet med i den, aldrig vil glemme, en Tid, der gav os en Ungdom i Sind og Tanke, som mange af os endnu tære paa, endnu har bevaret trods Tiderne, der gik. Har den yngre Generation den Fejl, at dens Udvikling er gaaet for rask, at den

for tidligt fik gennemløbet alle Livets og Tankens Stadier, saa har vi maaske til Gengæld den Fejl, at vi aldrig rigtig kan komme til at føle os som gamle, aldrig kan lade være at tale med, selv naar Striden staar mellem de unge. Men jeg — og de fleste med mig — vil dog alligevel ikke bytte.

Den Flok, der herhjemme løftede Hovederne ved Gnyet fra Sedans Kanoner eller troede, at der skulde oprinde en ny Æra med Kommunens korte Frihedsdrøm, er jo nu paa mange Maader splittet og adspredt. Alle har vi maattet ændre Anskuelser — selve Livet og Forholdene førte det med sig —, og mange af os ere maaske nu endog uenige om de Hovedspørgsmaal, vi den Gang vilde sætte Livet ind paa. Men ét troede jeg, at vi alle havde lært: Skepsis overfor Fremskridtet, Mistro overfor store, pludselige Omslag i vort Samfund som Resultat af nye Tanker, selvom de bæres frem af Begejstring og Tro. Der skal meget til at sætte en Revolution i Gang — selv paa det aandelige Omraade — i en Stat som vor. Den danske Andepark er ikke saadan at faa mudret op.

Jeg kan derfor ikke lade være at smile, naar jeg ser de Herrers Højtidelighed og den Vægt, De tillægge et religiøst Omslag i Deres eget Indre, som vilde De drage Tusinder og atter Tusinder af vort Folk med sig fra Fritænkeri til Kristendom. Og jeg kan endnu mindre tage Redaktør Oppenheim alvorligt,

naar han kalder Ungdommen frem til Hadets Hyl mod vore skrøbelige, gamle, lavpandede Minister-excellencer. Nu har Redaktør Oppenheim Aar ud og Aar ind hylet af Had imod dem i Kor med Landets øvrige radikale Penneførere, og de gamle Excellencer har trisset lige fornøjede om, til Vorherre engang forbarmede sig over dem og gamle Danmark og tog dem til sig eller gjorde dem saa brøstfældige, at de maatte gaa af med Ministerpension og Elefant-orden. Og vi har i det aandelige Liv indenfor vor Litteratur i de sidste tredive, fyrretyve Aar oplevet Omslag paa Omslag, Bog paa Bog med Tendenser mod alle fire Verdenshjørner. Vi har Gang efter Gang oplevet, at Forfattere har søbet den Kaal, de har spyttet i, taget mod det Ridderkors, de har vrænget ad, digtet de Felthymner, som man skulde have forsvoret. Og alt dette er sket, uden at det har medført gennemgribende Forandringer i vort Folk. Lidt Bevægelse paa Andeparkens Overflade, lidt Rysten paa Hovederne af et Par gamle Vandrølliker, men idyllisk Fred og Ro paa Bunden! Det ønsker jeg altsaa først og fremmest at gøre de Herrer klar over, at hvad der end sker her i Aften, hvor der er Gære i de unges Sind, og kommer der end en Spaltning mellem de Folk, der før til Dels dog vare enige, saa tro endelig ikke, at Verden revner for det. Der skal mere end ét Rabaldermøde til, for at det kan mærkes i et Folk som det danske.

Idet jeg ser saaledes paa Sagerne, kommer jeg uvilkaarlig til at se Thorarinsson i et lidt halvkomisk Lys trods al den Djærvhed og Inderlighed i hans Ord, der tiltaler mig og virker saa uendelig velgørende ved det ægte og sande deri. Thorarinsson er ingen Frasemager, og hans Kristendom er ikke lunkent Opkog, i hvert Fald ikke endnu. Og jeg tror heller ikke, hans Fordøjelse fejler noget. Han er blot for ung. Han glemmer at regne med virkelige Mennesker, naar han tror straks at kunne samle en begejstret Klynge Disciple om sig ved en Lære og ved Theorier, der ere saa lidet originale og nye og fremfor alt saa lidt baserede paa Logik og virkelig Eftertanke. Hans Tro er for ham trods alt, hvad han vil indvende, en Følelsessag, og han er efter sin egen Fremstilling ogsaa naaet til den ad Følelsens Vej. Men naar han tror i vor nøgterne Tid at kunne tænde Begejstringens Ild med sin Ny-Kristendom blandt den Ungdom, som han ved Stilling tilhører, og at kunne gribe Hjærterne ved sine Følelsers Ægthed og Storhed, saa handler han lige saa naivt, som da han i sin Barndom vilde tænde et Rosenflor over Islands nøgne Klipper. Maaske kan han faa de gamle, reaktionære Stokfisk til at anerkende, at der er noget i, hvad han siger, men heller ikke blandt dem vil han kunne tænde nogen større Ildebrand og tror det vist næppe selv.

Og han vilde vist heller ikke saa frejdig prokla-

mere, at Kristendom og Videnskab skulde gaa Side om Side, hvis han vidste, hvad Videnskab egentlig er, og kendte den moderne Videnskabs Methode. Videnskaben regner nemlig ikke med Følelser og forkaster de Resultater, der naas ad Følelsens Vej. Den undersøger Problemerne enkeltvis og i deres indbyrdes Forhold, vejer dem omhyggeligt og kasserer radikalt alt, hvad der ikke passer ind i Systemet.

Radikalisme, Kritik og Ærlighed er det, man nu til Dags først og fremmest fordrer af den videnskabelige Forsker. Kommer nu en saadan til at staa overfor et Problem som Kristendommen, tager han dens Hovedspørgsmaal op og belyser dem historisk, logisk o. s. v. med strengeste Ubarmhjertighed og Redelighed. Og viser det sig da — og det vil vise sig —, at Kristendommen dels strider mod de videnskabelige Erfaringer, dels er meget slet logisk funderet, da gør den ægte Forsker intet for at bevare den. Han søger ikke at trække og hale og fire paa alle Kanter for at faa den til at passe med sin Videnskab. Man kan være ærlig Forsker eller ærlig Kristen, men vanskeligt begge Dele paa én Gang.

Vor unge Ven vilde vist ogsaa i Grunden betænke sig lidt paa at fælde alt det i Kristendommen, der strider mod de videnskabelige Resultater, hvis han vidste, hvorledes vi historisk og ad sund methodisk Vej kan trævle det hele op og eftervise Oprindelse og Kilder, for Eks. baade med Hensyn til

Treenigheden og Jomfrufødselen, og hvis han anede, hvorledes Bibelkritikken viser os et Virvar af Selvmodsigelser og navnlig en Række hensynsløse Forvanskninger og Omredaktioner af store Dele af det ny Testamentes Tekst, foretagne af den ældste Kirkes helligste Personligheder. Og Fortællingen om Opstandelsen er dog ikke tilstrækkelig at bygge en Religion paa, naar man intet andet Sted i den samtidige Litteratur hører denne Begivenhed omtale, saa lidt som de store Undere, der fulgte dermed eller gik umiddelbart forud, som Mørket over det ganske Land og de dødes Opstandelse af Gravene. Samkvemmet mellem Folkene i det romerske Rige var dog ikke saa ringe, at det ikke vilde være rygtedes i Rom, hvis alt dette vældige og uhørte var sket i Pontius Pilatus' Distrikt og under hans Embedsperiode. Det forekommer mig ogsaa, at Jesu Fremtræden efter Opstandelsen skildres saa skyggeagtig og spredt, at han — i Modsætning til sin tidligere Færd — synes ganske uvirkelig og upersonlig. Alle Evangelierne behandle dette Parti ganske kort. Og dog findes der ret store Modsigelser i disse korte Beretninger. I Matthæus Evangeliet aabenbarer Jesus sig for de elleve Disciple paa et Bjerg i Galilæa, hvorhen de paa hans Bud ere dragne, og forkynder dem sin Vilje. I de andre Evangelier er det i Jerusalem, han pludselig og uventet staar midt iblandt

Disciplene i en lukket Sal. Og de syv Disciples Fiskerdræt ved Tiberias' Sø — fortalt i Johannes' Evangelium — svarer ikke til de elleves Forsamling paa Bjerget i Galilæa. Lignende Modsigelser er der ogsaa i Begivenhederne ved Graven Paaskemorgen. Uklarheden er her ganske overordenlig, ingen af Evangelisterne samstemme, og det er umuligt at danne sig et Billede af Sagens virkelige Sammenhæng.

Jeg kunde nævne mange lignende Enkeltheder. Men jeg staar jo ikke her for at holde religiøspolemisk Foredrag, men for at tale til de unge og sige min Mening om Kunstens Forfald. Thi at Tiden er død og Kunstens Kraft sløvet, derom lader alle til at være enige. Selv vor Vært, Henrik Lind, opfatter ganske rigtig sin Kunstretning som en Efteraarets og Vinterens. Men der spirer ingen skønne og frodige Vækster frem paa de Aarstider. Lad os da haabe, at der her ligesom under Vinterens Liglagen skjuler sig spirende og gærende Kræfter til nyt og kraftigt Liv, naar Vaaren og den varme Sol kommer. Jeg tror dog hverken, at Lægedommen for Tidens Svagheder findes i Hadets Hylen eller i den allerede aflægs Kristendoms klamme Favn.

Hadet kan tit være paa sin Plads, og det er de stærke Personligheders Særkende at kunne hade. Men Hadet alene er dog kun noget negativt, noget

goldt, noget, der intet kan skabe. Det er dog kun i Kærlighed, vi skabe, ligesom alt i Naturens Verden skabes og fødes ved Kærlighed. Det gælder om, at vi har noget, vi elske, noget, vi leve for og sætte vor Kraft ind paa. Og her er det, den nyeste Kunst har sin svage Side. Den lærer os ikke at fatte Menneskelivets Opgaver, den giver ingen nye og livsstyrkende Tanker, den er saa gold, som dens Elskerinder ere golde. Det gælder nu til Dags først og fremmest for en Skribent at vide, naar han skal skrive: Per hed han eller: han hed Per.

Resultatet har allerede vist sig. Digteren er ved at glide ud af Kurs. Han er ikke mere sit Folks Lærer, der tegner de Baner, ad hvilke det i Fremtiden maa gaa. Ingen hører ham mere uden med medlidende Skuldertræk, ingen ænser de Tanker, hvis Talsmand han er. Den Glorie, Goethe skabte om Digteren og Digternavnet, er ved at svinde. Digteren indtager nu ikke længere sin Plads ved Fyrstens Bord. Digtekunsten er nu kun en Rubrik under Nationaløkonomien, som man for Skams Skyld lader staa.

Det er ogsaa Goethe, jeg vil bruge til at vise, at der er bedre Veje til at højne sin Digtning og gennem den sit Publikum end den, der gaar gennem Kirkens Dør. Man kan sige, hvad man vil af ondt og godt om Kristendommen, én Fare rummer den for Proselyten, nemlig Stillestaaen. Der er ingen Udviklingsmulighed for den, der kaster sig i Armene

paa en saa fast og bestemt begrænset Tro, der foregiver at løse alle Jordelivets Gaader. Man finder ikke let hos troende Folk den evige, rastløse Sandhedssøgen, der af de største og bedste Mennesker betragtes som Menneskehedens dyreste Eje og i hvert Fald er Betingelsen for al aandelig Udvikling og Trivsel. Den troende har Fred, og i Freden slaar man sig let til Taals og falder i aandelig Dvale. Se derimod hen til Goethe. Hans Liv var bestandig Udvikling, bestandig Søgen efter nye Kundskaber, nye Vidder og nye Horisonter. Han var et Ideal, som vel aldrig kan naas, men et Ideal, som den unge Digter i sin beskednere Stilling altid bør have for Øje. Goethe blev aldrig Olding, aandelig set, og paa intet Punkt af sit Liv glider han tilbage eller ud af Sagaen. Derfor er hans Digtning ogsaa evig frisk. Men tag saa som Modsætning Klopstock, der i sin Vorden er nok saa stor og nok saa lovende, men ender med at blive en gammel, ensom Skjald, der har overlevet sig selv, og hvem ingen længere hører. Goethe og Klopstock, der har De, mine Herrer, de to mest typiske Repræsentanter for den frie, videnskabelige og den begrænsede, kristelige Livsanskuelse. Og deres Skæbne er typisk som de selv.

Skulde jeg derfor opfordre de unge Digtere til noget, da vilde jeg sige: arbejd, læs og tænk. Slaa jer aldrig til Taals og fald aldrig hen i fad Tryghed. Men vær strenge mod jer selv og stil jer de store

Idealer, Digtekunstens store Skikkelser, for Øje. Den yngre Digtergeneration har læst og lært altfor lidt, og det er derfor, at Digtningen ikke har holdt Skridt med Videnskaben og dennes nye, skabende Tanker.

Stræb da, før I træde op som jert Folks aandelige Ledere — thi det bør Digteren være —, at fatte Tilværelsen gennem indtrængende Forsken af dens Love. Og ved Lovene mener jeg ikke blot Naturlovene, men først og fremmest de Love, der gælde for Menneskehedens Udvikling og betinge Slægternes Synken og Stigen. Vend Blikket mod de svundne Tider og deres store Skikkelser, ikke for blindt at efterabe dem, men for at forstaa dem og for at lære af dem. Den, der har fulgt Menneskeaandens Udslag blot i et enkelt Stadium af dens Udvikling, han vil vide, hvilken Rigdom af Erfaring de svundne Tider indeholde. Og han vil vide, hvorledes Overblikket over en svunden Tidsalders Liv kan stille én overlegen og klartskuende overfor éns egen Tid og give én Kraft og Frejdighed til at overvinde Mismod og Haabløshed, saa man altid formaar at holde Hovedet oven Vande. Og det var netop det, som enhver sand Kunstner og enhver sand Videnskabsdyrker skulde formaa, altid at holde Hovedet oppe, altid at være et Hoved højere end alt Folket.

Jeg har talt ganske uforberedt og har maaske ikke altid truffet Hovedet paa Sømmet, som jeg gerne vilde. Men det vil jeg sige til Slut: Gid Vinterens

Tid snart maa være omme, og gid der da maa komme et Vaarbrud, der sprænger Sneens og Isens Lænker og bringer Hjærternes Vækster til at spire, løves og grønnes.«

Bifaldet lød — kraftigst fra de yngste, mere tøvende fra de noget ældre, fra Kliken, da Doktoren satte sig. Men man fik knap Tid til at fatte sig, før Jens Hansen tog Ordet:

»Maa jeg sige et Par Ord? Det er vor ærede selvbestaltede Mægler, jeg vil særlig vende mig til. Hans Ord forekom mig nemlig at være de mest typisk pæredanske, der ere sagte i Aften.

Hvor er den ikke pæredansk, denne Brægen mod de svundne Tiders Idealer, denne Liggen-paa-Maven for Klassikere, som vi herhjemme endnu stadig nærer den samme overtroiske Respekt for som for Mødommen! Klassikere og Mødommen, det bøjer vi os for, men Dygtigheden er der ingen, som tager sin Hat af for herhjemme. Den er ganske simpelt ikke taalt her. En Vanderbilt eller en Jay Gould kunde ikke leve her i Danmark; de vilde blive generede og skyede som Pesten. En Napoleon er os altfor hensynsløs og befatter sig med jordiske Ting, respekterer ikke Klassikere og Kvinden. Nej, maa vi saa bede om en Ingemann eller en anden Himmelhund, der kan føre os bort fra Jordelivets Trængsel op over Skyerne, hvor alle Skønjomfruerne garanteres at gaa rundt med deres Mødom.

Vi maa overhovedet have denne Mødom afskaffet. Den respekteres ikke dér, hvor Nutidens Liv rører sig og pulserer, i de store Kulturcentrer. Der er der heller ingen, der respekterer de store Tænkere og Klassikere; dem lader man hvile i Graven. Nej, der spørges kun om: Har du et klart og praktisk Blik? Har du Arme med Sener som Staal? Har du Mod paa at tage et Tag med Livet, indtil du tvinger dine Konkurrenter i Knæ eller selv skvatter? Vi leve i Pengenes og Jernbanernes Tid. Kan jeg tjene Penge, da Fanden i Vold med alle de skæve og skeløjede og skrutryggede Videnskabsmænd og deres skimlede Klassikere. Kan jeg tjene Penge, da blæser jeg Mødom og Dyd et Stykke. Thi da kan jeg købe al den Mødom, jeg vil, om det saa skulde være Fandens Oldemors . . .«

»Nej, nu praler du,« sagde Sværdborg, der havde siddet og halvsovet og nu først vaagnede op ved de kendte Kraftudtryk. — Der blev almindelig Latter. Selv Redaktør Oppenheim klukkede.

»Og har jeg Penge,« vedblev Jens Hansen med jydsk Stædighed, »saa kan jeg ligge i Paris hos en maquerelle i Morgen Nat, spise til Middag i Venedig Dagen efter, sove den Nat i Florens . . .«

»og spise Lammekyd i Mamrelund til Frokost næste Dag og danse Buledans i Yokohama følgende Nat,« afbrød Sværdborg igen.

»Hold Kæft for Satan! Har jeg Penge altsaa . . .

jeg mener kort og godt, at vor Livsfilosofi er splintrende tosset. Vi følger ikke med den øvrige Verden. Det burde være den yngre Digtergenerations Opgave at kvæle hele vort middelalderlige Livssyn og sætte et nyt, det unge Europas, i Stedet. Det gælder at arbejde og at tjene Penge og at vise, hvad man duer til i det virkelige Liv . . .«

»Jamen, kære, Moralen?« indvendte Sværdborg bekymret, »og Religionen?«

»Det laver vi selv.«

»Saa bliver det sgu nok ogsaa derefter.«

»Det vil nok give sig, naar de gamle Guder ere slaaede i Smadder . . .«

Men nu sprang Sværdborg op.

»Mine Herrer! Maa jeg tillade mig at anbefale mig som ualmindelig veløvet Skallesmækker til at slaa Guder i Smadder. Saa gør vi Jens Hansen til Ærkebiskop og Kultusminister. Skal vi drikke ud paa det og saa gaa i Figaro? Nu har vi sgu hørt Vrøvl nok i Aften.«

Der blev almindelig Grinen og Larmen. Gode og daarlige Vittigheder svirrede omkring. Thorarinsson havde faaet Overtøjet paa. Nu vendte han sig i Døren og sagde:

»Ja, grine kan I danske, grine ad jeres Gud, grine ad jeres Præster, grine ad alt stort og skønt og alvorligt. Men der vil komme en Tid, da Grinet

vil stivne til Rædsel paa eders Læber. Og da kan I se til, om I klarer jer med sjofle Vittigheder.«

Han styrtede ud under fornyet Latter.

Der blev almindeligt Opbrud. Flere glemte helt at sige Farvel til Henrik Lind, Værten. Alle var de optagne af Aftenens Diskussion. Klyngerne spredtes snakkende og leende ud over Gader og Torve.

Der gik en ensom Skikkelse af Sted, hastig og foroverbøjet. Det var Leopold Struve. Han havde revet sig løs, da Sværdborg og Jens Hansen og et Par andre forsorne Gaster vilde drage ham med sig ud paa Nattesjov. Og nu ilede han af Sted uden at se til nogen Side, uden at bekymre sig om dem, der gik ham forbi.

Hans Sind var i heftigt Oprør. Som en Bold, der tumles paa Bølgerne, havde han følt sig under Diskussionen: Hvem havde haft Ret? Hvem havde haft Uret? Kun af Jens Hansen og Sværdborg havde han følt sig frastødt. Ellers havde han slugt de andres Ord og syntes, at den, der sidst havde talt, havde haft Ret. Men det pinte ham at se, hvorledes Henrik Lind var gleden ud af det hele. Denne fine, aandfulde Digter, som han i den sidste Tid havde beundret, faldt nu saa ynkelig igennem ved Siden af de andres vægtige Personligheder. Han havde siddet saa underlig fjollet, raadvild og uforstaaende. Og Leopold havde saadan ventet, at han

skulde træde frem og ved sin Tales Rigdom og Skønhed stille de andre i Skygge.

Leopold sank ned paa en Bænk. Han følte sig træt, modløs og svag. Han skjulte Ansigtet i Hænderne og mumlede:

»Aa, Mor, Mor! Hvorledes skal jeg dog kæmpe for Sandheden? Hvad er Sandheden? Det er saa svært, saa svært at blive klar over.«

Han lod Hænderne synke og saa ud for sig.

»Og jeg er som et svajende Siv.«

Men da steg Billedet af Dr. Quedens frem for hans Bevidsthed. Der var Klarhed i den Mands Livssyn, følte han, den Klarhed, han selv manglede.

Og Længslen vaagnede hos Leopold efter at lære ham at kende.

- - —

VIII

Det varede ikke længe, før Leopold havde forvundet Indtrykkene fra hin Aften, hvis Resultat var, at Kliken blev splittet, og kun en lille Skare trofaste blev tilbage. Dette medførte dog ingen Forandring og ingen Revolution i dansk Aandsliv. Alt blev ved at være som før. En Gang imellem satte en Bog af den ældre Generation Sindene lidt i Bevægelse, men de yngre var der saa godt som ingen, der ændsede. Og Tiden jollede af Sted paa sine Træsko hen over den danske Muldjord i samme evige Luntetrav.

Leopold faldt mere og mere til Ro i ensformigt Dagdriverliv. Sent op om Morgenen, med Kraftanstrengelse et Par Timers Arbejde, saa ud at spise til Middag, saa hen at læse Blade paa Kaféen og saa om Aftenen hen at træffe det lille faste Pigebarn, som han af Mageligshedshensyn holdt Forbindelsen vedlige med, — saaledes var hans Dag. Han var

snart færdig med at deltage i den aandsforladte, københavnske Selskabelighed, saaledes som den kom ham i Møde i Tante Ingeborgs og andres Hjem. Hyggeligt, nydende og ikke videre oprivende var dette hans Liv, men det lammede al Arbejdslyst og Daadskraft. Noget af en Drømmer havde han altid været, men nu gav han sig helt i Drømmenes Vold. Og det gik ham, som det saa ofte gaar Folk, der ikke har Lejlighed til at prøve deres Evners Vidde og deres Energi ved Vekselvirkning og Kappestrid med andre, at han bildte sig ind at være paa Højde med Kammeraterne og troede fuldt ud at yde, hvad der kunde forlanges af ham. Højt over Døgnets smaalige Færd bar hans Drømmes stolte Skib ham frem mod Ærens og Berømmelsens sikre Kyst. Men paa en lille Klippe, som han, Kaptajnen om Bord, ikke havde ændset, løb hele Skuden i Kvas.

Han skulde tage Filosofikum. Han havde ikke hørt en Forelæsning eller aabnet nogen filosofisk Bog før tre Uger før Eksamens Begyndelse. Men den Smule maatte han jo kunne lære paa de tre Uger. Saadan en sølle Eksamen, der aarligt klaredes af tre, fire Hundrede mer eller mindre tarvelige Individer, skulde dog ikke genere ham, Sønnesønnen af Ministeren Leopold Struve.

Han var ikke stiv i Papirerne, da han gik op, det følte han. Men hvad skidt! Den maatte kunne klares med et godt Humør og et kvikt Hoved.

Men saa skete det mærkværdige, at han, Leopold Struve, Ministerens begavede Sønnesøn, dumpede, mens de fleste af de andre Idioter klarede Ærterne.

Det var forfærdelig ubehageligt. Men han fik det dog dysset ned, uden at Familien fik det at vide. Han bildte Folk ind, at han var bleven syg og overnervøs, og at han slet ikke havde været oppe. Og han saa virkelig meget bleg og nervøs ud, da han kom hjem i Ferien.

Efteraaret gik som Foraaret. Ørkesløs dryssede han Tiden hen. Han begyndte nu paa ny at skrive Digte og fik dem virkelig optaget i de unges Blad, hvilket gav ham hans Selvtillid tilbage. Det var dejligt at give sine Følelser Luft i disse vage, ubestemte Stemningsdigte, som da var i Kurs, og som han skrev hverken værre eller bedre end de andre. Han fik Ros og hæderlig Omtale og et Par kvindelige Beundrere. Men med Studierne gik det smaat. Tiden løb fra ham, uden at han ret forstod hvorledes.

Men Filosofikum vilde han dog have i Januar Maaned. Dette Sandskorn skulde ikke standse ham paa hans Bane. Og en Eftermiddag i November — en klar, skarp Frostdag — gik han op til Dr. Quedens for at træffe Aftale om Manuduktion til Eksamen.

Dr. Quedens var Enkemand og boede højt oppe i et gammelt Hus nærved Ørstedsparken. Hans Ægteskab havde været barnløst og for øvrigt, som

man sagde, alt andet end lykkeligt i de senere Aar. Hans Hustru havde da været svagelig og pirrelig og haft religiøse Anfægtelser. Folk vidste at fortælle meget derom. Ja, der var endog dem, der sagde, at hun havde villet omvende sin Mand paa Dødslejet, men at han havde vendt hende Ryggen.

Alt det gik Leopold og tænkte paa. Og han mindedes, hvorledes Tante Ingeborg havde korset sig en Aften, da han nævnede Doktorens Navn, som var det selve Fandens.

Imidlertid var han kommen til Entredøren og ringede paa. Han blev af en Tjenestepige vist ind i et stort, lyst Studereværelse. Langs hele den ene Væg stod Reoler fulde af Bøger. Leopold var endnu naiv nok til at lade sig imponere af de svære, tykke Værker, han saa stirre sig i Møde. Og han følte allerede en ængstelig Bæven ved snart at skulle staa Ansigt til Ansigt med den Mand, hvis Hoved kunde rumme alt det.

Henne i Hjørnet, ikke langt fra det ene Vindu, stod et Skrivebord paa skraa. Ved Siden af var der Buster af Homer og Sokrates. Mellem Vinduerne stod en Buste af Platon. Solen lagde ligesom en Glorie om det ædle, svagt bøjede Hoved med det lange Skæg og de fine, krusede Lokker. Rundt om paa Væggene hang der Gengivelser af italienske og hollandske Malere samt Portræter af Shakespeare,

Goethe og Byron og Kultegninger af Kant, Schopenhauer og Søren Kierkegaard.

Leopold havde ladet Øjnene løbe rundt paa det altsammen. Sollyset faldt ind gennem Vinduerne og fik de lette, dansende Støvfnug til at funkle. Der bølgede noget varmt og lyst gennem Leopolds Blod. Hans Legeme, noget svækket af Udsvævelser og Driveri, rettede sig op. Han strammede sine Muskler og trak Vejret dybt. Det var, som blev der væltet en tung Byrde bort fra hans Sjæl her i dette store, sollyse Rum, hvor alt mindede om de store, udødelige Menneskeaander.

Dr. Quedens traadte ind, høj, rank og kraftig. Sollyset lagde sig om hans Hoved og spillede i det brune Haar og Skæg. Og det slog Leopold, hvor han lignede Platon.

Leopold bukkede og sagde sit Ærinde: Doktoren bad ham tage Plads:

»Ja, kære Hr. Struve, jeg har rigtignok ikke noget Hold dannet af Folk, der vil op til Jul, og det bliver meget dyrt at være alene . . .«

»Det spiller ingen Rolle.«

»Naa, ja, ja da, saa blive vi nok enige.«

De sad lidt og saa paa hinanden. Saa sagde Dr. Quedens pludselig:

»De er nok begyndt at digte.«

»Ja, har Doktoren læst mine Ting?«

»Ja, jeg læser i Reglen de unges Blad igennem.

Men det flyder rigtignok bagefter sammen i en Pærevælling i min Erindring. Hvis De holdt over Navnene, vilde jeg ikke igen kunne afgøre, hvem de enkelte Digte skyldtes. Men de er jo unge endnu, har altsaa, ser jeg, — enkelte af dem — ikke taget Filosofikum.«

»Mener Doktoren, at Filosofien kan have nogen Indflydelse paa min digteriske Produktion?«

»Aa ja, hvorfor ikke! Det er jo i hvert Fald ganske rart, naar man skriver om Sjælen og dens Lidelser, at vide lidt om, hvad Sjælen er.«

Leopold saa op paa Dr. Quedens. Han følte, at denne gjorde Nar, men paa Doktorens Ansigt var der intet at se uden et blidt, imødekommende Smil. De traf Aftale om Læsningen. Leopold var kølig og meget ordknap og havde travlt med at komme af Sted. Doktoren fulgte ham til Dørs og lukkede ham ud med sit forbindtligste Smil.

Leopold drev ind i Ørstedsparken. Han var gnaven og misfornøjet med sig selv og med hele Verden. Han standsede adspredt paa Broen og saa ned paa de hvide Svaner dernede.

Ja, hvad var Sjælen? Her havde han nu gaaet og bildt sig ind, at han var Tænker, en dybt grublende Natur, og saa skulde han ramle over saadan en simpel Ting og føle sin Uvidenhed. — Hvad var Sjælen? Han forstod ikke engang det Ord, han i den sidste Tid hyppigst havde brugt i sine Digte. Noget luftigt, fint, i hvide Klæder, svævede for hans

Bevidsthed, Reminiscenser fra hans Barnetro paa hvide Engle, fremkaldte paa ny ved de hvide Svaner dernede.

Han var dum og uvidende, grænseløs uvidende, det følte han. Intet havde han lært. Tilværelsens simpleste Problemer havde han ikke Begreb om. Men han vilde arbejde nu, og det skulde være forbi med det fordømte Driveri.

Solen var gaaet ned. Himlen var blaagraa, af den tunge, graa Efteraarsfarve, der kan lægge sig som Bly over Sjælene og berøve dem Livsmod og al Tillid til Fremtiden. Og Naturens knugende, tunge Stemning meddelte sig til Leopolds ellers saa lyse Sind. Han holdt Hænderne for Øjnene og følte Graaden pine sig i Halsen:

Nej, Arbejde, Arbejde, det var det eneste, der kunde redde ham fra aandelig Undergang. Aa, at komme til at føle sig rigtig træt efter en anstrengende Dag, føle denne kvægende Træthed efter en Dag, hvor man har gjort sin Pligt!

Leopold kastede sig med Iver over Arbejdet. Hans Hjærne, der saa længe havde ligget brak, arbejdede nu med en Kraft, der forbavsede ham selv højligt. Ogsaa Dr. Quedens blev ganske overrasket over sin Elevs Lærenemhed og rivende Fremskridt og fattede snart Interesse for ham. Leopolds Videbegærlighed var vaagnet med hele Ungdommens Styrke, og han var henrykt, naar Dr. Quedens strejfede ind

paa andre Emner, politiske, æstetiske eller videnskabelige. Og det blev efterhaanden almindeligt, at de sad sammen langt ud over den sædvanlige Tid og talte om alt, hvad der fængsler og bevæger Mandens Tanker i stille Stunder.

Og selv efter at Leopold havde bestaaet den filosofiske Eksamen med Udmærkelse — til Fryd for Moderen og til Overraskelse for hele Egnen derhjemme —, blev han ved at komme i Dr. Quedens' Hjem. Og Forholdet blev mere og mere fortroligt, til sidst næsten som mellem Far og Søn. Det var ikke saaledes, at Dr. Quedens ikke kunde se Leopolds Fejl, navnlig hans store Karakterløshed og Ustadighed, men han glemte det altsammen, naar han saa den unge Mands spørgende, vidt aabne Øjne vendte imod sig. Den var ikke til at modstaa — denne brændende Kundskabstørst. Og Dr. Quedens kunde have baaret over med mange flere Fejl for dens Skyld.

Sejrrig drog Vaaren ind over Land med sollyse Smil og tusinde jublende Sange over Marker og Skove. Og Træ og Busk og Blomst lystrede dens tryllende Bud og dens Almagt og klædte sig i lyseste Skrud. Og Himlen blev højere og Luften renere, og alt, hvad der levede, sugede Livets underfuldt dejlige, styrkende Kraft af alt omkring, af Luftens Renhed og Jordens gærende Safter.

Det var en Foraarsaften, at Leopold kom op til

Dr. Quedens for at besøge ham. Han traf ham siddende tankefuld med en Bog foran sig. Doktoren lagde den fra sig, og de vekslede et Par ligegyldige Ord. Leopold skævede hen til Bogen og saa af Skriften, at den var græsk.

»Hvad er det for en gammel Klassiker, De har fat paa der?« spurgte han.

»Ja, vil De tænke Dem, det er Platon. I unge, der er opfødte med Skønlitteratur og Dagblade, og for hvem den græske Litteratur staar som et græsseligt pinefuldt Gennemgangsled til Studenterlivet med dets ubundne Frihed og Perlefiskeri, I forstaar naturligvis ikke, at man frivillig kan læse Platon. I fandt ham kedelig og finder det stadig. Thi aldrig har den historiske Sans, Evnen til at forstaa Kunstværket ud fra Tidsaanden, været ringere udviklet i de saakaldte dannede Klasser end nu. Men vidste Folk, hvor trøstigt et Syn paa Livet og hvilken aandelig Frihed Kendskabet til, Forstaaelsen af det bedste i den græske Litteratur endnu den Dag i Dag kan skabe, da vilde de søge til den — ikke mindst i tunge Timer.

Man taler om Opbyggelseslitteratur. Jeg kender ingen saa dejlig, saa ærlig og stræng som den græske. Ingen er for fremragende og for klog til at kunne øse af den. Og blandt alle de græske Skrifter, der læge og trøste Hjærtet i stille, tunge Timer er intet dejligere eller rigere end dette her,

Platons Fædon. Thi dette Skrift om Sjælens Udødelighed er skrevet ikke blot med mægtig Genialitet, men ogsaa med den fineste Takt. Efter at Platon nemlig er rykket i Marken med alle sine fine, aandfulde Beviser for Sjælens Udødelighed, og efter at han har skildret Livet efter dette, bekender han til sidst gennem Sokrates' Mund, at det vilde være Daarskab bestemt at paastaa, at det nu virkelig forholdt sig saaledes, som han havde sagt. Det er denne Beskedenhed, denne ægte Hjærtets Ydmyghed i Forholdet til de store, uløselige Problemer, der er saa ægte græsk. Vi finder den allerede i et Fragment af Filosofen Xenofanes fra Kolofon, der levede halvandet Hundrede Aar før Platon. De har maaske hørt Tale om ham, den begejstrede Forkynder af Monotheismen — og vel at mærke den reneste og ædleste Form for Monotheisme — i det polytheistiske græske Folk? Det er ogsaa ham, der gav Antropomorfismen blandt Grækerne Dødsstødet. Vore Theologer kunne saamænd lære meget af ham. Lad os engang se det Fragment, jeg før talte om.«

Dr. Quedens var bleven ivrig. Han gik hen til Reolen, fandt Sextus Empiricus, slog efter og læste:

»Der har ikke været nogen og vil ikke komme nogen, der sikkert ved, hvad jeg her siger om Guderne og alle Ting. Thi selvom han træffer at sige det mest fuldkomne — det vil vel her sige, selvom han slumper til at sige det rette — ved han dog

intet. Men det er δόκος — den usikre Menen —, der hersker i alle Ting.«

Dr. Quedens sad stille i dybe Tanker. Leopold vovede ikke at røre sig, men ventede spændt.

»Ved De, hvad der fortælles om den Mand? Der fortælles, at han som Olding paa Gravens Rand stillede sig skeptisk overfor sin egen Lære og overfor al Sandhedserkendelse. Tænk Dem, hvad det vil sige for en Filosof at dø med den Tro, at der ingen Sandhed er til.

Men det er ikke forgæves, at han har levet og er død som en Sandhedens Martyr, som en af de ærligste Kæmper i Sandhedens Hær. Thi Vejen maa gaa gennem det negative til det positive i al videnskabelig Forsken og først og fremmest i Metafysikken.

Det er jo i Virkeligheden saaledes, at det, de største Tænkere støde an mod og ikke kan klare, det klares med Lethed af en Mand af Folket. Der fortælles om den gamle græske Digter og Vismand Simonides, at han engang blev spurgt af Hieron, Tyrannen i Syrakus, om Guddommens Væsen og Egenskaber, og at han bad om Betænkningstid — først én Dag, saa to Dage, saa fire Dage, og da Kong Hieron trængte paa for at faa Svar, erklærede han, at jo længere han grundede derover, des gaadefuldere blev det ham. Derimod vilde jo nu til Dags enhver Seminarist kunne give Svar herpaa. Han kan Guds Egenskaber paa sine Fingre. Thi det, der er skjult

for de vise, er klart for de umyndige og enfoldige. Og dog kunde det jo være, at Seminaristen tog sig Sagen lovlig let, og at der var mere Visdom i Simonides' Svar. Stundom kan nemlig Seminaristen trods al cognitio intuitiva, al guddommelig Indsigt i Tilværelsens Dybder, løbe sig en Staver i Livet. Han erklærer Gud for alkærlig og almægtig og lader ikke desto mindre Djævelen husere baade i Helvede og paa den syndefulde Jord. Her kan man ad ren logisk Vej paavise, at det enten maa være smaat bevendt med Almægtigheden eller Alkærligheden. Gennem saadanne simple Ting er det, at man blotter Seminaristens, det vil sige den store Hobs, foregivne Klarhed. Man mindes her Goethes Ord:

Die Menge ist notvendig immer absurd und verkehrt; denn sie ist bequem, und das Falsche ist stets bequemer als die Wahrheit.

Det er Grækernes Fortjeneste, at de har lært os, hvor overordentlig forsigtig og varsom man maa gaa til Værks i slige Problemer for ikke at drive ud paa Fantasteriets vilde Bølger. Én Mand og én Generation naar ikke til nogenledes Klarhed i Verdensopfattelse, dertil kræves Aarhundreders Erfaring og Tænkning. Og derfor er det, at saa mange ligesom jeg er tyede til Grækerne. Thi hos dem finder man en Sundhed og Klarhed i Verdensopfattelsen, som vi trods vor Kultur langt fra har naaet. Og det dejlige er, at de er gaaet lige frem efter Næsen ad Logikkens

og Tænkningens trange Stier, og at de er naaede langt videre, end man skulde tro.

Den græske Filosof Heraklit, der kun er lidt yngre end Xenofanes, siger træffende, at Hoben er som et Barn, der straks vil vide klar Besked med alt. De kender nok, naar et Barn har faaet en Spilledaase, hvorledes det glæder sig en Tid lang over Tonernes Lyd? Saa griber det Legetøjet for at se, hvad der er indeni og piller med unænsomme Hænder det hele fra hinanden. Men forstaar Barnet Tonernes Opstaaen, fordi det ser en Mængde Strenge og Valser og Stifter? Og kan det sætte Apparatet sammen igen?

Er det ikke samme Fejl, vi i sin Tid har begaaet, og som Hoben altid vil begaa, naar det gælder at fatte Livets og Naturens Love? Vi tager fat med unænsomme Hænder og vil straks forstaa alt, selv hvad der staar bagved Loven, udenfor vor Verden. Men man kan, som Heraklit siger, ikke tvinge Naturen til at give mere, end den selv vil. Og hvad der er bagved det hele, bagved Naturen, derom gives der os ingen Oplysning — undtagen gennem Lovene.

Selv om jeg gennem Lovene kun lærte Livets og Tilværelsens Vilkaar at kende, saa vilde jeg dog elske dem og stræbe at fatte dem efter ringe Evne. Men bag Lovene, som jeg kender dem i Menneskelivet og i Naturens Verden, aner jeg den objektiv sande, den evige Lov, og bag Loven aner jeg Lovens Udspring og Herre, Gud. Min Gud er ikke en

smaalig, herskesyg Tyran, der fordrer Knæfald for sin Trones Fodskammel, men min Gud er den vældige, ufattelige Verdensgud, Lovens Gud og kun aabenbaret mig gennem Lovene. Saaledes bliver Videnskaben i mine Øjne det højeste og bedste, Mennesket kan sætte sit Liv og sine Kræfter ind paa. Thi Videnskaben er den stille, ærlige Gransken af Lovene og gennem Lovene af Gud.«

Dr. Quedens gik frem og tilbage i Værelset. Han syntes slet ikke at ænse Leopold, der sad og fulgte ham med Øjnene.

»Maa jeg sige noget, Dr. Quedens?« sagde Leopold endelig halvhøjt.

Doktoren standsede foran ham.

»Ja, kære De, hellere end gerne. Tror De, jeg gaar her og holder Præken, for at De skal sidde stille som en Mus og lytte?«

»Der er noget, jeg saa tit har tænkt paa at spørge Dem om, fordi . . . fordi jeg ikke kan klare det selv.«

»Naa da.«

»De ved jo, at jeg er strengt kristeligt opdraget. Det er maaske derfor, at jeg ikke selv forstaar det, jeg vil spørge Dem om. Det faldt mig let nok, da jeg kom ud i Verden og saa, at alt ikke var, som Mor og Præsten prækede, at kaste min Barnetro og det kristelige Livssyn over Bord. Det var ikke Springet ud i det negative, der voldte mig Vanske-

ligheder, men det triste er, at jeg er bleven i det negative og ikke indser, hvorledes jeg nogensinde igen skal komme paa positiv Grund. Et Skuldertræk har jeg tilovers for den kristne Tros Forklaring af Meningen med Livet, men selv kan jeg ærlig talt ikke finde Mening i det hele. Saa længe man er ung og rask, gør det jo ingen Ting. Men naar man nu engang bliver gammel og syg og svag, hvad saa? Saa staar jeg der og kan ikke begribe et Muk af det hele, forstaar ikke, hvorfor det skal være saaledes. Saa maa det jo være det fornuftigste at gøre, som Peronard raadede til: at sætte Revolveren for Panden. Jeg mener i det hele taget: Kristendommen bringer dog lidt Mening ind i Tilværelsen, hvad man end kan sige om den. Men det andet, Fritænkeriet, forklarer slet ikke Livet og kan vel heller ikke gøre det.«

»Kære unge Mand, tror De virkelig, at jeg kan klare Tilværelsens vanskeligste Problem, Livets Mening, for Dem saadan i et Par Ord, som De saa i Fremtiden kan slaa Dem til Ro paa?«

»Ja, jeg tror, De kan i hvert Fald lære mig noget i saa Henseende. De ser saa roligt og tillidsfuldt paa Livet. Hvor kan De det? De er jo dog ikke længer ung og kender Livet.«

»Nu vel da! Jeg skal forsøge at forklare Dem, hvorledes jeg ser paa Forholdene. Men De maa endelig ikke tro, at jeg vil give Dem en hel Kate-

kismus, som De i Fremtiden trygt kan forlade Dem paa. Det kan jeg ikke, og det vil jeg ikke. Jeg kan kun give Dem et Fingerpeg, men De maa selv tænke Sagen igennem.

Ja, det nytter ikke at nægte det. Livet er svært og trangt for de fleste at komme igennem. Og de fleste føle vist ogsaa, naar de ser tilbage paa Livet, at det har været tomt og fattigt, i hvert Fald fattigere, end de havde drømt om. Vi maa alle slaa af paa vore Fordringer til Livet.

Man kan nu bøde paa Livets Tomhed ved at drømme om hinsides Herligheder. Det er det, Mængden gør, og det er det, vi ere opdragede til næsten allesammen. Vi begynder med at stille Fordringer til Livet og til Gud. Vi lærer fra Barnsben, at vi har Ret til at forenes med Gud i Udødelighed og i Salighed, hvis vi holder hans Bud og bøjer Knæ for ham. Hvor mange føle vel Udødeligheden som en Naade? Nej, Hovedparten erklærer, at der maa være et Liv efter dette; ellers har Tilværelsen ingen Mening. Det var ogsaa det, De mente, da De udtalte, at det frie Standpunkt har sin Svaghed deri, at det ikke forklarer rent og tydeligt hvorfor.

Men tænk Dem nu om, Struve. Vor Jord er en ussel lille Planet i Solsystemet, og som vor Sol findes der Millioner af Sole med Følge af Planeter. Jorden er ikke, som man før troede, Verdensaltets Midtpunkt, men en Draabe i Uendelighedens Ocean.

Og saa træder vi Stympere frem overfor denne Uendelighed og Vældighed og erklærer, at det hele er skabt for os, og at der kun er Mening i det hele, hvis der garanteres os et udødeligt Liv til at bøde paa de Ubehageligheder, der møder os i dette!

Kan vi da ikke indse, at denne Fordring er det reneste Vanvid? Kan vi da ikke lære at resignere og bøje vort Sind under Livets vældige, urokkelige Love? Det burde være Grundtanken i al Religion paa dette Punkt at erkende det menneskeliges Lidenhed og Ringhed, paa dette Punkt at bøje sig ydmyg for Tilværelsens Gud og hans Lov. Men her kender Kristendommen ikke til Ydmyghed. Den kristne er sikker paa, at Gud og Verden og Livet er til for ham, og at alt vilde være meningsløst, hvis han ikke efter gode Gerninger blev belønnet med at stilles Ansigt til Ansigt med Gud og at leve hos ham i Evighed. I mine Øjne er det en Anmasselse, thi det er at glemme det menneskeliges Skranker. Og jeg holder mig til Grækerne, der ansaa Forvisningen om Udødelighed for den eneste virkelige eller i hvert Fald den største Synd. Udødelighedshaabet er som en skøn og dejlig Fantasi, thi i Haabet ligger ingen Fordring, men en stille, ydmyg Bøn. Men Udødelighedsforvisningen er et Udslag af Hovmod og Dumhed.

Men hvorfor skal man søge Livets Mening bagved Livet, ikke i Livet selv? Skulde der ikke i Livet findes Svar paa Livets Mening? Det er igen Platon,

der har givet Svaret. Han lader i Symposion Sokrates udvikle, hvad Kærlighed er. Kærligheden er Skabertrangen i Mennesket. Kærligheden fører Mand og Kvinde sammen til Slægtens Forplantning. Kærligheden er det, der skaber Arbejde og de store Tanker. Men ved sin Skaberkraft bliver Kærligheden tillige Udødelighedsdriften i Mennesket, hvad enten den sænker Sæden i Kvindens Skød eller skaber aandelige Værdier, der kan leve, naar Skaberen selv for længst er død. Thi det er netop Forskellen paa guddommelig og menneskelig Udødelighed, at medens det guddommelige altid bliver sig selv ligt, saa bevares det menneskelige og det dødelige overhovedet kun ved at skabe nyt i Stedet for det, der gik til Grunde. Paa den Maade har det dødelige Del i Udødeligheden, men paa anden Maade er dette umuligt.

De skulde læse det Ungdomsskrift af Platon; det er saa ungt og foraarsfriskt trods de Aartusinder, der gik, og det er den herligste Hymne til Livet, der er skrevet.

Kort og godt altsaa: der er Udødelighed. Men den er indenfor Livets Skranker. Og enhver maa selv skabe sig den. — Derved drives der en Pæl gennem al Askese paa den ene Side, paa den anden Side gennem Overvurderingen af det kønslige som det eneste saliggørende. Thi betydningsfuldere end Forplantningsdriften, som vi har tilfælles med Dyrene, er den Drift, der bringer os til gennem Arbejdet at

skabe Goder for de kommende Slægter. Og herligst er den Drift, der skaber hos Geniet og Kunstneren de store Tanker og de store Idealer, der overleve Slægt paa Slægt og holde sig iblandt os, selv om vi ofte ganske har forglemt deres Ophavsmand.

Men hvad skal vi Mennesker med en Udødelighed uden Forandring, uden Udvikling? Den er ligefrem i Strid med det menneskelige og med alt det, der betinger Livet.

Men Livet kan jo alligevel — trods Daadskraft og Arbejdslyst — forme sig saa uendelig trist. Der er saa mange, mange Tilfældigheder, der kan ødelægge den Smule menneskelig Lykke, man synes, man har skabt sig. Det kan ikke hjælpe at paastaa, at Livet er lykkeligt. Thi vi kan se daglige Eksempler paa, hvorledes Skæbnens lunefulde Vekslen kan vende op og ned paa alt. Det er kun fade og overfladiske Naturer, der tør paastaa, at Livet er herligt, naar blot man forstaar at finde dets lyse Side.

Lad os da se, hvad der er at sige hertil, og lad os atter her have Grækerne for Øje.

Grækerne saa dybt i de menneskelige Ting. De saa, at der gives ingen Skranker for Ulykken, og deres Forstand sagde dem: det er bedst ikke at fødes, næstbedst at dø ung. Og de troede ikke paa en sonende Retfærdighed eller en evig Lykke efter dette Liv. Men dog var Grækerne et livsglad Folk og har, som Goethe siger, drømt Livets Drøm saa

skønt som intet andet Folk. Og deres Videnskab, Kunst og Litteratur viser ogsaa tydelig nok, at det ikke var et mismodigt, haabløst Folk. Naar da Ulykken kom, da søgte Grækeren sin Trøst ved Betragtning af menneskelig Lod og søgte at bære Ulykkernes Byrde med mandig Ro og Selvbeherskelse. Og Følelsen, der i de Ting taler det afgørende Ord, drev ham til at hænge ved Livet og søge det gode, der trods alt rummes i Sorgen.

Vi vilde kalde dette Standpunkt Resignation. Thi vi ere opdragede til at stille Fordringer til Livet, før vi kende det. Vi ere vante til at spørge ved hver Ulykke, der har ramt os, hvorved vi have fortjent den. Og vi ere gennemtrængte af den Livsbetragtning, at Livet ikke er til at leve uden transcendental Baggrund, uden et Hinsides med Opfyldelse af alle vore Idealer og Ønsker. Det er de falske Illusioner — indpodede os gennem Opdragelsen —, vi lide under. Den græske Yngling blev opdraget til at se Livet lige i Øjnene, til at forstaa Livet, som det er. Og hans Stræben gik ud paa at trænge dybere og dybere ind i Forstaaelsen af Tilværelsen og dens Love for derigennem at beherske Tilværelsen. Saaledes forstaar man ogsaa Platons religiøse Ærefrygt for ἐπιστήμη, Forstaaelsen.

Forstaa Livet og lev saa — det var den Lære, man først og sidst forkyndte de unge. Og det var en mere mandig og tillidsfuld Slægt, der den Gang

voksede op, en Slægt, der kunde glæde sig som ingen senere over Livets Glæde og Skønhed, men som ogsaa kunde bære Modgang og Sorg, som det sømmer sig Mænd. Det er nutildags kun de største og bedste, der kan leve paa den Tro og med det Livssyn. Thi det er ikke et Livssyn, der passer for den irreligiøse Dannelsespøbel eller for fade Grinebidere, men det kræver helstøbte, alvorlige Mænd. Men har man kæmpet sig frem til den græske Aands klare og simple Livssyn, da misunder man ikke Pøbelen og Grinebiderne og heller ikke Trosfanatikerne og Kirkens blinde Muldvarpe. Man kommer i aandeligt Slægtskab med Menneskehedens største Aander lige fra de første græske Naturfilosofer ned til Goethe og vor Tids store Tænkere. Thi der er et fælles Baand, der omslutter os alle, og det er vor oprigtige Stræben efter ἐπιστήμη, Forstaaelse af Lovene og gennem Lovene af Gud. — — — — — — — — —«

Det blev sent den Aften, før Leopold forlod Dr. Quedens. Han kunde dog ikke gaa hjem, men drejede af ind i Jernbaneparken og steg op paa den høje Terrasse. Nede for hans Fødder laa Byen og glimtede med de mange Lys. Over ham var Himlen høj og stjerneklar. Luften var krydret af Duften fra den fugtige Muld og fra Buskenes unge Knopper og Blade, krydret af Vaarens stærke, mættede Duft, der halvt bedøver og dog gør Sindet saa lyst og bringer Hjertet til at svulme af Glæde.

Leopold var jublende glad. Og han mindedes en Efteraarsdag for godt et halvt Aar siden, da Himlen var graa, Luften tung som Bly, og da han selv havde været saa uendelig trist og sorgfuld i Sind. Han havde den Gang følt sig ydmyget og fortvivlet efter de faa Ord, han havde vekslet med Dr. Quedens. Nu havde den samme Mand, der den Gang havde kastet Uvished og Tvivl ind i hans Sjæl, tegnet for ham den Vej, han skulde gaa for at vinde frem til Sandheden. Nu begyndte han at se, hvori Livets sande Lykke bestod: i Daad og Arbejde. Nu skulde Livet først ret begynde. Der var Vaarbrud i hans Sjæl som i Naturen omkring ham.

Var det saadan at være Fritænker — at føle al Livets gærende Kraft i sig? Saa misundte han tilvisse ikke den dorske Hob dernede, der levede paa dumme Evighedsveksler.

Han var saa ung og stærk og troende i den lyse, duftsvangre Vaarnat.

— —

IX

De sad i Havestuen paa Rydbjerggaard. Han var midt i en filosofisk Udvikling. Moderen lod ikke til at følge den med synderlig Interesse.

»Vi kender altsaa intet Sidestykke til, at noget skyldes en enkelt Aarsag. Alt, hvad der ligger indenfor vor Erfarings Kreds, har for sin Opstaaen bestandig to Forudsætninger. Derfor er Begrebet Gud som det enkelte Ophav til Tingene i deres Mangfoldighed i Grunden stridende mod vore Erfaringer. Der er her en Vanskelighed . . .«

Fru Regina var staaet op og gik hen for at finde noget i en Syæske.

»Jamen, Herre Gud, Mor! Kan du da ikke høre efter, til jeg bliver færdig?«

»Jo, jo. Bliv bare ved. Jeg hører alt, hvad jeg kan.«

»Der er altsaa her en Vanskelighed at komme ud over med Hensyn til Begrebet Gud. Nu kan man

jo sige, at det vilde være taabeligt af os at paastaa, at alt, hvad der ikke stemmer vore stærkt begrænsede Erfaringer . . . Men nu hører du jo ikke efter igen.«

»Jo, jeg gør. Det er mageløst, som du er klog! Bare du ikke gaa hen og bliver klogere end Vorherre!«

»Jamen . . . Kan du da ikke forstaa . . .?«

»Aah, dit Pjankehoved! Jeg kan forstaa, at den Doktor har sat min Dreng Fluer i Hovedet, kan jeg. Du har meget bedre af at tage med i Kirke paa Søndag og høre en fornuftig Præken. Pastor Lund, vor nye Præst, er ganske mageløs. Og du skulde se det Hjem og det Familieliv. Man kan rigtignok kalde det et Mønster paa et sandt kristeligt Hjem . . .«

»Jeg har hørt Præstesludder nok i mine Dage. Men at du virkelig er saa bornert, at du slet ikke gider høre paa, hvad andre har tænkt, hvad de store Tænkere har grublet over . . .«

»De store Tænkere! De store Tænkere! De har i Reglen været højst ulykkelige Mennesker, nogle usle Pjalte, især naar de skulde dø. Saa hjælper dog kun Barnetroen.«

»Aah, du med din Barnetro! Den passer netop ogsaa kun for Børn og Folk, der gaar i Barndom. Men jeg skal ikke plage dig tiere. Hver af os kan saa blive salig i sin Tro.«

»Du er saa grøn endnu, min Dreng, du kommer nok paa bedre Tanker.«

Leopold svarede ikke. Han var allerede gaaet ud i Haven, ærgerlig og mismodig.

Da de Søndag Morgen sad ved Thebordet, kom hun tilbage til sit gamle Forslag og spurgte:

»Vil du saa med i Kirke?«

»Nej.«

»Ikke engang, naar din Mor be'r dig derom? Vi omgaas Præstens, og det ser jo lidt underligt ud, naar de ved, at du er kommen hjem i Sommerferien, og du saa ikke er med. Vær nu sød og gaa op og tag din sorte Frakke paa, Leo.«

Han adlød, som han fra gammel Tid var vant til og gik op og klædte sig om. Men under hele Henkørselen var han mut og tvær, og det var ikke mange Ord, der veksledes mellem dem.

Vognen rullede ind i Præstegaarden og frem for Trappen.

En lille, spinkel Dame med livlige, spillende Øjne og stærkt graanet Haar kom ud og tog imod dem.

»God Dag, god Dag! Og hjertelig velkommen!«

»God Dag, Fru Lund! Her er jeg med min Søn.«

»Nej dog! Det var da morsomt at se Dem. Velkommen hjem!«

Den lille Præstekone trykkede hans Haand og saa paa ham:

»Og De skal være saa dygtig.«

»Naa—aa.«

Leopold begyndte at tø lidt op. Præstefruen snakkede op ad Vægge og ned ad Stolper.

Entréen var lav og halvmørk. En hyggelig, krydret Duft af gemte Æbler og Blomster slog dem i Møde. Solen blinkede gennem de store Linde foran Vinduerne og tegnede smaa, lyse Pletter paa Væggens grønne Tapet. Den var hyggelig, Forstuen, som Præstefruen selv.

»Vær saa god at lægge Overtøjet! Aa, vil Jægermesterinden ikke følge med ind i Sovekammeret?« sagde Fru Lund, og Damerne forsvandt.

Leopold tog Hat og Frakke af, kiggede i Spejlet, rettede lidt paa Frisuren og saa sig omkring paa de forskellige Døre. Han vidste fra Pastor Mortensens Tid, hvor de førte hen. Skulde han nu uden videre gaa ind i Spisestuen? Eller skulde han hellere gaa ind i Præstens Kontor?

Mens han stod og vidste hverken ud eller ind, blev Døren til Spisestuen revet op, og en ung Pige i lys Kjole viste sig. Hun var høj og slank med lyse, krusede Lokker om det fine, lidt langagtige Ansigt. Nydelig var hun i sin unge, ranke Friskhed med de røde Kinder og de kække, blaa Øjne. Leopold veg overrasket tilbage og bukkede kejtet:

»Jeg . . . jeg . . . mit Navn er Struve.«

»Ja jeg ved meget godt, hvem De er. Jeg skulde blot bede Dem om Undskyldning fra Mor, at hun saadan var løbet sin Vej, og bede Dem træde indenfor i Spisestuen og vente et Øjeblik.«

»Tusind Tak.«

Han nærmede sig Døren, og hun veg tilbage og aabnede den helt for ham. Der opstod en lille Kappestrid mellem dem om, hvem der skulde lukke den. Leopold fik fat i Dørgrebet, men kom derved til at strejfe hendes Haand, og de rødmede begge to.

»Elna! Elna!« kaldte Moderen inde i Sovekammeret.

»Ja ja, nu kommer jeg, Mor. Vær saa god at sidde ned, Hr. Student.«

Og af Sted susede hun som en Stormvind, medens Leopolds Øjne fulgte de fine, slanke Lemmers Bevægelse bag den lette, lyse Dragt.

Der var samme Duft over Stuen som over Entréen, af Æbler og Blomster. Og mellem Løvet glitrede og blinkede Solpletterne ind i det svale, noget lavloftede Rum. Leopold satte sig ganske fortumlet.

Hvor var hun dejlig!

Da Jægermesterinden kom ind fra Sovekammeret med Præstekonen og Elna, fandt hun Sønnen saa mild som Solen en Pinsemorgen. Det var Tid til

at gaa til Kirke. Elna havde taget Overtøjet paa for at følge med.

Ude i Gaarden mødte de Pastoren i fuld Ornat.

»God Morgen, Fru Jægermesterinde! Naa, det er vel den unge Struve, kan jeg tænke mig. Velkommen til Jylland! God Morgen, lille Elna! Jeg har jo slet ikke faaet sagt rigtig god Morgen til dig i Dag. God Morgen, min lille Pige!«

Elna lagde Armene om Faderens Hals og bøjede det lyse Hoved tilbage og rakte ham de friske, røde Læber til Kys. Og hendes Øjne lyste saa tindrende varmt op imod ham.

Leopold stod ved Siden af ganske betagen. Noget saa dejligt syntes han aldrig han havde set.

Pastor Lund var en høj, mager Mand med lyst Haar, smukke blaa Øjne og skægløst, alvorligt, næsten tungsindigt Ansigt. Han var en god Mand og en ærlig Mand. Men trange Livsvilkaar havde sat dybe Spor i hans Sind. Fattig havde han været — som Student, som tidlig gift theologisk Kandidat, som Præst i et lille Sogn paa Fyen. Nu først var han kommen i gode Kaar. Men det mærkedes, at han aldrig havde kendt til at færdes paa Livets og Tankens frie Vidder.

I Kirken satte Elna sig paa Jægermesterindens Opfordring ind i Rydbjerggaards Herskabsstol. Leopold maatte se med hende i Salmebogen. Overfor sad Mama, men hun var tilsyneladende ikke af denne

Verden. Blot han ogsaa havde haft Elna overfor! Thi som hun nu sad, kunde han ikke komme til at se paa hende, bare indaande den lette Parfume fra hendes Dragt.

Mama sang, Elna sang, alle sang. Til sidst sang han ogsaa selv med for ikke at være den eneste umælende blandt alle de syngende Mennesker. Og Barndomserindringer dukkede op igen fra den Tid, han sad her som lille Dreng og hørte i maabende Beundring paa gamle Pastor Mortensen. Han holdt af at komme i Kirke den Gang. Det var saa morsomt at se Folk blive lukkede ind i alle de mange smaa Baase. Og saa at vide, at man selv sad i den fineste Baas og blev begloet og misundt af Bondedrengene derude! Aa ja, det var i de gode, gamle Tider.

Sollyset faldt ind gennem Kirkeruderne og dansede og flimrede paa Væggen akkurat som nede i Præstegaardens Spisestue. Gamle Erindringer, Orgelspil, Salmesang, Parfume og dansende Solpletter, alt gjorde ham ør og fortumlet og saa underlig veg og blød i Sind. Hvad var der dog i Vejen med ham i Dag?

Jægermesterinden og hendes Søn blev inviterede til Frokost i Præstegaarden. Der var fuldt i Stuen af Gaardmænd og Gaardmandskoner i Kistklæder, der duftede af Kamfer og Nafta. For den ene Ende af Bordet sad Præsten med Jægermesterinden. Leo-

pold sad mellem Præstefruen og Elna. Han vilde gerne have talt en Del mere med Elna, men det blev kun faa, spredte Bemærkninger, de vekslede. Thi hvert Øjeblik faldt Præstefruen ham i Flanken med et Spørgsmaal om København eller fortalte vidtløftigt om sin Søn, der nu var Kapellan, og som havde haft det saadan og saadan som Student derovre.

Det var dog et Held, at Præstefruen efter Frokosten fik den Idé at foreslaa ham at bese Haven, og at Elna tilbød at vise ham rundt. Her under aaben Himmel faldt Talen let og naturligt. Det varede ikke længe, før de pludrede, som havde de kendt hinanden i mange Aar.

De stod foran en Stikkelsbærbusk, plukkede, spiste og snakkede.

»De er vist forfærdelig lærd?«

»Naa—aa, hvorfor tror De det?«

»Jo, for De er allerede saa distrait som en gammel Professor. Jeg sad ved Bordet og kunde knap dy mig for at le. De sagde ja, da Mor talte med Dem, mange Gange hvor de skulde sige nej.«

»Det var Deres Skyld. Jeg kunde jo slet ikke faa Fred for Dem. De blev ved at byde mig af den Sildesalat.«

»Nej, ved De nu hvad! Sagde De ikke, at De holdt af Sildesalat?«

»Nej, det har jeg aldrig sagt.«

»Aa Gud! Aa Gud! Hr. Professor!« lo hun.

»Hvis De bliver ved at kalde mig Professor, faar De Stikkelsbær i Hovedet.«

»Nej, jeg skal nok være artig. Men sig mig, hvordan gider De i Grunden læse? Er det ikke frygtelig kedeligt?«

»Naa, det kommer an paa . . .«

»Ved De, hvad jeg vilde gøre, hvis jeg var Mand? Jeg vilde rejse . . . langt, langt omkring. Men det skulde ikke være i en tosset Jernbanekupé, men jeg vilde rejse paa en aparte Maade . . . i Trillebør eller Luftballon. Aa, De aner ikke, hvor jeg længes ud i Verden, og hvor det er kedeligt at gaa her Dag ud og Dag ind og aldrig se andre Ansigter. Og saa gaar de og nusser om én, som var man af Porcellæn. De skulde blot høre, hvor Mor raaber op, naar jeg gaar ud uden Sjal eller Overstykke, selv i de dejlige, lune Aftener, vi nu har. Om Vinteren er det slet ikke til at holde ud her. Saa holder vi Mørkning fra fire til halv otte. De kan tro, jeg sidder tit og ønsker, at der vilde komme en og bortføre mig, saadan en rigtig Karl den tolvte. Men det skulde være til Hest i susende Karriere.«

»Maa jeg have den Ære at bortføre Dem en Dag?«

»De? Det er De vist for tam til.«

Hun blev lidt forskrækket over, hvad hun havde sagt, og tilføjede hurtigt:

»Og jeg saamænd ogsaa. Hvis der virkelig holdt en Riddersmand til Hest udenfor mit Vindue og spurgte, om jeg saa vilde med, saa tror jeg alligevel, at jeg blev i min varme Seng, naar det kom til Stykket.«

De gik op mod Huset. Inde i Havestuevinduet stod Jægermesterinden og Præstefruen og saa ud paa de to unge, der gik derude i Havens sollyse Gange.

»For Resten et sødt, lille Par, ikke sandt, Fru Lund?«

»Jo, og hvis det er Vorherres Vilje, saa . . . .«

Vognen holdt for Døren. Jægermesterinden og Leopold var komne til Sæde i bagerste Agestol. Præstefruen og Elna stod paa Trappen og vekslede de sidste Bemærkninger med de fremmede. En stor, langhaaret Køter stod foran Hestene og gøede som rasende.

»Har De set Venus?« spurgte Elna Leopold.

»Venus?«

»Ja, saadan hedder min Racehund derhenne ved Hestene.«

»Racehund! Det er Pokker ingen Racehund.«

»Nej, men den skulde være det. Moderen ovre paa Vodstrup er ægte grand danois. Den fik otte Hvalpe sidste Gang. Af dem var de fem ægte, de tre langhaarede Køtere ligesom den dér. Jeg fik

den som Hvalp. Er det nu ikke et knusende Uheld, at den skulde være en af de tre mislykkede? Jeg. har altid Uheld med mig. Naar vi faar Æg inde, faar jeg altid Vrøvleægget. Kan De forklare mig hvorfor, Hr. Professor? Hvorfor er de tre Unger ikke lige saa gode som de andre?«

»Elna, Elna! Ikke saa kaad!« formanede Moderen.

»Hvorfor kaldte De saa det Uhyre for Venus?«

»Det skal jeg fortælle Dem.«

Hun steg op paa Vogntrinnet og stod nærved ham, idet hun holdt sig fast i forreste Agestols Ryg.

»Ser De, da vi havde faaet Hvalpen, sad vi jo og lagde Hovederne i Blød alle sammen for at finde et passende Navn til den Hund. Der kom naturligvis det ene Forslag dummere end det andet . . .«

»Elna, pas dog paa, Barn! Hvis Hestene løb frem . . .« raabte Moderen.

»Ja, hvad saa! Saa faldt jeg i Armene paa Hr. Struve. Var det saa forfærdeligt?«

»Skrækkelig Tøs!« sukkede Pastorinden.

»Nej . . . men saa siger vores Stuepige — hende kender De nu ikke, gudskelov for Dem —: Ska vi it kald'en Venus, for saa'en hedder et ildsprudendes Bjerg? Hun mente Vesuv, det Skind. Men De kan ikke tænke Dem, hvor vi lo. Og saadan skal Hunden nu hedde til sin Dødsdag.«

Elna slap Agestolens Ryg og stod frit svævende et lille Øjeblik. Begge de ældre Damer hvinede. Selv Leopold blev bange og greb efter hende. Men med et graciøst Spring var hun nede:

»Nej, jeg er ikke saadan at fange, Hr. Professor.«

X

Han sad paa Højen i Haven og saa paa Rugmarken nedenfor med de vuggende Aks. Han fulgte med Øjnene Bølgerne, der drog sig hen over den gule Kornmark saa indbydende, at man fik Lyst til at styrte sig ud deri og lade Aksene vugge sig i Søvn under kildrende Kærtegn og stille Susen.

»Gud Fader gelinde, hvor jeg er forelsket!« mumlede han. Og han sank sammen med Hovedet i Hænderne.

Det var Kærlighedens store Pan, den, der griber Hjærte og Nerver og Marv og Ben og gør en saa hjælpeløs svag.

Han havde snakket for sig selv om det urimelige og taabelige i Kærligheden, der i Grunden kun var en fysisk Drift. Han havde sammenlignet hende med andre, der var meget kønnere, og havde fremmanet i Erindringen sine lystige Æventyr i København. Men det hjalp intet. Hun var ikke som de andre, og

det, han her følte, var ikke til at svede ud igen. Det hjalp ikke, han sprællede, han sad dog fast i Nettet.

Hun stod for ham stolt og ren som en Dronning fra hans allertidligste Kærlighedsdrømme. Og der var den Ydmyghed og Ridderlighed i hans Tanker og Attraa, der intet begærer ud over et Smil og et venligt Ord. Al hans Hjertes Ømhed og Finhed havde udfoldet sig som en Blomst i Solens Lys. Selv i Tanken begærede han kun at sidde med hende Haand i Haand og se ud i Sommeraftenens lyse, dejlige Skumring og at svøbe Sjalet tættere om hende, for at ikke Aftenvinden skulde isne hende, og at pusle og hygge om hende med en Moders Omhu, læse hver en Bøn, hvert et Ønske ud af hendes Øjne. Og vilde hun læne sit Hoved mod hans Skulder og lade Haanden glide kærtegnende ned over hans Kind, da vilde hun gøre ham lykkeligere, end nogen Konge kunde være.

Elskede hun ham? Han vidste det ikke. Snart syntes han ja, snart nej. Men det følte han, at den mægtige Trang, han nu havde, til at gøre noget for hende uden Tanke paa sig selv, den maatte være selve Kærligheden. Saadan havde han ganske vist aldrig tænkt sig Kærligheden, men nu forstod han, at den maatte være saadan. Og han anede, at hvis det Kærlighedshaab brast, hvis hun stødte ham fra sig med alle hans tusinde gode Forsætter, da vilde

han falde tilbage i den kolde, selviske Sløvhedstilstand, hvori han før havde levet.

Der stod nogle Gaaseurter henne under Hylden. Han tog en Blomst og spurgte den, om hun elskede ham, mens han plukkede Bladene af, ét for ét. Blomsten mente nej. Han kastede den ærgerlig og greb en anden, men den mente ogsaa nej. Da sprang han op og gik sin Vej. Han gik i en stor Bue og stod snart igen ud for Stedet, hvor Gaaseurterne voksede.

»Alle gode Gange ere tre.« Han greb en tredie Blomst. Den mente ja. Og højt jublede han op og dansede af Sted hen ad Havens Gange uden længere at huske de to første uheldige Spaadomme.

Han kom tit i Præstegaarden i den Sommerferie. Og han var altid velkommen; i hvert Fald følte han, at Fruen og Elna var glade ved hans Komme. Præsten var noget tilbageholden, og Leopold følte tydelig, at han ikke var i Kridthuset der, og det, skøndt han vel vogtede sig for at lade sine frisindede Anskuelser komme for Dagen. Men han mærkede, at Pastor Lund som Mand bedre gennemskuede hans Karakter, og han syntes at kunne forstaa, at denne ansaa ham for en københavnsk Laps og Salonradikaler.

Bedst til Mode var Leopold, naar han kunde faa Lejlighed til at spadsere alene med Elna. Deres Ture gik i Reglen langs Stranden. Hvert Øjeblik

satte de sig da til Hvile paa Klitten og talte fortroligt sammen. Og det kunde da hænde, at Leopold tog friere til Orde og lod sine Anskuelser glimte tydeligere frem. Men det maatte gøres forsigtigt, thi Elna blev let stødt og tavs, og han maatte altid være beredt til at bøje af og lede Samtalen ind i et andet Spor.

Det var ofte Dr. Quedens, der var Samtaleemnet. Elna havde intet læst af ham, men vidste fra sin Fader, at hans Bøger ikke vare værd at tage i Haanden. Her søgte nu Leopold at forsvare sin Lærer og dennes Anskuelser.

Det var jo et temmelig neutralt Gebet og fortrinligt til at gøre Propaganda for de frie Anskuelser. Elna kunde jo ikke sige noget til, at Leopold var begejstret for sin Lærer.

»Jamen, han er dog Fritænker og Guds Riges Fjende,« sagde hun saa.

Han blev ivrigere og udviklede, hvorledes Fritænkerne ofte var langt bedre og ærligere i deres Søgen end de kristne. Han var vis paa, at Gud satte langt mere Pris paa en ærlig Sandhedssøger end paa en, der kastede sig blindt troende i Støvet for hans Fod. Mennesket havde faaet den klare Tanke til at bruge den, og Tvivlen var Adelsmærket paa Mennesket.

Eller de talte om Helvede og Djævelen. Og Leopold blev veltalende og udviklede det grusomme

og uretfærdige, ja ligefrem umoralske i den evige Pine. Han tog Eksempler fra de allerlaveste Samfundsklasser, fra Folk, der hele deres Liv aldrig havde hørt andet end Raahed og Eder, aldrig et godt Ord. Og han appellerede til Elnas Menneskekærlighed og spurgte, om hun syntes, de fortjente evig Pine, om de havde været stillede frit i deres Valg mellem det onde og det gode. Elna vidste ikke rigtig, hvad hun skulde svare:

»Jamen der gives dog saa mange slette Mennesker, der aldrig gør andet end ondt og ikke selv vil frelses.«

»Kunde De nu selv nænne, hvis et saadant Menneske bad Dem afsige sin Dom, at lade ham pines til evig Tid, tænk, til evig Tid, selv om han havde gjort Dem nok saa meget ondt? Vilde De ikke snarere se at faa ham bedre ved en mild og kærlig Behandling?«

»Jo—o, men . . .«

»Men Gud er Alkærligheden, Gud er Barmhjertigheden. Og om ham tror De, at han er grusommere end De selv.«

Det var saa nyt for Elna altsammen, og det summede i Hovedet paa hende, saa hun hverken vidste ud eller ind. Var det Djævelen? Var det Fristelsen? Nej, Leopold var jo saa god og saa begejstret for alt stort og skønt.

Der var ingen, der mærkede noget. Hun gik

stille med sine Tanker. Men Leopold blev dristigere i sine Ytringer, da han saa, hvor opmærksom en Tilhører han begyndte at faa i den unge Pige.

Saa var det en Formiddag, at Præsten og Elna kom spadserende til Rydbjerggaard. Familien sad ved Frokostbordet, og de to nys ankomne maatte naturligvis ogsaa til Bords og spise med. Og takket være Jægermesterindens Konversationstalent kom Samtalen i Gang om Vind og Vejr, Udsigter for Høsten og for Frugtavlen. Leopold havde længe haft Lyst til at slaa sig til Ridder paa Præsten og spurgte under en Pavse:

»Undskyld, Hr. Pastor, men De nævnede lige før den fjerde Bøn af Fadervor. Det er jo i Grunden en ganske forkert Oversættelse af det græske Udtryk, vi bruge.«

»Saa—aa . . . det ved jeg da ikke.«

»Jo. Der staar jo: *δὸς ἡμῖν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον σήμερον*, hvilket jo betyder: giv os i Dag vort Brød for Dagen i Morgen. Meningen bliver da vel den: Opsæt ikke dine Gaver, thi ligesom hver Dag har nok i sin Plage, saa at det bliver urigtigt at pine sig med Bekymringer for den næste Dag, saaledes er det det bedste at nyde Guds Naadegaver hver gryende Dag hellere end at faa dem skudt ud til den næste. Thi ingen ved, hvad Dagen i Morgen vil bringe. — At Ordet Brød er brugt, har intet

at sige, det betyder her kun: Guds Gave. Men de gamle Munke og Præster i Middelalderen har naturligvis med deres absolute Mangel paa poetisk Sans forfadet Udtrykket i deres Fortolkning.«

Der blev et Øjebliks Stilhed ved Bordet. Leopold gottede sig i sit stille Sind over det Indtryk, hans Lærdom gjorde, ikke mindst paa Elna. Tiraden havde han lært af en filologisk Bekendt uden selv at have foretaget ringeste Undersøgelse. Men han gjorde ved sin Fremstilling Indtryk af at have grublet hele Nætter over Problemet.

Pastor Lund svedte. Et fritænkerisk Angreb paa Kristendommen kunde han slaa tilbage med Skriftsteder. Men her var det umuligt; her var Kampen ført over paa eget Gebet. Han bøjede sig frem over Bordet med foldede Hænder:

»Min kære, unge Ven! Videnskaben er en fortræffelig Ting, naar vi blot forstaar at bruge den med Maade. Men vi maa altid vogte os for at blande den ind i de helligste Ting, thi der kommer man altid til kort med den. Der er det Hjærterne, der skal tale. Og Herrens Ord, saaledes som de store, troende Skikkelser gennem Tiderne har fortolket det, angribes og rokkes ikke af en moderne Hypotese, hvis Værd er meget tvivlsomt. Den Mand, der har fremsat den Theori, har utvivlsomt ikke været en troende Kristen. Vel, unge Mand?«

»Næh . . .«

»Naa, ser De det. Og saa skulde han forstaa Herrens Ord bedre end Disciplene og alle de, der til de seneste Tider har elsket og fulgt Herrens Ord? Umuligt!«

Jægermesterinden nikkede, mens Elna saa spændt over paa Leopold.

»Hvorfor skal man ikke kunne forstaa og fortolke Bibelen som enhver anden Bog ud fra videnskabelige Synspunkter?«

»Sig mig, er De Kristen?«

»Nej . . . næh.«

»Naa, lad os saa vente med at tale om den Slags Ting, til De kommer til Skels Aar og Alder og faar gjort nogle flere Erfaringer i Livet.«

Og han vendte sig til Jægermesterinden og begyndte at tale om andre Ting.

Men paa Hjemvejen tog han Elna i Skole og fik at vide, at hun var vidende om Leopolds Vantro, og at han havde talt med hende derom. Og da de kom hjem, skrev han til Jægermesterinden, at det var bedst, at hendes Søn indstillede sine Spadsereture med Elna. Og han udviklede Grundene dertil. Derimod skulde selvfølgelig hun og Leopold til enhver Tid være velkommen i hans Hjem.

Jægermesterinden var ganske enig med ham, mens Leopold svor paa, at han ikke vilde sætte sin Fod i den hellige Øglerede.

Men en, der ikke var enig med Pastor Lund,

det var Elna. Hun vovede oven i Købet at sige, at hun fandt, der var ingen Grund til at lukke Huset for den unge Struve, fordi han ikke var af samme Mening som de. Men Faderen affærdigede hende blot med et: »Det forstaar du dig ikke paa, mit Barn.«

Ja akkurat, saadan behandlede man hende, som om hun endnu var et Barn, der ikke kunde tænke eller forstaa noget. Men hun var ikke noget Barn. Hun var snart tyve Aar. Og Leopold Struve havde heller aldrig behandlet hende som et Barn, men altid taget Hensyn til hendes Mening.

For første Gang syntes Elna, at Faderen havde begaaet en himmelraabende Uretfærdighed. Og Leopold kom til at staa som en Martyr i hendes Øjne. Og hun tænkte paa ham saa tit, saa tit.

Der boede en Husmand paa Rydbjerggaards Mark. Han hed Niels og gav sig af med Skoflikkeri og blev derfor kaldt Niels Skomager eller — hvad han ikke holdt af — Niels Støvleskræder. Han var rig, rigere end alle Gaardmændene i Sognet, men han var lige saa smaalig og gerrig som rig. Oppe paa Rydbjerggaard stod han højt i Gunst. Han var fuld af Nyheder og Sladder og forstod med et mildt, sødligt Smil og med den frommeste, spagfærdigste Mine at sværte dem, han vilde til Livs, for Jægermesterinden.

Leopold havde aldrig kunnet lide Niels, skønt denne altid var Ydmygheden og Mildheden selv, naar de talte sammen. Der var noget, der oprørtes i ham ved Synet af denne krybende, smiskende Spytslikker, saa at han fik en kriblende Lyst til at tampe ham af med en Ridepisk eller sætte ham op paa en Træhest med Jernlodder ved Fødderne for at se, om det stereotype Smil paa hans Ansigt virkelig kunde forsvinde.

Og dog blev det ham, Leopold vendte sig til, da Længselen efter Elna blev saa stærk, at den ikke kunde tæmmes. Thi han vidste, at han var Kammerat med Præstens Lavs, et Stykke Arvegods fra gamle Pastor Mortensens Tid. Og han vidste, at de to Kumpaner kunde holde Mund, naar de blev smurte godt for det.

Og han maatte se Elna igen. Der var ikke det Sted, hvor han stod og gik, at hun var ude af hans Tanker. Han var saa uhjælpelig, uhjælpelig forelsket.

Det var lidt graat og diset i Vejret. Elna stod ude i Køkkenet med et stort, hvidt Smækforklæde for og piskede Fløde til Middagen. Hun var alene derude. Det var endnu tidlig paa Formiddagen. Lidt bleg og trist saa hun ud, som Vejret derude. Hun havde ikke set ham nu snart i fjorten Dage. Jo, én Gang til Hest. Men det var kun et Glimt, det regnede hun ikke.

Der lød tunge, slæbende Træskotrin ude i Gangen. Det gav et Sæt i hende. Der var en, der satte et Par Træsko fra sig. Saa aabnedes Døren. — Det var Lavs Kusk. Han kiggede sig meget forsigtig og spejdende om til alle Sider. Saa gloede han lidt paa Elna og rykkede forsigtigt nærmere paa Hosesokker.

Elna blev lidt underlig. Der var noget usædvanligt i Lavs' Blik. Hun veg lidt sky tilbage.

»Hvad vil du, Lavs?«

Lavs kiggede endnu engang omkring, tog saa meget forsigtigt et Brev ud af sit Trøjeærme og lod det glide ned i Elnas Haand. Hun blev blussende rød ved at se Adressen, der var skrevet med en lidt løs Herrehaand. Hun stod lidt og besindede sig. Saa greb hun resolut Lavs i Trøjeærmet og trak ham hen til Terrinen, hvori den halvpiskede Fløde var.

»Pisk, Lavs! Pisk! Jeg kommer straks.«

Og i en susende Fart fløj hun af Sted med Brevet skjult under sit Forklæde op paa sit Værelse.

Lavs tog noget kejtet fat paa Piskningen, men efterhaanden fik han mere Rutine og piskede, saa det skummede efter. Døren gik. Det var Præstefruen. Hun standsede maalløs paa Tærskelen.

»Men Vorherre i Himlen! . . . Hvad gaar der af dig, Lavs?«

»Jou . . . 'sie Di . . . æh, dæ war en Ælling, dæ wa' we' aa blyw hoggen ihjel a' æ kalkunsk

Hahn ud' i Goeren, aa saa løw Frøkenen aa smej de' hær te' mæ. Men de' goer jo ret godt.«

Og han piskede igen, saa Skummet fløj ud over Terrinens Rand.

»Ja, det er godt, lille Lavs. Men lad nu mig hellere komme til.«

Lavs sjokkede af Sted ud i Karlekammeret. Der sad hans gode Ven, Niels Støvleskræder, og grinede ham i Møde.

»Naa, huen gek 'et saa?«

»Aa, saa møj faale godt.«

Og i et Par Ord berettede han det hele, mens Niels grinede sammenkrympet paa Sengestokken. Saa tog Lavs en Brændevinsflaske og et Par Tinbægere frem. Og de begyndte at fortære deres Sportler som »Postillons d'amour«. Niels havde stukket 50 Øre ekstra til sig, men det talte han naturligvis ikke om.

»Skoel, Støwwelskræjer.«

»Hold Kjæft, din Møjmælon.«

Og saa klinkede de og drak ud og fyldte igen.

Niels kunde ikke taale meget og blev snart lystig og begyndte at synge:

»Og dette skal være
Lavs Kuskes til Ære.
Hurra.«

»Hys,« sagde Lavs, »tink po, huer do er.«

»Ja, do er en rejti' Lomskerianer aa Filuren-

drejer. Do haar Æg i dit Skæg, do haar won aap hos Enkekuenen i Møllen, aa dæfor haa' do Æg i dit Skæg.«

»Hold da Kjæft, hvissomsti' te do æ min Ven.«

»Ja, de' ær A. A agter dæ møj mier end aal' di Goermandssnuder, sel' om do kuns æ Kusk aa Kaal. A regner dem it for de Skidt, A trejer po, aal' di Goermandssnuder, dæ snaart it haar en Lap aa sæt i djæ Bowser. Aa saa goer di endda it i djæ' ejen Klæjer, som A gjør. Mi' Kuen haa' sponnen aa wøwed aa søjed aal' de, A goer i. Ka' do hows te' Dyrskuet i Tirstrup Krow, hva' A søe, da A kam ind aa so, te' A wa' den jennest i Wajmelsklæjer? »Æ de' en Landboforening?« søe A, »ded æ jo et Kongehus.« Dæfor sidde' di aa, som di sidde', di Stodderpjalt'. A ka' hows i di gue Ti'er, nærensti' di kjor' te Bøjen, aa Kjøwmænden' di stod i djæ' Døer' aa spøtted aa søe te hinaan: »Komme' di it snaart aa kyewer, di domm' Bønder?« A søe aalti' te mi Kuen: »Wi kyewer ingenting a' dje' Gardiner aa aal' dje' Lort.« Aa dæfor haar A nowed, aa no komme di te' mæ aa wil laan' Pæng' aa holle' saa faale a' mæ. Men la' dem kun go' po Fatti'goeren, de' stueragti' Skidt.«

Han stod der med tindrende Øjne og fortrukket Ansigt og med Spyttet drivende om Mundvigene.

»Do æ fuld, Støwwelskræjer.«

Niels virrede med Hovedet. Saa sang han med klagende og falsk Røst:

»Jeg er en simpel Bondemand,
kun jævn og ligefrem . . .«

Kort efter laa han paa Sengen og snorkede.

Det varede længe, inden Elna kom ned i Køkkenet igen. Og da havde hun Farveglød i Kinderne og var ganske forvirret. Moderen kunde slet ikke faa Svar paa sine Forespørgsler til Ællingens Befindende:

»Men, Herre Gud, Barn! Gaar du i Giftetanker?«

»Ja, jeg tror det næsten, Mor.«

XI

Det var Morgen, ganske tidlig. Solen var endnu ikke oppe, men der var allerede lyst i Værelset, som der er i en Sommermorgens Dis. Elna laa i Sengen med aabne Øjne og Smil om Mund. Luften var lidt tung, mættet af Parfume og Blomsterduft, som den er i unge Pigers Sovekamre.

»Altsaa i Dag,« hviskede hun hen for sig.

Henne i Hjørnet af Værelset, hvor en Trekant med hvidt Forhæng var kilet ind i Væggen, faldt hendes Øjne paa en rød Kjole, der stak lidt frem ved Forhænget.

Skulde hun tage den paa? Han havde sagt, at den klædte hende allersmukkest. Rødt klædte hende i det hele bedst, sagde han. Bare hun havde en vinrød Ridedragt af det sarteste Fløjl! Saa vilde de ride sammen hen over Markerne, saa Hestene skummede. Og naar de saa kom ind under Skovens lyse Hvælving, hvor Solen tittede gennem Løvet, saa

vilde de ride ganske langsomt, Side om Side. Og han vilde bøje hver Gren til Side og værne hende mod hver paatrængende Kvist. Og han vilde se hende ind i Øjnene og hviske hende de dejligste, dejligste Ting i Øret. Og hun vilde læne sit Hoved til hans Skulder, saa glad og træt. Hun var saa træt, for hun havde næsten ikke sovet . . .

Stille blundede hun ind og vaagnede først, da Solstraalerne begyndte at titte ind. Saa sprang hun ud af Sengen og gik paa bare Fødder hen til Vinduet. Gennem Havens Træer skimtede hun Vesterhavet i Morgendæmringens Graa. Langsomt veg Taagen derude for Solens sejrrige Straaler, medens Havet blaanede frem, og Kysten langt, langt mod Syd gled frem i Dagen. I Græsset og paa Rosentræets Blade under Vinduet glimtede Duggen som tusinde Taarer. Men snart vilde Solen stige op, og de vilde briste ved dens Kys, — som naar en ung og dejlig Moder tager sit grædende Barn i Favn og smilende kysser dets Taarer bort.

Elna stod og saa ud i den dejlige, lyse Morgen. Og hun bøjede Hovedet mod Vinduesposten og foldede Hænderne og takkede Vorherre, der havde skabt Verden saa usigelig stor og lys og fager.

Saa lukkede hun Vinduet op og lod den friske Luft strømme ind.

Der var Sol over Lide, og Roserne dufted.

Men som Dagen led, kom Skyerne frem. Dagen holdt ikke, hvad den sollyse Morgen havde lovet. Det blev Graavejr — uden Regn, men med lav Himmel.

Der laa en gammel, sorttjæret, halvraadden Redningsbaad oppe i Sandet ved Klitterne. I gamle Dage, da den var ung og nytjæret, havde den tit brudt sig en Vej gennem Bølgerne og reddet mange Menneskeliv. Da havde man prist den, og mangen fin og fremmed Haand havde klappet og kærtegnet den. Men nu var der kommen en ny Redningsbaad af ganske anderledes tidssvarende Konstruktion, der var bleven indviet og døbt i Champagne og indstalleret i det fine, hvidmalede Hus noget borte paa Stranden. Og nu laa den gamle upaaagtet og kiggede vemodig ud over Havet i Storm og Stille og gik i Rette med den utaknemlige Verden og blev hypokonder og mør i Siderne.

Elna og Leopold havde tit paa deres Spadsereture holdt Hvil ved den gamle Baad og kendte den godt. Og da den laa gemt bag en Pynt og ikke kunde ses fra Landsbyen, havde Leopold sat hende Stævne her.

Han vidste nok, hvad det var, han havde forlangt. Men der var intet andet at gøre, og han maatte tale med hende. Han havde i Brevet bønfaldet hende i indsmigrende, ydmyge Ord om at til-

staa ham denne Gunst, der muligvis blev baade den første og den sidste, han bad hende om.

Han sad paa Baadens Ræling med Overfrakkens Krave smøget op om Ørene og stirrede udover Havet. Han var kommen altfor tidligt, det vidste han nok. Men han havde ingen Ro paa sig, og det kunde jo ogsaa være, at hun kom for tidligt.

Men Minutterne randt hen, og der kom ingen. Hvert Øjeblik løb han ned til Vandkanten for at kigge, men der kom ingen. Og hver Gang han kom tilbage til Baaden, syntes han, at Aktierne sank. Det var i Grunden ogsaa frygtelig frækt at bede en ung Dame som Elna om et Stævnemøde! Og dog, holdt hun blot halvt saa meget af ham som han af hende, saa kom hun. Men Kvinder var nu engang aldrig præcise. Han mindedes, hvor tit han en regnfuld Aften havde staaet paa et Gadehjørne i Hovedstaden og ventet baade et Kvarter og en halv Time. Hvor tit var han ikke bleven narret og var da ærgerlig dinglet ind i en Kafé, mens han i sit stille Sind bandede det hele Kvindekøn!

Han greb i Lommen. Den var fuld af gamle Breve. Han havde den Vane at stikke læste Breve i Lommen. Nu kunde han dog fordrive Tiden med at læse lidt; det vilde gøre ham mindre nervøs. Dér var et Brev fra den lille Modehandlerinde, hans sidste Inklination. Gyselige Krageтæer!

»Kjære Ven!

Du er vel meget vred paa min opførsel i Aftes, men du kan jo ikke tænge hvormeget jeg holler af dig du er den eneste jeg har Elsket oprigtig saa du kan vel forstaa at det er en stor Sorg at du vil ikke komme samme med mig mer, som jeg kan forstaa paa hele dit Væsen. Du maa da ikke tro at jeg nogensinde glemmer dig hvor du end er henne, men jeg holler alt formeget af dig til at du skulde blive Ulykkelig. Er jeg ikke Fin eller køn nok til dig men saa vil jeg ønske at du engang maa finde en efter din Smag men jeg tænger at du engang vil mindes mig som en ung Uskyldig Pige som du har draget med i Ulyk og Syn fordi at du saa at jeg var Forelsket i dig. Du skal faa hvad jeg har lovet dig mit Fotografi.

Tusine Hilsener fra deres forglemte

Marie Sørensen.«

»Hun holdt dog af mig,« mumlede han, mens han rev Brevet i tusinde Stumper og strøede dem ud. Saa blev han bange for, at nogen skulde samle dem op og sætte dem sammen, plukkede dem op og bar dem ned til Havet og kastede dem ud. Da han vendte sig, saa han en Kvindeskikkelse langt borte paa Strandbredden.

Dér var hun. — Hans Hjærte begyndte at banke, og han følte Kinderne blusse.

Det blæste lidt. Skikkelsen derhenne havde noget over Skulderen, der flagrede bag ud.

Mon det var Elna? — Han stirrede og stirrede, saa hans Øjne var lige ved at gaa ud af Hovedet.

Næh — joh . . nej, Gu' var det ej! Elna havde ikke saadan et Korpus som det Kvindemenneske der, og heller ikke saadan en Kjole eller saadan et Sjal. Og hun dér vraltede som Gaas.

Ærgerlig vendte han sig om og gik op til Baaden, som han gav et Spark, saa Spaanerne fløj til alle Sider. Saa drev han ned mod Vandet igen. Nu var Kvindemennesket ganske nær.

Hvad Satan! Var det ikke Bolette? Jo, det var Bolette, Teglmandens Datter. Gud fri mig, hvor havde hun skæmmet sig!

Nu havde hun opdaget ham og standsede lige overfor ham.

Sikken en Kulør hun havde! Graableg med underlige, røde Striber over Kinderne. Falmet var hun, komplet falmet! Ikke Spor af den tidligere friske, brune Teint. Og Brystet var slapt, hele Skikkelsen afmagret og knoklet. Hænderne, hvormed hun holdt det fattige, falmede Sjal sammen, vare røde og bar tydeligt Præg af Slid og Slæb. Selv det røde Haar, der faldt ned i Panden, syntes han havde tabt sin sarte Glans.

Der var noget sky og hundsk i det Blik, hvormed hun saa paa Leopold. Han vilde helst have vendt hende Ryggen og undgaaet at tale til hende, men han syntes ikke, han kunde være det bekendt.

»God Dag, Bolette! Hvordan har De det?«

»Aa . . . Tak, it saa møj godt, nærensti jen ska' slid og tien Føen til tow.«

»Har De to Børn?«

»Ja, jæ haar saamænd. En stue Knæjt aa en bette Tøs, jæ nøssens haa' faat. . . . Ok ja, Jøsses ja. De' wa it saaen, den Ti' jæ war aap po Goeren. De' war i di gue Daw.«

»Ja,« sagde Leopold, og en heftig Følelse af Medlidenhed greb ham, saa han næsten maatte tvinge sig for ikke at briste i Graad.

Du gode Gud! Var det et Billede paa Livet og paa Kærlighedens og Lykkens Korthed? Saa kort dog det var, siden han havde blusset af Attraa. Og nu, nu vilde han knap have rakt denne snavsede Kælling sin Haand.

Han famlede i Lommen og tog sin Pung frem og gav hende et Par Kroner. Hun takkede og takkede og blev næsten krum af Underdanighed. Og under Nedbedelse af Himlens Velsignelse forsvandt hun.

Leopold sad helt fortabt paa Rælingen af Baaden.

»Gid Fanden havde alle de gamle Kærester! At

de ogsaa skal gribe ind lige i dette Øjeblik! Nu er jeg helt ude af Stemning.«

Han drev ned om Pynten.

Dér var hun! Dér kom Elna i sit sorte Overstykke. Hun havde den røde Kjole paa. Men alligevel — bare han kunde have løbet sin Vej fra det hele! Men hun havde set ham. Aa, Gud bedre det! Nu skulde han altsaa til at fri, til at bede en ung Kvinde knytte sin Skæbne til hans for Livet.

Det snurrede rundt for ham med Billeder af alle de Kvinder, han allerede havde begæret, forført, narret. Og nu skulde han bede en ung, uskyldig Kvinde om at tro paa ham og hans Kærlighed. Han mindedes Peronards Ord om Kærlighedens Korthed. — Ja, Peronard! Det var hans Skyld det hele. Han havde været hans Læremester og drevet ham ud i denne Kærlighedens Heksesabbath. Bare han aldrig havde lyttet til hans Ord!

Nu var hun der. Hun var blussende rød og sagtnede sin Gang, da hun saa ham. Hvor var hun dog dejlig, dejlig som den lyse Sol! Bort med alle Griller! Hun var kommen, hun elskede ham.

Han ilede hende i Møde. Hun besvarede forlegen hans Hilsen. Han blev ogsaa beklemt. De drev om Pynten hen mod Baaden. Alt, hvad han havde tænkt at sige, havde han helt glemt.

»Frøken,« stammede han, »De maa ikke være vred ..... Men jeg kunde ikke andet, jeg kunde

ikke holde det ud. Og Deres Fader vilde jo ikke tillade det ..... Det var maaske ogsaa urigtigt af mig ... overfor en ældre Mand .... og jeg agter ham virkelig uendelig højt, selv om vore Anskuelser ere forskellige.«

Elna var meget bleg. Hun stod og pirrede i Sandet med sin Paraply. Det dirrede svagt ved Munden.

Hvor det var fint af ham at undskylde sig for sin Færd overfor Faderen, skønt han dog slet ikke havde noget at undskylde!

»Det maa være min Undskyldning, at jeg har kæmpet for min Overbevisning. Men der er jo ingen her, der forstaar det, forstaar mig uden De. — Aa, Frøken, turde jeg sige alt, hvad der ligger mig paa Sinde, hvor ensom jeg tit føler mig .... midt i Livet og Fristelserne og Farerne .....?«

Han stod og pillede ved Baaden. Han mærkede, at han var ved at vrøvle sig ind i noget. Elna hørte slet ikke Ordene, agtede blot paa Klangen af hans Stemme og anede den Sindsbevægelse, der laa bag hans Ord.

»Bare man havde en ung, uskyldig Kvinde, der vilde tro paa én og tænke paa én ..... engang imellem! Da vilde Kampen blive lettere, og Tanken paa én holde mig ... holde én oppe under alt ....«

Nu var han igen kørt fast. Nej nu maatte det frem:

»Elna! Jeg vil sige Dem, jeg holder saa forfærderlig meget af Dem. Jeg har elsket Dem fra første Dag, jeg saa Dem. Aa, De kan gøre mig saa lykkelig, bare De vil holde lidt af mig igen!«

Han rakte prøvende Armen frem for at lægge den om hendes Liv, og hun ligesom gled ind i hans Favn. Hendes Pande hvilede mod hans Skulder. Han løftede hendes Ansigt op. Der var Taarer i Øjnene, men gennem Taarerne lyste de blaa Øjne ham mildt og inderligt i Møde. Og han mindedes den første Dag dernede i Præstegaarden, da han saa hende række Faderen de friske Læber til Morgenkys. Nu var Maalet naaet, nu var hun hans. Han kyssede hendes Mund og Øjne og Pande.

»Elna!«

»Leo!«

Hvor det lød med en sød og sælsom Klang, hans gamle Kælenavn!

»Aa, Elna! Du er det dejligste, jeg ved.«

Han tog hende under Armen og de vandrede langs Stranden. Det blev værre med Vejret. Den kolde, raa Vind svøbte dem i Slud og Ruskregn, men de ænsede det ikke, hede og betagne som de var. Men hvert Øjeblik maatte de standse, og han maatte bøje hendes Hoved tilbage og kysse hende atter og atter.

Han spændte Paraplyen op for hende, han knap-

pede hendes Overstykke sammen foran og slog dets Krave op. Og hun nød hans Puslen og Kærtegn som et kælent Barn.

De skiltes ved Pynten under Kys og Løfter om Gensyn.

XII

Det var ikke let at holde Forholdet skjult; dertil var der formange Øjne, der vogtede paa dem. Og de var ogsaa altfor uforsigtige, som unge forelskede snart bliver det. Og Rygtet gik, og snart vidste hvert Menneske i Sognet det.

Leopold laa en Eftermiddag nede ved Stranden og ventede. Store, hvide Flokke af Fugle kredsede omkring nær Strandkanten og skreg og dykkede. — Tiden gik, men der kom ingen Elna. Og det var dog langt over den aftalte Mødetid.

Havde Niels Skomager narret ham og besørget Brevet i gale Hænder? Eller havde Faderen forhindret hende i at gaa ud? Eller var hun syg? Lille Stakkel, bare hun ikke havde forkølet sig paa sidste Spadseretur! Aa, hvor det var utaaleligt at ligge og vente og høre paa de fjollede Maager, der skreg derude paa Havet! Eller var det Terner?

Fanden med hvad det var! Men nu var Klokken over tre, og hun skulde have været der lidt over to.

Han rejste sig og drev ind over Klitten ind mod Niels Skomagers Hus for at skælde ham dygtigt ud.

Niels Skomager sad ved Arbejdet i sit lille Værksted. Han saa skulende op mod Leopold, da denne traadte ind. Der var en trykkende, daarlig Luft i Kammeret.

»Luk et Vindue op! Her er jo ikke til at holde ud i den Stank.«

Niels sprang som et Egern. Leopold saa sig gal paa denne lille, adrætte, ydmyge Skifting og paa hans umotiverede Smil.

»Hvad Fanden griner De ad? Hvorfor har De ikke besørget det Brev, jeg gav Dem i Gaar?«

»Ih, for de' ku' it ha' nøt nowed. Æ Frøken æ rejst hinne Wej.«

»Rejst? Hvad er det for Sludder? Hvor er hun rejst hen?«

»Ih, to de' wed A it. Men dje Muer, Jægermejsterinden, søe, te hun wa' rejst i Goer, aa hun haad sjel won nier i Præjstgoeren.«

»Har Mor?«

»Ja .. aa hun søe aa, te hun war enig med Pastoren aa hans Kuen. Elna æ jo en kristen Piig', aa hun sku' it paa gal Wej.«

»Nu har jeg hørt det med. Men Brevet?«

»Ja, to ... æh ... to Jægermejsterinden søe,

te hun widst' godt, te A haad brungen æ Brøw'. Aa hun søe, te A ku' jo hejer it wed, te de' it war, som de' sku wær'. Men nær A no hørt, te Elna, som æ en saaen en gue Piig', sku' lokkes bort fra den rette Wej, saa wild' A nok gi' hinn de sidst Brøw, som hun widst A haad.«

»Og saa gav du hende Brevet, din lumpne Hykler, din beskidte Svinepels?«

Niels retirede lidt tilbage for Leopold, der var faret frem som for at drive ham én paa Kassen.

»Ja, to Di ka' nok forsto .... te A æ kuns en fatte Husmand, aa nærensti' Frowen befaler mæ nowed, saa maa A lyster. Aa hun war no saa møj ilter ..... No, aa saa Præjsten aa di anner Guds Bønn i Sownet .....«

Leopold følte et Øjeblik Lyst til at fare frem og hugge den lille Vantrivning i Gulvet og mishandle ham. Men det rolige Overlæg sejrede. Han var et altfor foragteligt Kryb at besudle sin Haand paa.

Men han skulde dog tale et Par borgerlige Ord med Mama, og det saa hurtigt som muligt. Og ud for han.

Fru Regina sad i Havestuen i den store Hjørnesofa i Krogen ved det ene Vindue. Hun sad med sit Strikketøj og saa næppe op, da Leopold traadte ind.

»Mor, maa jeg tale med dig?«

Hun mærkede, at det var galt fat, og vidste nok, hvad der var i Vejen.

»Det er ellers en køn Rolle, du har spillet i den Sammensværgelse med Præstens og Niels Skomager. Det er et værdigt Komplot!«

Fru Regina svarede ikke.

»Du opsnapper Breve. Du er rørende enig med Præsten i at sende Elna bort, skønt du saa godt som han ved, at vi holde af hinanden og vil gøre det trods Alverdens Præster og ... moderlige Vogtere. Det er en køn Behandling af din Søn. Det er mageløst, som du tager hans Parti.«

Stadig intet Svar.

»Hvor har I sendt hende hen?«

Hun saa ikke op, men mumlede, som om hun talte Masker.

»Hvad er i det hele taget jer Hensigt? Maa vi ikke faa hinanden? Skal jeg først knæle for de samme Guder som I?«

Man hørte kun Urets Dikken; ellers ikke en Lyd.

»Naar jeg spørger, saa er det for at faa Svar.«

Fru Regina talte Masker.

»Saa svar mig dog for Saten!«

Nu saa Moderen op. Der var bydende Bestemthed i Øjnene og i Trækket ved Hagen.

»Du er syg, min Dreng. Gaa op læg dig til Sengs.« Og hun pegede bydende mod Døren.

Det var hendes gamle Straffemethode, naar hun tidligere vilde gøre ham mør. Og den havde aldrig

undladt at gøre sin Virkning. Men denne Gang forregnede hun sig dog. Befalingen havde den stik modsatte Virkning. Leopold gik, hvid i Ansigtet som et Lagen, hen til det lille Bord, der stod foran hende.

»Tror du, du kan behandle mig som en Dreng, saa tager du fejl. Det er dig, der skal bede mig om Forladelse, og i Stedet derfor sidder du her og muler, som om du var fornærmet. Det er din irriterende Selvgodhed, der blænder dig.«

»Leopold! Det Sprog taaler jeg ikke.«

Han slog i Bordet for hende, saa det dundrede.

»Jeg bryder mig til Helvede om, hvad du taaler. Vil du ikke gøre mig en Undskyldning, saa rejser jeg min Vej fra hele den skinhellige Bule og alt dit fordømte Prækerads.«

Hun for gysende sammen.

Saa vidt var det altsaa kommen. Hvor han lignede sin Far i dette Øjeblik, særlig det dirrende Træk der ved Munden.

Hun strakte afværgende Hænderne ud.

»Leo! Leo! Kan du huske, hvad du lovede mig den Sommeraften? — — — Du var lige bleven Student — — — Du var saa from og god en Dreng. Og jeg har aldrig lært dig andet end godt.«

»Du lært mig godt! Du lærte mig at tro paa en Gud og paa en Lære, hvis Skrøbelighed var saa

stor, at da jeg kom ud i den store Verden, var det altsammen som blæst bort. Og da stod jeg ene og famlende og raadvild. Thi du havde kun lært mig at tro, at det og det var godt og det og det ondt. Men hvorfor, det fik jeg aldrig at vide. Og alt, hvad der stred mod det, du lærte, det holdt du borte fra mig. Aldrig lærte jeg at tænke selv. Aldrig fortalte du mig, hvor svært Livet er at fatte, eller hvad andre havde tænkt derom. Alt var saa soleklart. Og da jeg saa kom ud og traf paa Mænd — paa Mænd hører du —. saa indsaa jeg, at alt, hvad jeg havde lært af dig, det var kun Fruentimmervrøvl og Tant, der vejredes hen for Vinden. Og saa blev jeg Bytte for enhver Vindbeutel, der kunde tænke en Tanke til Ende selv. Det er ikke din Skyld, at jeg ikke blev aandelig Skrantning. Det har jeg været nærved, og jeg har lidt under det. Nu vil jeg bort, ud at kæmpe selv, kæmpe for Sandheden, som jeg forstaar den, lære selv forfra at tænke og tro. Maaske kan jeg da faa den aandelige Arvelod, du gav mig, kastet af mig. Den har pint mig længe nok. Vil du lade spænde for, saa pakker jeg min Kuffert?«

»Ja, naar du har de Tanker om din Mor, saa er det ogsaa bedst, vi skilles. Vil du have nogle Penge med?«

»Behold . . . (dine usle Penge for dig selv,«

vilde han have sagt, men han besindede sig). »Ja, Tak! Giv mig et Par Hundrede Kroner. Ellers skal jeg ikke mere falde dig til Besvær.«

Hun gik hen til Skatollet og lukkede det op.

»Vær saa god, her er tre Hundrede Kroner.«

»Tak.«

Han saa, at hendes Hænder skælvede, da hun rakte ham Sedlerne. Det frydede ham. Han følte en vis onskabsfuld Glæde ved at se hende være mest greben af Situationen. Selv var han rolig og kold. Han bukkede høfligt, sagde Farvel og gik saa ud uden at vende sig om.

Fru Regina stod lænet mod Skatolklappen. Hun var gulbleg og rystede.

»Herre! Herre Jesus! Vær barmhjærtig! Aa, tag denne Kalk fra mig!«

Saa ringede hun.

Da Pigen kom ind, stod hun kold, stram, bleg.

»Lad Kusken spænde for Jagtvognen: Den unge Herre vil rejse.«

Pigen studsede over sin Frues Stemme. Den lød saa hul og rusten, og det var, som hendes Læber og Ansigt ikke rørte sig.

Først da Vognen rullede ud af Gaarden, sank Fru Regina sammen.

Leopold saa sin Fædrenegaard forsvinde bag sig. Alléen, Markerne, Husene der omkring gled forbi.

Men det gjorde intet videre Indtryk paa ham. Snarere følte han sig befriet som fra et Fængsel, og han var tilfreds med sig selv. Endelig havde han da handlet som en Mand.

Dog — da saa det røde Tegltag forsvinde i det Fjerne, blev han alligevel lidt beklemt. Det var jo dog hans Barndomshjem. — Naa, men nu var det forbi. Nu gik det ud i den vide Verden og ... han kom vel nok igen. Han skulde vise dem derhjemme, hvad han duede til. Den Tid skulde komme, da de fik Respekt for ham og angrede, hvad de havde gjort. Og saa ... saa vilde han vende hjem og gense Elna.

Elna! Han for sammen. Han anede jo slet ikke, hvor hun var ført hen. Og han vilde, maatte ikke tabe hende af Syne. Han maatte have at vide, hvor hun var. Men hvorledes? Hvem skulde hjælpe ham? Jo, der var jo Kusken, der nu kørte for ham. Det var en gammel, trofast Fyr, der havde været paa Gaarden i mange Aar og set ham vokset op.

»Anders! Jeg rejser og kommer vist aldrig igen. Mor og jeg er blevne uenige.«

»Ih, Jøsses da!«

Nu fortalte han det hele. Og Anders nikkede eftertænksomt med Hovedet. Og da han bad ham om at skaffe ham at vide, hvor Elna var rejst hen, bad ham derom for gammelt Venskabs Skyld, saa var

Anders straks tilrede. Han skulde nok faa det opsnuset og sende Leopold Brev derom.

Leopold tog Tegnebogen frem og begyndte at hale en Seddel ud.

»Næj, næj, A gjør' et for gammel Wenskaws Skyld.«

XIII

Han sad i Dr. Quedens' Studereværelse i København. Det var hen paa Eftermiddagen. Han havde strejfet rundt i Byen den hele Formiddag til Redaktionskontorerne. Han vilde have noget at bestille, vilde selv kæmpe sig frem til en Stilling. Og den journalistiske Vej maatte være den hurtigste og nemmeste for ham. Han havde jo skrevet Digte til de unges Blad og førte en god Pen. Fuld af Fortrøstning var han gaaet rundt. Og han tabte ikke Modet, fordi hans Anstrengelser ikke straks kronedes med Held. Der maatte jo Kamp til, og Sejren vilde derved bliver dobbelt sød. Hvor vilde han ikke med Glæde senere hen se tilbage paa den Tid, da han med ringe Haab og slette Udsigter travede rundt fra Sted til Sted og søgte Arbejde!

Men da han overalt blev afvist, da hans Fødder blev ømme og Lemmerne trætte, da blegnede de lysende Fremtidssyner. Hvor dog Livet var bitterligt

tungt og Vejen trang! Og Menneskene vare saa kolde og ligegyldige, som han aldrig havde tænkt sig.

Saa var han kommen i Tanker om Dr. Quedens. Og nu sad han overfor ham og havde fortalt ham det hele. Der var indtraadt et Øjebliks Pavse. Saa sagde Doktoren:

»De er saa ung, Struve, og derfor ved De endnu ikke, at vore bedste Venner er de, der har kendt os fra Barnsben af og fulgt vor Udvikling. Og De kan være vis paa, at saadanne gamle Venner holder af os, selv om de en Stund staa fremmede overfor os, fordi vi ere komne ind paa Veje, de ikke forstaa. De holder af os og bærer over med os, naar de mærke, at det er os kært at bevare deres Venskab. Men vi maa heller ikke glemme, at vi har Hensyn at tage overfor dem, saa at vi ikke unødigt saare dem og krænke det, der for dem er højest og helligst.

Men jeg kender den godt, denne kriblende Lyst til at præke de nye Tanker, der har grebet én selv, for Omgivelserne uden at tænke paa Følgerne. Jeg husker det med mig selv fra min egen Ungdom. Jeg var ogsaa engang hjemme i Ferien og gik en Aften med min gamle Mor under Armen. Vi talte om Kristendommen, og jeg plukkede den med alle Logikens Beviser stoltelig sønder og sammen. Vi havde sat os paa en Bænk, og jeg blev ved i salig Henrykkelse over min egen Veltalenhed og Skarpsindighed.

Jeg lagde i min Iver knap nok Mærke til, at hendes Indlæg i Striden hørte op. Men da jeg saa saa til Siden, da sad hun ganske stille og græd. Da følte jeg — da jeg saa den lille, spinkle Skikkelse sitre i Graad, og da jeg saa det graa Haar og det gamle Ansigt —, hvor grufuldt taktløst jeg havde handlet. Og jeg skammede mig, saa jeg kan føle det endnu. Og det gentog sig heller ikke.«

»Jamen, De kender ikke min Mor og ved ikke, hvor herskesyg hun er. De skulde blot høre, hvor hun og Præsten behandlede mig som en dum Dreng. Aldrig gjorde hun det mindste Forsøg paa at forstaa mig og mine Anskuelser. Selv naar jeg forkyndte de store Tænkeres Meninger, rystede hun paa Hovedet.«

»Hun kunde ikke forstaa Dem. Hvis de store Tænkeres Meninger og Resultater var af den Art, at Damer og Præster kunde fatte dem og gøre dem til deres aandelige Eje, saa var de ikke meget værd. Derfor er det ogsaa saa uendelig latterligt at præke den Art Visdom. Lad Præsterne præke, men lad de store, frie Tanker gro af sig selv. Thi hvad dem angaar, nytter ingen Propaganda og heller ingen Modstand. De faar kun Rod i de Naturer, hvis Jordbund er til det, og kun hos dem kan de udvikle sig og sætte Blomst og Frugt. Vi Fritænkere skal arbejde for Oplysning og Aandsfrihed ude blandt Folket og værne det mod Præstefordummelsen. Men vi bør paa den anden Side vise, at vi forstaar Individerne og deres

Udviklingsmuligheder, og frem for alt bør vi holde os for gode til at søge at indpode en Platons eller en Stuart Mills Ideer i en lille Præstedatters Hjærne. Hun vil alligevel aldrig kunne fatte dem. De har kun opnaaet at forstyrre den Harmoni, hun følte, der var mellem hendes Tro og Livet. Man skal ikke plante noget i en Jordbund, hvori det ikke kan trives.«

»Jo, Elna forstod det virkelig meget godt altsammen og var tilsidst helt enig med mig i mit Syn paa Livet og Verden . . .«

»Ja, fordi hun var forelsket i Dem. De maa vide, der er noget, der hedder Kyssets Hypnose. Den virker akkurat som den rigtige Hypnose, saaledes at man kan bilde Individet alt muligt ind, fordi alle tidligere Erfaringer blegne. Men naar Hypnosen forsvinder, naar Manden og Stemmen, der fremkaldte den, er borte, saa skal De se, saa vender Deres lille Elna saamænd igen tilbage til sin gamle Tro.«

»Aldrig i Livet! Hun er en lille kæk og trofast Pige.«

»Trofast, ja det tvivler jeg slet ikke om. Men hun vil snart være færdig med at dele Deres Tro. Vent kun, til Modgangen kommer, saa synker hun sammen og søger til Korset igen. Jeg har selv erfaret det. Der var en Kvinde engang, jeg elskede, og som elskede mig igen af hele sin Sjæl. Vi delte alt med hinanden, Glæder og Sorger, Livssyn og

Tro. Hun var saa fuld af Haab og Tillid til, at jeg med hende ved min Side var bestemt til at føre Menneskeheden ud af den Vildfarelse, den led under. Det var i Halvfjerdserne, da de nye Tanker som friske, stærke Bølger rullede ind over Landet. Og vi var begge med af hele vor Sjæl, skønt vi vare opdragede i den gamle Tro. Aa, De aner ikke, hvor den Kvinde kunde ildne mig op til Kamp i vort Ægteskabs første Aar. Jeg var midt i Striden blandt de forreste Kæmper den Gang. Det svider til mig endnu. Som De ved, har Naadens Sol aldrig smilet til mig. — Naa, det kan nu bæres, og jeg fortryder ikke, hvad jeg gjorde. Der var saa lyst og højt til Loftet i vort lille Hjem, hvor stolte og begejstrede Frihedens Stridsmænd mødtes under vort Tag. Jeg troede paa Livet, paa Sandhedens Sejr. Og jo stærkere Kampen rasede, des gladere var jeg. Thi jeg havde én derhjemme, hvis Haand kunde læge hvert eneste Saar.

Saa var det, hun begyndte at skrante, og Børnene døde — to dejlige Drenge — med et Aars Mellemrum. Det var tunge Tider. Men vi var nok kommen over det, hvis hun havde holdt ud. Men hun gav tabt og segnede under Modgangen. Hun søgte i Begyndelsen at skjule for mig, at hun var ved at glide tilbage i den gamle Tro. Det var, som skammede hun sig derover. Jeg lod hende gøre, hvad hun vilde, hvor ondt det end gjorde mig. Jeg vilde

ikke lægge noget Pres paa hende og har aldrig gjort det.

Men saa kom den Tid, da hun ikke længere holdt det hemmeligt, da hun oven i Købet vilde tvinge mig til at følge sig, hvor hun gik hen. Og aarevis kæmpede jeg i mit Hjem en Kamp med en syg Hustru, hvis Sind var bittert af Modgang og Sorger. Dagligt maatte jeg høre gentaget, at det var Guds Straf, der havde ramt os i Børnenes Død, at det ikke nyttede at stampe mod Brodden. Den Kamp var værre end den derude i Livet. Thi den søndersled Sindet med tusinde Naalestik. Og den var haabløs og forgæves og skulde dog føres med Hensyn og Overbærenhed. Lige til det sidste blev den ved.

Hun drog mig bort fra Kampen derude, og jeg er aldrig kommen med siden. Min Verden blev Studerekammeret. Jeg kom til at elske Skumringstiden, naar Mørket glider ind og fylder Rummet, og Lyset fra Lygterne derude lægger sig over Loftet med lysende Striber. Og saa Aftenen, naar Lampen var tændt og Bøgernes rige Skatte aabenbarede sig som Herlighederne i Bjergets Indre for Aladdin.«

Det var begyndt at skumre. Leopold følte sig saa træt. Han lænede sig tilbage. Hvor her var godt at være! Og Skuffelserne fra Formiddagen trængte sig paa, saa han fik Taarer i Øjnene af Modløshed.

»Men undskyld mig, kære Struve, at jeg sidder og taler om mig selv. Hvad vil De egentlig give Dem til nu? Journalistikken skal De hellere holde Dem fra, især da De er saa ung og har saa lidt Erfaring. Journalisten er Slave baade af Publikum og af sin Redaktion, og Redaktionen er igen Slave af Pengesækkene. Hvor tit se vi ikke ved Avisforetagender, at der bygges det stolteste Krigsskib paa Idealernes Bedding, men at det ender med at løbe af Stabelen som tarvelig Pæreskude, der sejler med Fragt for Aktionærkliken? Slaa De Journalistvæsenet af Hovedet, thi det vil ødelægge Dem.«

»Jamen hvad skal jeg da gribe til? Jeg kan jo da ikke leve evigt af tre Hundrede Kroner. Hvad skal jeg gøre?«

Dr. Quedens sad en Stund i Tavshed. Det var tydeligt, at han kæmpede en Kamp i sit Indre:

»Kunde De ikke have Lyst til at tage fat paa Studierne igen?«

»Jo—o,« svarede han saa, »men ikke Jura. Jeg havde mere Lyst til Filosofi eller Æstetik eller Historie eller saadan noget.«

»Ja, saa holder jeg paa Historie. Filosofer og Æstetikere har vi saamænd nok af herhjemme. Har De virkelig Mod paa Historie?«

»Ja, men hvad kan det hjælpe?«

»Naa, De mener Pengene. De kan godt bo

her hos mig foreløbigt, saa ordner det sig af sig selv. Vil De?«

»Kan jeg være bekendt at tage imod det?«

»Gu' kan De saa!« lo Doktoren. »Saa er den Sag klaret. Jeg har heller ikke noget imod at faa Ungdom i Huset. Jeg føler mig tit lidt ensom, og jeg er kommen til at synes om Dem. Bare De ikke var forlovet . . . for De render jo nok snart fra det hele.«

»Nej, jeg forsikrer.«

»Ja, jeg ved dog ikke. Det gaar ikke saa hurtigt med at faa Navn og komme frem. Verden er trang at komme igennem. Og selv naar alt gaar godt, hvad saa med hendes Forældre. — Naa, nu taler vi ikke mere om det. Men jeg vil kun sige Dem, at det er en slet Soldat, som tænker paa at slippe hjem, naar han skal paa Felttog, og det, hvad enten han vil hjem under Mamas Skørter eller hjem og i Brudeseng. Man maa være fri og ledig, naar man gaar mod Fjenden, saa kæmper man bedst.«

Leopold installerede sig altsaa i Dr. Quedens' Hjem og tog ivrig fat paa Studierne, til Dels under Doktorens Ledelse. Og det gik som en Fest. Hver Dag bragte nyt, nye Tanker og nye uanede Synspunkter. Og det var ham, som lærte han mere i en Uge, end han før havde lært i et helt Aar. Det var ham en uendelig Fryd at mærke, hvor alt i ham tog Fart og voksede, hvor alt, selv det gamle, kendte,

blev saa nyt ved den nye Sammenhæng og den nye Belysning. Dr. Quedens glædede sig, og ogsaa han følte, at der kom Friskhed og Liv ind i hans Arbejde, og mangen halvforglemt Viden dukkede frem paa ny.

Det var især de græske Digtere og Renaissancens Kultur og Kunst, de studerede sammen. Paa egen Haand læste Leopold den egentlige historiske Fag-litteratur og Kildeskrifter.

Det var Dr. Quedens' Tanke, at Leopold, naar han var færdig med Universitetsuddannelsen, skulde være med blandt dem, der søgte at sprede sund Oplysning ud blandt Folket gennem populær—videnskabelige Forelæsninger og Skrifter. Han vilde ikke have ham ind paa den videnskabelige Vej i egentlig Forstand. Thi han kendte og frygtede den Ensidighed, der let følger dermed. Han vidste fra sin egen Ungdom, hvilket Værd det har for en ung Videnskabsmand stadig at staa i Vekselvirkning med Folket, hvilken sund Modgift det er mod Bagateljageriet og Pindehuggeriet i det videnskabelige Arbejde. Og han mente, at det, at vort Folk i saa stor Udstrækning som muligt blev delagtiggjort i de videnskabelige Resultater, for en Del skulde holde det skadesløst, fordi det fra anden Side var bleven politisk kastreret. Og med den højere Oplysning skulde netop den Grund, der var givet som Undskyldning for Folkets Umyndiggørelse, blive slaaet til Jorden. Og saa —

naar Folket engang saa sin Ret respekteret, naar det følte sig i Oplysning og Frihed blandt de fremmeste, saa vilde det vise Verden, at det kun havde slumret, men at dets Kraft ikke var brudt.

Dr. Quedens var Aandsaristokrat og foragtede Massen og hadede Dumheden. Men han vilde have Massen saa faatallig som mulig og gøre Dumheden saa uskadelig som mulig.

Selv havde han kæmpet. Nu skulde Leopold fortsætte og — som han haabede — med bedre Held.

Leopold fik gennem Anders Kusk Elnas nye Adresse, og en livlig Korrespondance begyndte imellem dem. Hun var bleven sendt til en Præstegaard paa Fyen til en Slægtning af Faderen. Der var Ungdom i Huset, Sønner og Døtre. Og det varede ikke længe, før det gik, som Dr. Quedens havde spaaet. Elna kunde ikke i Længden modstaa den Paavirkning, hun i dette Hus var Genstand for, en Paavirkning, der var ganske som den derhjemme, men virkede langt stærkere, fordi den udgik fra Jævnaldrende. Der var altfor meget af det gamle, der drog saa forunderligt til sig. Og snart var hun vendt tilbage til den gamle Tro.

Den Dag, Leopold fik Brev derom, tænkte han noget paa at bryde Forbindelsen. Og dog — der var ikke et Ord derom fra hendes Side. Det var snarere, som hun undskyldte sig for, hvad hun havde

gjort. Og han læste mellem Linierne en stille Bøn om, at deres Forhold maatte bestaa trods alt.

Han vaklede en Stund, men viste saa Doktoren Brevet. Og denne, der mærkede, hvor ulykkelig og raadvild den unge Mand var, nænnede ikke at forsøge at sprænge Baandet med det samme. Men han iagttog ham skarpt i den følgende Tid. Og da han mærkede, at Leopold havde genoptaget Korrespondancen og truede med at falde hen i gammel Slendrian, tog han sig for en Dag at tage ham i Skole.

»Hvad vil De saa? Vil De bryde med det gamle og blive her? Eller vil De tilbage til de gamle Kødgryder? Det var ganske energisk af Dem at rive Dem løs og vise, at De ikke længere vilde være Deres Mors Dreng, som De sagde. Deres Mor faar ogsaa nok Respekt for Dem, naar hun ser, der er Alvor i Deres Stræben. Det giver sig som sagt nok. Anderledes er det med Deres Kæreste. Her er ingen Halvhed mulig. Her maa Skridtet gøres fuldt ud. De kan som frisindet Videnskabsmand, der vil træde op mod det gamle og overleverede, ikke binde Dem saa nøje til en ortodoks, gammeldags Præstefamilie. Det vil blive til Pine og Kval for begge Parter, og navnlig Deres lille Kæreste vil da aldrig i Fremtiden faa en glad Time. Hvad vil De altsaa?«

Leopold sad stille en Stund. Saa sagde han:

»Saa bliver jeg her og kæmper for det, jeg

elsker og tror paa. Jeg kaster Broen af bag mig og griber . . .«

»For Guds Skyld! Ingen Theaterscener! Det kan saa fortræffeligt gaa uden Floskler. Saa bliver De altsaa her i Huset foreløbigt, og De løsner ganske langsomt det Baand, der holder Dem fast. Falder det hende end noget tungt, saa er det dog bedst for Dem begge. De er ogsaa for ung endnu og har for faa Udsigter til at kunne binde Dem til en Kvinde. Og De er heller ikke ældre, end at De mageligt forvinder den Kærlighedssorg.«

Men da Leopold sad alene og skulde til at skrive, da kunde han alligevel ikke bringe det over sit Hjærte at gøre det forbi, og det blev i Stedet derfor et af de kærligste Breve, han nogensinde havde skrevet til hende. Kun bad han hende nu for Fremtiden sende Brevene poste restante til Posthuset.

Uden Dr. Quedens' Vidende fortsattes paa den Maade deres Korrespondance. Hans Breve vare ofte korte og afjaskede, hendes i Reglen lange og udførlige, snart fulde af Lune og sødt Skælmeri, snart fromladne og vammelt moraliserende. Ved de sidste Breve blev han altid ærgerlig og melankolsk, og han forbød hende til sidst at skrive den Slags Breve til ham. Og hun rettede sig efter hans Bud.

Tiden gik, og det blev Jul. Leopold havde aldrig før fejret Juleaften blandt fremmede. Men det

gik udmærket. En hel Del gamle Venner, gemytlige, halvforsorne Ungkarle i forskellige Stillinger, samledes den Aften hos Dr. Quedens. Dr. Quedens gik omkring blandt dem alle, stor og rank og lystig, med Øjne funklende af Liv.

Og Aftenen gled hen under Skæmt, Musik og Bægerklang.

XIV

Tiden jollede videre paa sine Træsko over den danske Muldjord i samme evige Luntetrav. Der skete intet, man oplevede intet. Engang imellem tog Vorherre et Par gamle Vartovskoner og Fanden en Redaktør til sig, men det var jo heller ikke mere, end man kunde vente. Det blev Vaar og Sommer og Efteraar, og det lakkede igen stærkt mod Vinter og Jul.

Leopold Struve levede endnu hos Dr. Quedens, og Forbindelsen med Moderen var stadig afbrudt. Men Elna hørte han fra tit og ofte. Hun havde været i København den Sommer. Og de havde set hinanden og jublet over Gensynet og snakket og spøgt som to glade Børn. Der havde ikke været en Mislyd imellem dem. Men da de maatte skilles, og hun drog tilbage — hjem igen til Faderens Præstegaard, da syntes Leopold, at alt det gamle blev saa underlig trist og meningsløst. Hvorfor gik man dog

her og arbejdede Dag ud og Dag ind? Han begyndte at ledes ved denne evindelige Gentagelse. Det var ikke længere som i den første Tid, da alt var saa nyt og dejligt. Nu syntes han knap, han kunde mærke, at det gik fremad.

Han havde taget fat paa en af Universitetets Prisopgaver, og den gav ham nok at tænke paa. Der var en Bunke videnskabelig Litteratur at pløje igennem, vidtløftige, tungtskrevne Værker. Naar han læste i dem, talte han bestandigt Siderne tilbage fra Slutningen og aandede friere, hver Gang han kunde lægge en saadan tyk Djævel til Side. Tit syntes han, at det var ganske bundløst, det Svælg af Bøger han skulde igennem. Naar han havde læst en, var der gerne to andre nævnte i den, som absolut maatte læses. Og Gentagelse paa Gentagelse var det altsammen. Bare han kunde hive det hele Pokker i Vold og stikke af med Elna et eller andet Sted hen!

Længselen efter Elna var størst i de tunge, graa Efteraarsdage, hvor Sindet føler sig saa ensomt og modløst. Og han var ensom. Han havde til Dels brudt med de gamle Venner fra Henrik Linds Kreds, og Kvinderne følte han Lede ved som ved det gamle Natsværmerliv. Det var Stoltheden og Selvrespekten, der følger med aandelig Syssel, det var den aandelige Finhed, han havde indsuget ved at leve sammen med Doktoren og hans Fæller, der havde bevirket denne Forandring i hans Levevis. Thi noget moralsk

Omslag var ikke foregaaet i hans Indre, og Doktoren havde aldrig lagt Pres paa ham i saa Henseende.

Dr. Quedens havde ikke mærket, hvorledes Leopolds Interesse langsomt sygnede hen. Han var selv for meget Arbejdsmenneske til rigtigt at kunne forstaa, at man kunde tabe Interessen for et Arbejde saa snart. Og det var ogsaa undgaaet hans Opmærksomhed, at Leopold holdt Forbindelsen med Elna vedlige.

Det var en Efteraarsdag med fejende Blæst og klaprende Døre og klirrende Lygteruder.

Leopold sad efter Frokosten paa sit Værelse og døsede. Han skulde til at arbejde, men havde ingen Lyst. Han var ærgerlig, ærgerlig over Vejret derude, over Elna, der saalænge ikke havde skrevet, over Dr. Quedens, der ved Frokosten havde spurgt ham ud om Opgaven, han arbejdede paa, om han var færdig med Arbejdet og snart kunde begynde at renskrive. Var han ikke Fanden! Han kunde hverken se Hoved eller Hale i det Sludder. Og Dr. Quedens havde sagt, at han skulde læse den Bog og den Bog og endelig huske at tage det med og det med. Han var bleven noget hovmestererende i den sidste Tid, den gode Doktor, og det skulde Leopold ikke have noget af. Han havde brudt med Moderen for at blive fri for al paatrængende Doceren, men ikke for at gaa i en skimlet Pedants Ledebaand.

Han saa hen til Bordet, hvor hans videnskabelige

Optegnelser laa. — Vanvid, Vanvid at sidde og sluge alt det Bras! Var det at kæmpe blandt de fremmeste i Frihedens stolte Hær at sidde her og nitte et videnskabeligt Værk sammen? Nej, saa hellere leve løs, som Peronard altid sagde. Ja Peronard! Det havde dog været en ganske anderledes Friskfyr. Om det saa var Sværdborg, saa var han fornøjeligere. Det var længe siden, han havde set ham. Sværdborg havde helt opgivet ham som Menneske, siden han ikke længere kunde være med til at dyrke »la poésie des mansardes«. Kun engang imellem kom han, men da var det altid for at laane Penge.

Hvad om han gik hen og saa til Sværdborg? Han kunde altid tidsnok tage fat paa Arbejdet. Nu trængte han til at faa sig en hyggelig Sludder med dette evigglade Skvaldrehoved.

Han tog sin Hat og Overfrakke og gik. Det blæste fælt. Det var dog et Held, at der ikke var langt til Sværdborgs Bopæl. Sværdborg boede paa femte Sal. Nu var han der og ringede paa. En gammel Kone med smudsigt Forklæde og smudsige, røde Hænder lukkede op.

Om Sværdborg var hjemme?

Jo, han laa saamænd i Sengen endnu. Men Herren kunde godt gaa ind.

Der var en tung og daarlig Luft i det lille Hummer. — Sværdborg vaagnede op og saa sig om

med forvildede Øjne. Det røde Haar strittede om Hovedet, og han var gustenbleg, næsten gul i Fjæset.

»Go' Morgen! Kommer du for at faa dine Penge . . .?«

»Nej, bare rolig! Der er ingen Fare. Det kan være det samme foreløbigt. Maa jeg lukke et Vindue op. Der er en grusom Luft herinde.«

»Ja, vær saa god! Saa meget du vil!«

Leopold slog Vinduet op paa vid Gab. Saa tog han en Stol og satte sig ud for Sværdborg, der stadig laa og stirrede forbavset paa ham, som om han ikke rigtig forstod, hvad der gik for sig.

»Naa, skrift saa, Synder, og fortæl, hvad du har bedrevet i den sidste Tid.«

Sværdborg rejste sig op paa Albuen og saa forskrækket paa ham.

»Ved du det?«

»Det? Hvad for noget det?«

»Naa—aa,« sukkede Sværdborg lettet og faldt tilbage igen.

»Hvad er det for noget grusomt noget, du har paa Samvittigheden? Har du ført en ny Kvinde ind paa Bedærvelsens Vej?«

Leopold havde talt i en let, munter, sarkastisk Tone, men han tav forskrækket ved at se Sværdborgs Ansigt. Denne havde rejst sig over Ende. Øjnene stod stive og feberhede i deres Huler. Haaret

og Panden glinsede af Sved. Han var frygtelig bleg, og Trækkene vare fortrukne af Sindsbevægelse.

»Kom ikke og tal om, at det er Mændene, der fører Kvinderne ind paa Fordærvelsens Vej,« hvæsede han. »Det er dem, Kvinderne, der forgifte os, først paa Sjælen, saa paa Legemet, med deres glatte Kinder og hvide Legemer. Hvor jeg hader dem, disse stinkende, raadne Kloaker, dette giftige Pak. Alt har de ødelagt, alt . . .«

Han kastede sig tilbage og væltede sig som et vildt Dyr. Saa rejste han sig igen. Hans Stemme var bleven mildere.

»Kan du huske, hvor frisk og livsglad jeg var, da jeg kom her over? Jeg havde ogsaa Lyst og Vilje til at blive til noget. Men jeg vilde først nyde en Tid. For jeg havde læst i Bøgerne, at Kvinderne og Kærligheden var det dejligste af alt, og hvorfor saa ikke prøve det? Men Kærligheden er det huleste Bedrag, og Kvinderne de værste Djævle med deres smilende røde Læber og deres fromme Madonnafjæs. Hun, den sidste, hun med de lyse Krøller og de kvikke Øjne — hun var en af de allerkønneste. Jeg kunde ikke ane det. Jeg troede, at hun var Jomfru. Jo, det var sgu en dejlig Jomfrudom!«

Og han lo, men der var Bitterhed og Fortvivlelse i den Latter.

»Men hvad er der da sket?« spurgte Leopold, der var bleven ganske bleg og ønskede sig borte igen.

»Naah . . . ingenting. Jeg har bare faaet Syfilis.«

Det gav et Sæt i Leopold, saa hans Stol gled noget bort fra Sengen.

»Ja, pas paa, rene Væsen, at det ikke hænger ved! Du kan tro, det er en dejlig Følelse at vide, at hele ens Kadaver er smadrende fuldt af smaa Uhyrer, der æder og æder Sundhed og Kraft, Blod og Knogler og Marv. Og saa at vide, at man risikerer at smitte sin Mor og sine Søstre, naar man rækker dem sin skidne Flab til Kys! Jeg var oppe hos Lægen for en Uge siden. Han sagde, at jeg havde gaaet for længe med den, men nu skulde jeg smøre mig med det, han skrev op. Og saa maatte jeg ikke drikke Spiritus og røre en Kvinde i . . . det er vist en fire—fem Aar. Det var trøsterigt, ikke sandt? Som om jeg ellers havde noget at leve for! Arbejde og læse kan jeg ikke mere, det er mit Hoved slet ikke mere i Stand til, takket være Kvinderne og Vinen. Saa jeg faar heller aldrig nogen Eksamen og bliver et Vrag for Livstid i alle Henseender. Aa, det er forfærdeligt.«

Han skjulte Ansigtet i Hovedpuden og hulkede. Leopold sad raadvild der. Paa én Gang saa Sværdborg op.

»Synes du ikke, det var det klogeste, om jeg skød mig?«

Leopold vidste ikke, hvad han skulde svare. Alt

løb rundt for ham. Han følte kun, at han vilde gøre det i Sværdborgs Sted.

Sværdborg, hvis Øjne havde hængt ved Leopolds Ansigt med spørgende, ængsteligt Udtryk, udbrød nu:

»Jo, jeg kan se, at du mener det. Det vilde ogsaa være det klogeste, det kan jeg saa godt se, men . . .«

Og nu kom det vildt og skærende:

»Men jeg tør ikke, hører du! Jeg er saa fejg, at jeg ikke tør trykke af. Det er forfærdeligt at være saa fejg. Men naar jeg skal til det, saa synes jeg altid, Verden alligevel er saa dejlig, og at jeg vil vente lidt endnu, bare et Øjeblik endnu, bare en Rus endnu. Og saadan gaar det, det bliver aldrig til noget.«

»Tag dig sammen! Tag ud paa Landet og lev ordentligt og hold ordentlig Diæt. Man kan meget godt komme af med den Sygdom, naar man bare er forsigtig.«

»Jamen jeg kan ikke holde Diæt. Jeg maa drikke. Det er jo den eneste Tid, jeg kan holde ud at leve, saa glemmer jeg det altsammen.«

»Du maa holde Diæt, det gaar jo aldrig ellers.«

»Tror du ikke, jeg ved det? Tror du ikke, jeg kan mærke, hvor Giften og Sygdommen breder sig, naar jeg drikker? Men Satan i Vold med det hele! Nu lader jeg staa til. Det varer heller ikke længe, inden jeg ikke mere kan hænge sammen. Saa smider

de mig paa Hospitalet, og saa kan jeg ligge der og raadne op. Fanden med at tænke paa Fremtiden! Jeg kan vel stavre om en lille Stund endnu. Dø tør jeg ikke, og holde op med det gamle Liv kan jeg ikke, om man saa præker aldrig saa meget for mig.«

Han var falden til Ro og laa og stirrede frem for sig. Leopold rejste sig.

»Vil du gaa? Kan du ikke laane mig ti Kroner?«

»Til at drikke op? Aldrig i Livet!«

»Nej, det er noget, jeg skal have købt. Det er min Livkjole, der staar hos Pantelaaneren, jeg vil løse hjem.«

»Du lyver!«

»Giv mig fem, bare fem. Det er maaske sidste Gang, jeg be'r dig. Bare fem . . . bare to . . . bare én Krone. Jeg har slet ingen Penge.«

Leopold vaklede. Saa tog han fem Kroner og talte dem op paa Bordet. Sværdborgs Øjne lyste.

»Tak, gamle Dreng, du har altid været en god Kammerat. Farvel og Levvel!«

Da Leopold kom ned paa Gaden, følte han, at Benene vaklede under ham. Der var ligesom knust noget i ham af Skrækken. Han saa Sværdborg for sig som den friske, rødmussede Provinsstudent med Huen paa Snur. Og nu . . ! Aldrig syntes han, han

havde set et mere levende Billede paa menneskelig Elendighed, saadan som Hovedstaden skjuler den.

Det kom ham for, som Husene i den blaagraa Efteraarsdis lignede store, graa, halvslumrende Uhyrer, graa, blodsugende Vampyrer, der drog alt, hvad der var af Sundhed og Kraft og Renhed ude i det store, lyse, aabne Land, ind til sig og knugede det til sig og sugede Blodet af alle de mange Mennesker, der kom med røde og blomstrende Kinder, og forvandlede dem til levende Lig. Og han syntes, at han saa Raaddenskab og Rædsel paa alle de Ansigter, der mylrede ham forbi.

Og saa blev han pludselig greben af Taknemmelighed, han vidste ikke mod hvem, fordi han selv endnu var gaaet frelst ud af denne Malstrøm. Han havde jo lige saa vel fortjent den Skæbne som han deroppe med det blege Ansigt.

»Og saa havde jeg aldrig kunnet gøre mig Haab om Elna,« mumlede han.

Det faldt ham ind at gaa ned paa Posthuset og se, om der ikke skulde være kommen Brev fra Elna. Det kunde jo dog være. Og det vilde sprede den Uhygge, der havde grebet hans Sind.

Jo, der var virkelig Brev. Han blev helt vel til Mode igen. — Nu ind paa en Kafé og saa læse det, hyggeligt lænet tilbage i en blød Sofa i en ensom Krog.

Han havde bestilt sig et Glas Øl, og nu aabnede han Brevet. Det var ikke langt:

Rydbjerg Præstegaard d. 22.—11.

Kæreste lille Leo!

Rigtig mange Tak for dit sidste Brev, som jeg for Resten syntes var saa melankolsk og trist. Du længes dog vist en ganske lille Smule efter os alle her. Aa, kære, kære Leo! Se, at gøre det godt igen med din Mor! Naar du bare vil skrive et rigtig kærligt Brev til hende, saa er hun vist forsonet. Tænk, om du kunde komme hjem nu i Julen! Hvor det vilde være dejligt! Din Mor er ligefrem bleven gammel i den sidste Tid. Hendes Haar er snart helt graat. Og min Mor vilde ogsaa gerne se dig komme tilbage igen.

Vi har for Tiden Besøg af en Fætter, en theologisk Kandidat. Tænk dig, han hedder Gottlieb ligesom »Petisten« i Landmandsliv. Han ligner ogsaa saadan en rigtig Pietist, saa jeg ikke kan lade være at le ad ham. Han konverserer mig ved Middagsbordet om Kirkehistorie. Og saa spiser han Grønærter med Kniven; det er forfærdeligt at se paa. Han gør Kur til mig, og Far vil meget gerne, at jeg skulde være lidt mere venlig overfor ham. Men du ved jo

nok, at jeg bryder mig kun om dig. Bare du vilde komme hjem! Jeg kan ikke holde det ud i Længden, Leopold. De siger allesammen, at jeg skal slaa dig af Hovedet. Og jeg kan jo heller ikke blive ved at gaa paa den Maade og hverken vide ud eller ind, hverken være Fugl eller Fisk. Naar du ikke bryder dig mer om mig end om alle de tossede Bøger og Theorier, saa maa du jo hellere sige mig det rent ud.

Jeg kan hilse dig fra Venus og fra Lavs Kusk. Han spørger saa tit, om han aldrig mer kan komme til at piske Fløde for mig, og saa ler han saa smørret, den Filur. Nu maa du undskylde mig, min egen Leo, for nu kalder Mor, og jeg skal ned at hjælpe hende. Næste Gang skal du faa mere at vide.

Tusinde Kys og Hilsener fra din

Elna.

Leopolds Ansigt havde under Læsningen lagt sig i fortrædelige Folder. Skinsyge var den første Følelse, der greb ham. At saadan en fordømt theologisk Spytslikker kunde gaa og gøre sig lækker for Elna med Forældrenes Billigelse! Ganske vist var han sikker paa hende. Men alligevel. At han kunde gaa og være i hendes Nærhed og begære hende i Tanken, det var allerede nok. Og hvem ved, hvad de Fruentimmer kunde lave sammen? Hun havde

jo allerede Skrupler. Og hun var ogsaa vanskelig stillet. Han kunde jo slet intet være for hende.

Men saa steg paa én Gang Billedet af Moderen frem for hans Sjæl. Han saa i Tanken hendes stille Kamp for at skjule for Omgivelserne, hvad hun led. Hun var en stolt Natur. — Og han havde maaske ogsaa en Del Uret paa sin Side. Han saa hende sidde gammel og graa i Havestuen i Skumringen med Hænderne i Skødet, stirrende ud i Haven, hvor alt laa i Efteraarets øde Stilhed og Ensomhed. Han havde været for haard, altfor haard!

Om han længtes efter dem?

Aa, han længtes i Dag saa forfærdelig bort, ud til Stilheden derude paa Landet. Derhjemme sad de jo dog trods alt og ventede paa at modtage ham med aabne Arme og overvælde ham med Kærlighed og Hensynsfuldhed. . . .

Han for sammen ved et Slag paa Skulderen og saa op.

»Thorarinsson! God Dag! Det er længe siden . . .«

»Ja, det er. Maa jeg sætte mig hen til dig?«

»Ja, med Glæde! Vil du have en Øl med?«

»Nej Tak! La' mig faa en Kop Kaffe.«

Islænderen havde sat sig paa en Stol lige overfor Leopold. De betragtede hinanden en Tid.

»Du er svært fin i Dag. Skal du til Fest eller Balfaldera?«

»Nej!« (Det lød lidt krænket.) »Jeg skal hen at spise til Middag hos Grev —.«

Og han nævnede et af Aristokratiets fineste Navn.

»Død og Pine! Kommer du der?«

»Ja—a. Det er, fordi vi skal drøfte de sociale Spørgsmaal og Kirkens Stilling dertil. Der kommer adskillige af Hovedstadens Præster . . .«

»Nej se! Har de Interesse for det?«

»Ja. Har du ikke mærket det mægtige Omsving, der er i Færd med at foregaa indenfor vor gejstlige Stand? Endelig har Kirkens Mænd dog indset, hvor ravgalt det var at lukke Øjnene i for de nye Krav og de store sociale Opgaver. Endelig har de indset, at skulde det lykkes Kirken at bevare sin Magt over de store Masser, da maatte den ogsaa forstaa deres Krav og lede alt til det bedste. Altfor længe har man været blind herfor. Og vi ser det sørgelige, at Arbejderne her rundt i Byen har vendt sig bort fra Kristendommen. Det er det, vi nu af al Magt raade Bod paa . . .«

»Og det gør I ved grevelige Middage?«

»Nej, nej, nej! Du forstaar det ikke. Du aner ikke, hvor stor en Interesse, der virkelig er baade i vort Aristokrati og blandt vore Præster for Arbejderne. Men vi vil arbejde paa kristeligt Grundlag, paa den store Næstekærligheds Grundlag. Og Arbejderne begynde virkelig ogsaa at komme til os,

selv om der endnu er stor Vrangvilje. Det er dejligt, stort og dejligt at føle, at her — i den kristelige Socialisme er der noget, der er værd at lægge Kræfter i. Og jeg har lagt mine Kræfter deri. Jeg har talt ved Møderne, saa Hjærterne tændtes trindt om. Her er noget for Ungdommen at lægge Skuldre til. Thi det er et stort Læs at drage.«

Leopold havde siddet og betragtet ham, mens han talte. Det var ikke længere den blege, lyriske Fanatiker med den luvslidste, skælklædte Frakke og det stride Hestehaar ned i Panden. Hans Haar var omhyggelig friseret med Skilning midt i. Han bar en elegant sort Kjole med Fløjelsopslag, skinnende Mansketskjorte og om den velplejede højre Haands Led et Armbaand. Om det saa var Stemmen, saa var dens Klang bleven mere dæmpet, mindre islandsk skrigende.

Og nu faldt det ogsaa Leopold ind, at han havde set Thorarinssons Navn i Bladene, latterliggjort fra en og lovprist fra anden Side. Især havde Redaktør Oppenheims Blad været slemt ude efter ham og haanet denne »islandske Salonprædikant, der skolder den syndefulde Ungdom i sin Ordfloms rullende Lava«.

»Har du aldrig været med til Møder, hvor jeg har talt?« spurgte Thorarinsson efter en Stunds Tavshed.

»Nej. Jeg har levet helt udenfor hele Vrøvlet, beskæftiget med videnskabeligt Arbejde.«

»Ah, nu husker jeg det. Du er kommen til Dr. Quedens og er bleven hans blindt beundrende Discipel. Ja, I Videnskabsmænd, I har store Synder paa jeres Samvittighed. I sidder der ved jeres Skrivebord og regne ud, at der er ingen Gud og ingen Evighed til. Men kom ud i det virkelige Liv, staa overfor en fattig, rystende, elendig Stakkel, der ligger med Døden for Øje og lider og pines paa et usselt Hummer, og prøv saa at fortælle ham, naar hans Øjne hænger ved jert Aasyn, at der ikke er noget Liv til efter dette. Nej, Ordene vil stivne af Rædsel paa eders Læber.

Her er det, vi vil træde til, jeg med mine Venner. I har gennem jer Presse spredt Gift nok ud blandt det arbejdende Folk. Vi derimod vil arbejde paa at højne Arbejderstanden ved at sprede sund, kristelig Oplysning ud, ved at udrydde og bekæmpe de falske, fordærvelige, fritænkeriske Lærdomme, I fylde den med. Vi vil vise dem hen til Kristus og til den evige Retfærdighed i det andet Liv. Thi kun paa den Maade kan saadanne forkuede, fortrykte Individer hjælpes.«

»Fortrykte? Naa, naa! Har du set de danske Arbejdere marchere op Grundlovsdag? Det er jo rene Gentlemen med høje Skyskrabere af Cylindere. En Haandens Arbejder er nu til Dags bedre stillet herhjemme end Aandens Arbejdere.«

»Ak ja! Jeg kender det. Det er en af Dr.

Quedens' Theorier, som han har ruget ud ved sit Skrivebord. Naa, men det er heller ikke Fattigdom eller Rigdom, det kommer an paa. Det er Spørgsmaalet om Retfærdighed. Og endnu faar Arbejderen ikke det Udbytte af sit Arbejde, som han kunde fortjene. Og hvor lidt af Sol og Lys fra Livets og Kunstens Skønhedsverden trænger ikke stadig ned i Arbejderhjemmene! Ogsaa herpaa vil vi raade Bod, idet vi vil udgive et socialt, kristeligt Blad, der skal spredes ud over de tusinde Hjem og modarbejde den fordærvelige Luftning, Redaktør Oppenheims og andre Blade — ogsaa deres egen Arbejderavis — fører med sig. Jeg og mange af Præsterne interessere os levende for den Sag og har holdt Masser af Møder . . .«

»Ja, ja, det har jeg hørt. Men hvad vil I med baade den jordiske og himmelske Retfærdighed? Kunde I ikke nøjes med en af dem? Hvad skal i det hele taget Kristendommen og Evighedslæren blandes ind i den Sag for.«

»Jo. For uden Evighedslængselen er ingen Lykke varig. Uden den vil vi bygge paa Sand . . .«

De kom i heftig Ordstrid og raabte op og fægtede med Armene. Gæsterne i Lokalet vendte sig imod dem og lyttede interesserede til.

»Lad os hellere gaa hjem til mig og fortsætte,« sagde Islænderen, der havde bemærket det.

»Jamen du skulde jo til Middag . . .«

»Aa, pyt med det! Hvad gør man ikke for at

faa en Sjæl reddet. Og du er en ren og fin Natur, for god til at sejle i de Nedbryderes Kølvand Du burde staa paa vor Side.«

De betalte og gik.

De kom op i Thorarinssons Lejlighed. Den laa lidt højt oppe, men var flot møbleret. Navnlig vrimlede der af Puder, »Trøstere« med slyngede Navnetræk.

Dér fortsatte de nu. Men nu blev de begge heftigere. Det var, som følte Leopold, hvorledes alt, hvad Thorarinsson sagde, bed sig fast i ham, tvang ham i Knæ — om ikke ved andet, saa ved selve Stemmens kraftige, fremmedagtige Klang. Men han vilde dog ikke give fortabt, han vilde i al Fald forinden give Kristendommen og Udødeligheden et ordentligt Spark.

»Jamen du vil dog indrømme, at hvis man antager Udødelighed, saa maa man udstrække den til alt, hvad der er begavet med Sjæl, altsaa til alle levende Væsener lige ned til Infusionsdyrene. Og hvad vil du gøre med alle de Sjæle? Hvad berettiger til at antage deres fortsatte Eksistens?«

»Nej nej! Hold op med den Snak! Gud har jo netop hævet Menneskene over Dyrene ved at give dem Fornuften og den udødelige Sjæl. Men det er det taabelige, at man søger at nægte Menneskenes Overlegenhed over Dyrene, skønt den er saa soleklar. Det skal lyde saa interessant . . .«

»Snak! Der er ingen, der nægter Menneskeaandens vældige Overlegenhed. Og dog — selv om du ikke vil antage Udviklingshypothesen, saa er der jo dog Mennesker, der ikke staar en Smule over Dyrene. Hvad mener du om de abnorme Individer, de rene Idioter for Eksempel, hvis Hjerne ofte ikke er mere udviklet end Fiskenes, og som er mere hjælpeløse end noget andet levende Væsen? De kan dog ikke beraabe sig paa en Udødelighed i Kraft af aandelig Overlegenhed. Eller, for at tage et andet Eksempel, hvad mener du om Fosteret i Moders Liv? Er det besjælet, og paa hvilket Stadium finder Besjælingen Sted i den Betydning, du mener? Du ved maaske, at naar en Abort efter Fødselen rører sig, skal den begraves i kristen Jord. Og dog er saadan et Væsens Bevidsthedsliv maaske ikke saa udviklet som et Bløddyrs. Er derimod Aborten saa uheldig at dø lige under eller før Fødselen, da kyles den bort som en død Masse. Skal vi hos Mennesket identificere udødelig Sjæl og Bevidsthedsliv, da maa vi jo gaa helt ned til Spermatozoerne, og saa . . . saa bliver jo Millioner af Sjæle udødelige, før de er fødte.«

Thorarinsson var sprungen op og gik op og ned ad Gulvet. Saa standsede han foran Leopold og huggede Knoerne i Bordet, saa det knagede.

»Der maa være noget efter dette. Ellers er det hele Gøgl. Jeg kan ikke sige noget til alle de

Spidsfindigheder, du der kommer med. Jeg forstaar ikke alle Naturens og Guddommens Gaader. Aah, men tænk dog paa Livet selv og paa al dets Elendighed! Det var jo slet ikke til at holde ud for de fleste, hvis der ikke var noget godt i Vente. Der er jo ellers ingen Retfærdighed til. Livet vilde være en eneste lang Rædsel. Tænk dig som sagt staaende overfor en ussel Stakkel, der laa og skulde dø og klyngede sig til Evighedshaabet, fordi der aldrig var mødt ham andet end Sorg og Modgang i Livet, og som laa og drømte om en Evighed i lysende Sale, hvor Gud selv vilde læge hans Saar og mildne alt det tunge og bitre. Hvis han nu spurgte dig om, hvad der ventede ham — thi Livet havde intet givet —, vilde du saa vove at svare: Tilintetgørelse?

Og tænk paa Tilintetgørelsen for dit eget Livs Vedkommende. Søg at fatte den Gru, der ligger i det Ord. Det minder om Raaddenskab og Maddiker. Det gør Livet ligt Støvfnugget, der viftes bort af Vinden. Hvorfor har du levet? Hvad har du virket? Fyrretyve Aar efter din Død kender ingen dig mere eller skænker dig mere en Tanke. Hvad hjælper det dig da, om Roser blomstre paa din Grav, eller om Sollyset rinder hen over Jorden ved Foraarstide, saa Livet vaagner og spirer og mylrer frem? Der er intet mere, der kan vække dig af din Slummer.

Du kan sagtens værge dig mod Tanken, saa længe du er ung. Men naar du bliver gammel, saa

vil du med Rædsel føle, at hvert Skridt, hvert Aandedræt bærer dig nærmere mod Maalet, mod Tilintetgørelsen. Opgiv derfor i Tide den golde, triste Tro og følg os ind i lysere Egne, hvor Glæden og Troen paa Livet lér én i Møde fra hvert susende Blad og hver spirende Blomst.«

Det var en mægtig Tro, der bar hans Ord frem og gav dem Fylde og Klang. Det var ikke længere den friserede og forfadede Salonsocialist og Middagsreformator, der stod overfor ham. Det var igen den gamle Thorarinsson, der i sin Tid brød ud af den litterære Klike og dristigt slyngede Indignationens Banstraale mod den. — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

Det blev ud paa Natten, før Leopold gik hjem. Efter Solnedgang var det bleven isnende koldt, saa han frøs, som han sneg sig af Sted gennem de sparsomt oplyste Gader. Han følte sig saa svag og kraftløs efter alle de vekslende, overvældende Indtryk, som denne bevægede Dag havde medført. Det svimlede for ham, som om han havde Feber.

»Tilintetgørelsen — Tilintetgørelsen« blev det ved at klinge for hans Øren.

Der laa en Mand paa en Stentrappe, ubevægelig og stille. Leopold kiggede paa ham, idet han gik ham forbi, men kunde ikke se Ansigtet:

Var Manden fuld eller . . . skulde han være død? Død? Nej han vilde ikke se efter. Og han satte

af Sted i vildt Løb. Først langt borte standsede han forpustet.

Der kom en Demimondedame gaaende med vajende Fjer i Hatten. Øjnene lyste bag det sorte Slør. Leopold greb hende i Armen:

»Følg med! Følg med! Hjælp mig at glemme! Hjælp mig at holde Livet ud!«

Hun smilede og tog ham under Armen. Han indaandede graadigt Duften fra hendes Dragt. Han knugede hendes Arm, og hun trykkede igen og lænede sig op til ham.

Men lige med ét stod Billedet af Sværdborg for ham. Og paany greb Rædselen ham, og det endnu heftigere end før. Han stødte hende fra sig med Voldsomhed.

»Nej — Elna, Elna, nu kommer jeg!«

Han styrtede af Sted, mens Pigebarnet sendte en Strøm af de gemeneste Skældsord efter ham.

Han ilede hjem. Alt var slukket og Dr. Quedens i Seng. Han aandede lettere.

Saa sneg han sig ind paa sit Værelse, pakkede sine faa Ejendele sammen i en lille Rejsekuffert og kastede sig derpaa paa Sengen, fuldt paaklædt, for at faa lidt Søvn. Men hans Tanker lod ham ingen Ro. Hver Gang han var lige ved at slumre ind, vaktes han af Thorarinssons mægtige Stemme, der tiltordnede ham sit: Tilintetgørelsen. Uvilkaarligt hviskede han Ordet, idet han efterlignede Islænderens

Udtale. Ikke engang Tanken om Moderen og Elna, som han nu snart skulde gense, kunde skaffe ham Hvile.

Saaledes laa han, til han hørte Uret i Stuen slaa seks. Da stod han op, kradsede et Par Ord paa en Seddel, som han lagde paa sit Bord, og listede sig saa ned ad Bagtrappen med sin Kuffert i Haanden.

Kort efter sad han i Toget og rullede ud fra Byen ud i Landet.

XV

Det var en Tøvejrsdag i Januar, en af de Dage, hvor alt driver af Uhygge, Snavs og Taage, hvor der synes at være det gyseligste Svineri i Naturens store Husholdning.

Dr. Quedens sad i sit Studereværelse. Han havde spist til Middag og sad nu og røg sin Eftermiddagspibe. Foran sig, paa sine Knæ, havde han udbredt fotografiske Gengivelser af Parthenons Cellafrise. Det var Ryttertoget, han betragtede, med de prægtige, alvorlige Ynglingeskikkelser paa de fyrige Heste. Snart var det en Enkeltfigur, hans Øje dvælede ved, snart gennemløb han hele Kavalkadens bølgende, livfuldt vekslende Rækker. Nu og da lænede han sig tilbage for at mane Billedet af Originalerne frem, saaledes som han i sin Tid havde set dem i britisk Musæum og i Athen.

Det ringede. Pigen bragte ham et Brev. Han kendte Udskriften.

»Naa endelig!« mumlede han.

Han lagde Fotografierne til Side og brød Brevet.

»Ærede Hr. Doktor!

Først vil jeg ret af Hjærtet sige Dem Tak for alt, hvad De har gjort for mig, især fordi De ædelmodig optog mig i Deres Hjem, da jeg ubesindig var draget over til Hovedstaden for at bryde mig en Bane. Tak ogsaa, fordi De forstrakte mig med Penge. De to Hundrede Kroner, jeg maatte laane af Dem, da mine egne Penge slap op, skal blive Dem tilsendt pr. Postanvisning. Jeg haaber da, at vi er kvit. Naturligvis indser jeg, at De maa være i høj Grad forundret, maaske bedrøvet over min Opførsel, og at jeg ikke har handlet overfor Dem, som jeg burde, idet jeg saaledes uden al Forklaring forlod Dem. Men jeg kunde ikke andet. Længselen efter mine kære, Længselen efter at finde Fred i en lysere Tro og et klarere, sikrere Livssyn drev mig af Sted med en Magt, jeg ikke forstaar. Jeg var træt af at kæmpe for Idealer, der i Længden ikke engang bragte mig selv Lykke. Thi hvad man end kan sige om Fritænkeriet, Lykke kan det dog ikke bringe Menneskeheden.

De har vel læst den Bog, som Forfatteren Henrik Lind har udgivet, efter at han nylig har omvendt sig? Det er en dejlig Bog. Og vi har alle læst den her. Kun er det sælsomt, at det var den katolske Kirke, der drog ham til sig, men ellers — hvor er hans Ræsonnement ikke klart og indlysende! Et Menneske er at ligne ved en Plante, der kræver visse ydre Betingelser og en vis bestemt Jordbund for at kunne udvikle sig. For Planten er disse Betingelser Sandheden, og deres Tilstedeværelse udgør dens Lykke. Sandheden og Lykken kan ikke skilles, og mangler det ene, da mangler ogsaa det andet, og al Udvikling hæmmes. Saaledes ogsaa med Mennesket. Sandheden er som Jordbunden, hvori vi skal vokse. Den betinger Udviklingen, og Udviklingen skal nok vise, om Jordbunden er den rette. Og er Sandheden den rette, da vil vi ogsaa nok faa det at føle gennem vor Udvikling og gennem Lykken, der altid følger i Udviklingens Spor. Og Lykken maa være en saadan, der ikke kan tabes, ikke er én i Dag, en anden i Morgen, én i Sundhed og én i Sygdom, én i Ungdom og én i Alderdom. Men en saadan Lykke kan Fritænkeriet aldrig skabe. Der følger altid dermed Tvivl og Uro, men aldrig stille, fredelig Udvikling. Kan det da være Sandhed? Kan det da være det, der skal

føre de kommende Slægter fremad i Lykke og Udvikling? Nej og atter nej! Fritænkeriet dræber og kvæler hver Udviklingens og Lykkens Spire.

Nej, Lykken, den ligger endnu som forhen i Troen paa Livets lyse Magter, paa en barmhjærtig Gud og paa et udødeligt Liv. Og dér ligger ogsaa Sandheden. Thi Sandheden skal snart kendes derpaa, om den bringer Udvikling og Lykke med sig. Nu viser Erfaringen, at Kristendommen i Aarhundreder har ført Folkeslagene fremad i Lykke og Udvikling. Maa Kristendommen da ikke være Sandheden? Maa den ikke være den rette Jordbund for Menneskehedens Udvikling? Saaledes udvikler Henrik Lind det, og Verdensudviklingen giver ham Ret.

Jeg har tilbragt en velsignet Juleferie sammen med min Mor og min Kæreste. De er saa usigelig glade ved at se mig igen og ved ikke, hvor godt de vil gøre det for mig. De skulde se min lille Kæreste, saa vilde De forstaa, hvor jeg længtes tilbage. Nu er jeg glad ved at være sluppen ud af den store By med dens Uro, Strid og Elendighed hjem til Landlivets Fred og Ro og mine kæres milde Øjne og kærlige Hjærter. Mine Fremtidsplaner gaar ud paa at lære Landvæsen et Par Aars Tid ude og saa at overtage Rydbjerggaard. Jeg er træt og ked af ethvert Studium.

Kan De huske, jeg fortalte Dem saa tidt om Peronard? Nu er han færdig, Stakkel. Han var efter Sigende bleven noget svagelig i de sidste Aar. Saa kom han en Aften for kort Tid siden til en Kro her i Egnen og tog ind der. Han havde Penge — Gud ved hvorfra — og lod sig traktere med alt, hvad Huset formaaede. Men om Natten hørte Værten et Skud oppe paa hans Værelse. Og da han ilede derop, fandt han Peronard med gennemskudt Tinding og allerede brustne Øjne. Han havde skudt sig — staaende foran et Spejl for at træffe sikrere. Dette er som et Billede paa, hvad et Liv som hans fører til. Syndens Sold er Døden.

Jeg gentager endnu engang min Tak til Dem, Dr. Quedens, for alt, hvad De har været for mig. Deres Paavirkning har haft sin store Betydning for mig. Thi ved den er jeg klarere kommen til at forstaa Kristendommens Sandheder. Gennem det negative til det positive har De engang sagt, at éns Udvikling burde gaa. Jeg tror, De har Ret. Ad den Vej er jeg i det mindste kommen til Sandheden. Jeg vilde ønske og haabe, det maa gaa Dem ligesaa.

Med mange gode Ønsker for Fremtiden tegner jeg mig som Deres hengivne

Leopold Struve.

P. S. Jeg arbejder for Tiden paa en Bog, der skal skildre min egen aandelige Kamp gennem Mørke til Lys.«

Der var gledet ligesom en Skygge hen over Dr. Quedens' Ansigt, da han læste Brevet. Men da han kom til Postscriptum, brast han i Latter.

»Det bliver en mageløs Thevandsroman, og Helten og Heltinden faar hinanden i Enden!«

Han kylede Brevet bort. Saa sad han en Tid og saa eftertænksomt frem for sig, strygende sit Skæg.

»Han var sin Mors Dreng«, mumlede han. »Hvad kunde jeg vente andet?«

Uden at tænke nærmere derover tog han Fotografierne for sig igen. Hans Øjne gled hen over Ryttertoget. Og det var, som blev Figurerne levende, som talte de til ham og fortalte et Æventyr fra ældgamle Tider, da der levede en Slægt, der trods alt, hvad der indtraf, blev sig selv lig i gode og onde Dage og bevarede Troen paa det virkelige Livs Skønhed og Værd.

Hvor var det henne, hint Hellas' trygge og frejdige Blik paa Dagens Sol og Nattens dunkle Skygger? Hvor var den stolte Sindsro, der aldrig svigted, selv ikke i sidste Time før den evige Søvn?

Ja, det var let nok at sige. Den var knust og

langsomt stenet til Døde gennem snart to Tusinde Aar af en anden Tro, der havde prentet og prentet i Menneskesjælene, at Livet er Elendighed foruden Evighedens Maal. Og nu stod det fast, saa fast, at det ikke var til at slette ud igen. Man kunde bryde med Kristendommen og kaste al dens Moral over Bord, men Mistroen til Livet blev tilbage. Den var Slægtsarven, der rullede med Blodet gennem Aarerne. Selv om Kristendommen faldt sammen, saa havde Galilæeren dog sejret.

Derfor var Leopolds Tilbagefald heller ikke at forklare alene gennem hans Opdragelse af en Kvinde. Ondet laa dybere, det laa hos den store Moder, Kirken, og den Slægt, der opfostres under dens skærmende Ly, en Slægt, der ikke taaler Livets skarpe Luft, forkælet som den er fra Kirkens Moderfavn.

Dr. Quedens rejste sig og gik hen til Vinduet. Neden under paa Gaden mylrede Folk af Sted. Elektriske Sporvogne kom susende under Klokkeklemten. Ovre paa Jærnbanens Terrain glimtede Signallysene, og Tog paa Tog rullede hvæsende ind.

Han lænede Hovedet mod Vinduesposten og strøg Skægget langsomt nedad, som altid naar han tænkte. Endelig fik han det frem:

»Spænd eders Telegrafkabler ud over den ganske Jord, læg nye og stadig nye Arealer ind under

Jernbanens og Plovens Herredømme, bred jer ud i fjerne Egne og jag de indfødte ud i de mørke Skove og i de øde Ørkenegne. I blive dog aldrig som hint Folk i fordums Tid Helte i jert Liv. Jer værste Fjende har I hos jer, i eders egen Sjæl.«

Han stod længe saaledes, mens Tusmørket sagte gled ind gennem Vinduet.

